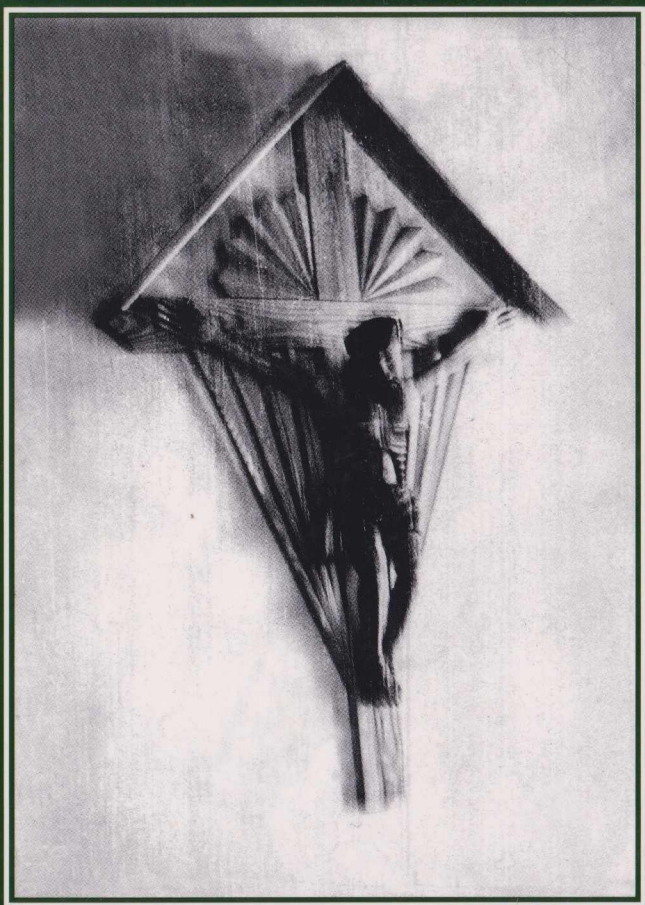




Kun. Bronius Bulika

REKOLEKCIJOS

Kun. Bronius Bulika

REKOLEKCIJOS

Pamąstymai ne vien kunigams

Kun. Bronius Bulika

REKOLEKCIJOS

Pamąstymai ne vien kunigams

UDK 23/28
Bu232

Šias rekolekcijas autorius parengė (ir vedė) pereinamojo amžiaus 9-ąjį dešimtmetį, todėl jų tematikoj atsispindi ir visuotinė krikščionybės tiesa, ir ano meto aktualijos.

Rekolekčių rankraštis perskirtas į dvi dalis: I-oji labiau išbaigta, skirta autoriaus konfrantams (manome, aktuali ir įdomi ne jiems vieniems), II — rekolekčių metmenys tikintiesiems.

ISBN 9986-760-55-0

Pirmoji dalis

Pirmoji dalis

ŽMOGAUS EVOLIUCIJA

1871 metais anglų mokslininkas Darvinas išleido knygą „Žmogaus kilmė“, kuri sukrėtė visą tuometinį pasaulį. Jis paskelbė, kad žmogus yra išsivystęs iš beždžionės. Koks tada kilo baisus triukšmas! Kaip apsidžiaugė visi, kurie niekino tikėjimą ir Bažnyčią. Dabar jie mokslo vardu galės juoktis iš tikinčiųjų! Ir kaip pasipiktino tikintys žmonės, kurie, remdamiesi šventuoju Raštu, tikėjo, kalbėjo ir mokė, kad žmogų sukūrė Dievas. Pasaulio dvasininkai, kurie tada dar buvo labai galingi, šaukė: „Negalima šitaip atsisakyti amžinųjų tiesų, ir kas iš to išeis!.. Jeigu žmogus iš gyvulio, tai jam ir elgtis bus galima gyvuliškai!“ Ir taip vieni džiaugėsi, kiti tūžo ir piktinosi ilgą laiką. Dar ir mes prisimename mūsų kunigų pamokslus, įvairias Darviną niekinančias brošiūras. Prisimename laisvamaniškus laikraščius, laisvamanius šiaučius — kriaučius, besidžiaugiančius tuo, kad „mokslas“ įrodė, „mokslas“ sugriovė...

Dabar nė vienas save gerbiantis mokslininkas nebetiki žmogaus evoliucija iš beždžionės. Tačiau džiaugėsi juo kas ar jį keikė, jis pasirodė esąs teisus.

I. Darvinas buvo visiškai teisus teigdamas, kad gyvulys ir žmogus yra panašūs savo fiziologija ir „psichika“. Labai labai panašūs. Ir dabar, nežiūrint, kad žmogus yra labai nutolęs nuo gyvulio, mes visi nešiojamės savyje gyvulį. Argi mumyse nėra kvailumo, užsispyrimo, bailumo, gyvulėlio prisirišimo ar pasalūniškumo, kvailos narsos, beformiškumo ir prisitaikėliškumo, ir daugelio kitų neigiamų ir teigiamų gyvuliškų savybių?

Kiek žmonių pakenčia, puoselėja savo gyvuliškas „dorybes“ ir jomis net didžiuojasi... Gyvena gyvuliai ar žvėrys, visas cirkas, zoologijos sodas ar net atogrąžų miškų žvėrynas žmoguje, ir viskas! Neišsivaduoja iš tos bendros žmogui ir gyvuliui fiziologinės ir psichologinės prigimties: ieško maisto (žmogus dar ir smagurystės!), ēda kitus (žmogus dar ir su pasigardžiavimu!), močios gamtos vejamas veisiasi (kiek žmonių ir čia be jokios atsakomybės ir sąmoningumo, jaučia tik gyvulišką nuolatinį potraukį), dreba mušamas ir parsiduoda už kąsnį (argi ne šitaip valdo ir mus: pyragu ir botagu?), ir mes patys norim nupirkti — papirkti kitus: dovanom saviems, prakeikimu kitiems... Nelengva atsikratyti gyvuliškumo, sunku išvartyti priglaustą, pamiltą, išaugintą gyvulį savyje... Kaip sunku ką nors padaryti, kai gyvulys nenugalimai užvaldo žmogų. Argi Darvinas čia neteisis?!

II. Darvinas buvo teisus skelbdamas, kad beždžionė pradėjo tapti žmogumi, kai siekdama aukščiau augančių vaisių, išsitiesė ir atsistojo ant užpakalinių kojų. Tik tada, kai žmogus išsitiesia, pakelia galvą ir širdį aukštyn, kai užsidirba sau duoną, kai žemę nori papuošti ir praturtinti, tik tada jis tampa žmogumi. Tiesumas ir darbštumas yra pirmosios ir pagrindinės žmogiškosios savybės. Negalime žmogumi vadinti, kad ir labai panašaus į žmogų, sutvėrimo, kuris yra suglebęs, neturi savo formos, kuris būdamas sveikas guli darbo metu, gyvena tik tuo, ką pagauna ar sumedžioja, ką „nudžiauna“ ar atima iš kito, kuris valgo svetimą duoną, geria kito kraują, staugia gyvulio balsu...

Galima suprasti tokią būtybę, galima gailėtis jos, galima gelbėti, auklėti, bet kol netaps tikru žmogumi, negalima jos laikyti žmogumi.

III. Nepaisant savo atradimų ir drąsaus revoliucingumo moksle, Darvinas, reikia tikėtis, buvo savo epochos vaikas ir kartu su visais kartojo graikų filosofų išmintį:

žmogus yra *animal rationale*, žmogus yra *animal sociale*. Tai buvo priimtina ir tikinčiam žmogui, tai kartojo ir mūsų filosofijos vadovėliai — žmogų apibrėždami ne iš esmės, ne drąsiai ir krikščioniškai, o įterpdami į tą bendruomenę, kuriai jis priklauso. Laikas jau suprasti, kad žmogus, be kūno, dar turi sielą, ir kad tuo juntamai ir matomai gyvena: valdančią, vadovaujančią, karaliaujančią sielą! Ne kūno tarnaitę, ne skudurą po kojomis, ne mažą mikroskopinę, kurios ir norėdamas neparodysi. Žmonės netiki sielos buvimu tik todėl, kad jos neparodo — ją yra išmainę, pardavę ar sunaikinę. Tada, žinoma, ir žmogaus nebėra — teisus Darvinas.

IV. Dabar apie JUOZAPĄ, Marijos sužadėtinį. Jis gyveno, dirbo, draugavo, susižiedavo — iki šito Darvinui ir visiems labai mokytiems be galo toli, beveik nepasiekiamą. Juozapas suprato ir matė tai, kas nelabai suprantama žmogaus protui, bet iš tiesų yra tikra, didinga ir dieviška. ANGELAS — nes gerumą, pranokstantį žmogaus jėgas, mes personifikuojam šviesos dvasia, kaip ir blogį, viršijantį žmogaus piktumą, vadiname velniais, velnio apsėdimu — jam pasakė: „Nebijok, ta Mergaitė — tai Dievo duota“. „Kelkis ir bėk! Dabar reikia gelbėti!“ „O dabar grįžk, audra jau praėjo, ir gyventi reikės savo namuose!“ „Jeigu nėra vietos pas žmones, galima prisiglausti ten, kur kadaise ganydamas su gyvulėliais glaudžiausi naktimis audrom užėjus“. Tam žmogui Dievas pavedė Mariją ir pasitikėjo, kad jis išsaugos Mergaitę ir Motiną, Vaikelį ir Dievą. Juozapas nesprendė žmogišku gudrumu neišsprendžiamų dalykų. Todėl patsėjo pėsčias, o Motina ir Sūnus sėdėjo ant asilėlio; pats rizikavo, bet nedrebėjo. Dievo Angelo, o gal savo širdies klausydamas, jis išgelbėjo nuo karaliaus kruvinų užmačių Vaikelį ir Motiną, gyveno paslapčių apsuptas ir pats tapo žmogiškosios didybės Paslaptimi. Sūnus buvo ne jo, bet jis jį saugojo taip pat, kaip dangiškasis Tėvas!

Žmogaus evoliucija yra akivaizdi. Visi mes esame ant tų pačių laiptų — tik vieni jais kylame aukštyn, kiti leidžiamės žemyn...

Žmogus gali pasiekti vienam Dievui žinomas aukštumas ir gali būti vadinamas baisių žvėrių vardais, net velniu.

Ant kurio laiptelio stovime mes? Apie tai verta pamąstyti.

Apie tikrą Žmogų iš J. Marcinkevičiaus „Dienoraštis be datų“: „... Man pasisekė — šalia manęs buvo žmogus, kurį galbūt geriausiai ir charakterizuotų žodis „tikrumas“. Jeigu jis ką rašė, tai t i k r a i žinodamas, kad taip yra; jeigu ką darė, tai darė t i k r a i įsitikinęs, kad taip ir reikia daryti. Šalia jo ir pats tikresnis pasijusdavai. Drąsesnis. Lyg ir daugiau žinodavai. Arba norėdavai daugiau žinoti.

Keista, kad pirmiausia ką atsimenu, tai Jono eiseną. Iš pirmųjų gimnazijos klasių atsimenu. Pašauktas atsakinėti, eidavo prie lentos tarsi įkaldamas žingsnius į klasės grindis. Tvirtai, tikrai eidavo. Taip eina žmogus, kuris ž i n o, ir eina pasakyti, kad žino. Niekada daugiau nemačiau tokios eisenos. Buvau tai primiršęs, bet prisiminiau, kai, gindamas daktaro disertaciją, universiteto Kolonų salėje Jonas ėjo į tribūną atsakyti savo oponentams. Šyptelėjau — nuo pirmųjų klasių mokinuko iki mokslų daktaro atvedė tas žingsnis. Prisiminiau, kad mėginau jį kadaise pamėgdžioti — nieko neišėjo.

Ar verta sakyti, kad klasėje visą laiką jis buvo pirmasis mokinys? Kitaip ir negalėjo būti! Ir mokytojai, ir mes jau buvome pripratę prie šito. O kaip lengvai, kaip garbingai Jonas nešė šitą naštą! Nė mažiausio pasipūtimo, nė menkausio pasididžiavimo. Gilus teisybės ir žmogaus

vertės pajautimas neleido mūsų draugui nei save aukštinti, nei kitą žeminti. Nerašyti liaudies moralės ir etikos dėsniai tarytum diktavo geranorišką, atvirą, tiesų, sakyčiau vyrišką ir gal net šiek tiek kietoką jo gyvenimo ir elgsenos būdą. Šituo buvo persiėmęs visą laiką ir, rodos, pats to nesuprasdamas. Atsimenu, kaip jis, jau būdamas universiteto profesorius, stebėjosi ir piktinosi karjerizmu, pavydu, nesiskaitymu su priemonėmis, kopimu, kaip sakoma, per kitų galvas. Matyt, buvo su tuo susidūręs.

... Atrodo, kad jo etikos kertiniu akmeniu galėjo būti suprasta ir sąmoningai atliekama pareiga. Žmonėms, mokslui, tautai. Ir darbas. Buvo neregėtai darbštus. Neatsimenu, kad per penkerius studijų metus būčiau anksčiau už jį atsikėlęs. Praplėši, būdavo, versdamasis ant kito šono, akis — ir matai Joną prie mūsų didelio stalo jau bedėliojančią savo korteles, besklaidantį užrašus, užgulusią knygą. Koks alkis ar troškulys kėlė, vedė jį? Sakytum nujautė, kad jam skirta tiktai keturiasdešimt metų ir kad jis turi padaryti tai, ką privalo padaryti“.

Turime ir mes tokių žmonių kaip Juozapas — ištikimų savo tiesai, savo pareigai.

Pamąstykime apie tai. Gal galime būti į juos panašūs. Ir trūksta gal nedaug, tik visiškos ištikimybės savo pažadui, savo Dievui.

CERTITUDO

„Altorių šešėlyje“ yra baimę keliantys ir teisingi žodžiai: „Ir taip nieko negalintys, nieko nežinantys jaunuoliai išeina pasaulio taisyti...“ Čia labai tinka anksčiau cituoti J. Marcinkevičiaus prisiminimai apie Joną Kazlauską.

ką: „<...> nuo pirmųjų klasių mokinuko iki mokslų daktaro atvedė tas žingsnis... Prisimenu, kad mėginau kadaise jį pamėgdžioti — nieko neišėjo“.

O štai ką vaizduoja rusų dailininkas Kramskojus savo paveiksle „Kristus dykumoje“ — Kalno viršūnė. Baigėsi keturiasdešimt apmąstymo dienų. Teka saulė ir kalnų viršūnėse spindi šviesa. Kristus žino, kad nesupras, nepriims, išduos, išsižadės, nukryžiuos... Žmonės ne šitokio Jo laukia, ne *ŠITO* jiems reikia. Ir vis tiek Jis eina pas juos, eina į tuos paskendusius rūkuose klonius!

Tiktai būdamas tikras savo pašaukimu žmogus tampa ištikimas ir didingas. Tik tikrumas vadą padaro vadu, apaštalą — apaštalu. Tik tas, kuris tikrai žino, ko siekia, gyvena visavertį gyvenimą. Tik žinantis gali ištieti ranką ir parodyti, pasakyti ir patarti, vadovauti.

Jeigu aš pats abejoja, kas manimi tikės, ir kaip man pačiam gyventi?

Tik įsitikinęs gali važiuoti seminarijon.

Tik įsitikinęs gali priimti šventimus.

Tik įsitikinęs gali eiti prie altoriaus.

Tik žinodamas, ką nori pasakyti, gali lipti sakyklon.

Tik įsitikinęs gali eiti klausyklon.

Tik įsitikinęs gali kitam patarti važiuoti seminarijon.

Tik įsitikinęs!

Bet būdami ir tikriausiai tikri, galim būti bejėgiai ir mažajėgiai. Visi esame išgyvenę baisų bejėgiškumą prie ligonio lovos, klausyklėje, sakyklėje, kai tikrai nieko negali nei pasakyti, nei padėti, nei paguosti. Kai pasidaro akyse tamsu ir, atrodo, kad širdis stoja. Begalinio skausmo ir mirties akivaizdoje mes visi esame bejėgiai. Begalinio blogio, pykčio ir sugedimo akivaizdoje visi esame maži. Ir nejučiom parafrazuoti tą kadaise populiarią dai-

nelę: „Mažas esi ir žinoti nieko negali, mažas esi ir padėti nieko negali“. Ką gi, viskas turi savo eigą ir savas pasekmes. Ir Judui Kristus paskutinį vakarą pasakė: „Eik ir daryk greičiau, ką jau esi padaręs“.

Atėjo kartą pas mane išpažinties visiškai sugedęs žmogelis, tikras alkoholikas ir sakau jam: „Ką tu dabar sumanei?“ — „Išsispaviedosiu ir nusiskandinsiu.“ „Tad eik ir skandinkis, kam dar čia atėjai? Tik žinok — ežero dugne rasi pragarą.“ — „Tad neklausysi mano išpažinties?“ — „Ne!“ — „Tai ką man daryti?“ — „Pasistenk pasitaisyti, atsiprašyk, atsilygink, tada ateik... Pirma, kad visi pamatyti, kurie matė tave purve ir grioviuose, pakilusį. Kad nudžiūtų ašaros namiškiams, kad tu pats nustebtum savimi... O tada ateik!“ Žmogus suėmė save į rankas ir buvo priimtas į senelių prieglaudą. Prieš išvažiuodamas atliko išpažintį...

Būkim atviri sau ir kitiems: tas silpnumas ir tas bejėgiškumas dažnai būna mūsų nepasiruošimo ir netikrumo vaisius. Nepasiruošiau — todėl nežinau: nesubrendau — todėl negaliu, nepriaugau — todėl netėsiu, nesu vertas būti apaštalu, kunigu, vadu. Todėl nieko ar labai mažai tepasiekiam.

Savęs, aišku, nepranoksi, bet dažnai mes ir savų galimybių neišnaudojam, savo talentus užkasam, Dievo duotas dovanas iššvaistom. Ir lieka didelė tuštuma, kurioje kaip kasdienybės mugėje mėtosi viskas, tik ten nerandam to, ko siekiame...

Jiezno bažnyčioje yra gražus Gvido Reni paveikslas (Silvonovičiaus — mūsų dailininko — kopija) „Šventasis Mykolas Arkangelas nugali Liuciferį“. Beveik visi rusų tautybės turistai klausia: „Tai jūs prieš Šviesą, jeigu Šviesos nešėją vaizduojate prispaustą po Angelo padu?“ Sakau: „Ne, mes už Šviesą! Bet Liuciferio tragedija ta, kad jis širdyje jau būdamas velnias norėjo būti aukštesnis už Dievą. Ir viskas baigėsi štai kuo. Be dieviškos širdies die-

višku nebūsi. Be Dievo jokios pergalės ir jokio rojaus nėra! Be dieviškos palaimos dieviškų darbų nepadarysi! Ir skelbtis tuo, kuo nesi, — klaida, kuri veda į prapultį!”

Nepasiruošusio, klaidžiojančio, bejėgio, dezertyro Judo dalia laukia.

Bet, Viešpatie, iš kur bus tas tikrumas, jei mūsų studijos seminarijoje buvo tokios liūdnos ir baigėsi vos peržengėm seminarijos slenkstį? Iš kur, jei neišmokome mąstyti ir nesuprantam viso to, kas mumyse vyksta? Iš kur, jei Šventasis Raštas liko neperskaitytas, ir dabar neskaitomas ir nežinomas? Net suprasti jo nemokam. Iš kur, jei filosofija ir teologija mums sunkus ir painus mokslas, per kurį tik dūsaujant buvo perkeliauta? Iš kur, jei kasdienybė ir kasdieniniai reikalai pagauna mus ir nesulaikomai neša ir nukreipia savais keliais?..

Todėl mokydami kitus melstis, pirmiausia išmokime patys. Kaip vairuodami mašiną privalome matyti ir prietaisų skydą, ir kelią, ir kliūtis, taip gyvendami turime viską pasverti, apgalvoti, įvertinti, susikaupti, sugrįžti iki dieviškų šaltinių ir iš jų nuolat semtis.

Atsimenu savo kleboną profesorių J.Gustą. Pusę dienos prie knygų, kitą pusę — parapijoje. Todėl galėjo sakyti pamokslą tik 10 minučių ruošęsis, tik 10 minučių susikaupęs ir pasimeldęs. Jis nebijojo pasakyti teisybę galingsiems. Neprapuolė Sibiro varguose: Krasnojarske pastatė bažnyčią ir suorganizavo trijų tautybių žmonių parapiją. Jis visur ir visada žinojo, ko nori ir ką daro.

Prof. Kuraitis sekė: „Aš važiavau mokytis, norėdamas sužinoti ir išmokti. Žinojimui neturi būti galo. Ir ne visi profesoriai daug žino. Gimnazijoje buvau apsikrėtęs socializmu ir nihilizmu. Seminarijon ir Akademijon, ir į Va-

karų universitetus važiavau norėdamas įsitikinti, i s i t i k-
r i n t i“.

Aš ir šiandien atsimenu, kaip išmokęs raides ir pa-
baigęs „Elementorių“ maniau, jei norėsiu skaityti kitą
knygą, turėsiu mokytis iš naujo. Viską pradėti nuo rai-
džių. Ir kaip man nušvito akys, kai radęs ant stalo žurna-
lą ir pradėjęs ją vartyti, supratau, kad galiu perskaityti,
kas ten parašyta! Koks nuostabus pasaulis atsivėrė! Su-
pratau, kad kiekviena knyga atveria naujus turtus! Ir šian-
dien godžiai ieškau naujos geros knygos, kad kuo dau-
giau pažinčiau, kuo daugiau sužinočiau. Nes ką aš galiu
pasakyti, jei pats nežinau? Ir kokia palaima, kai galiu pa-
tarti, pamokyti, kai žinau!

Mums reikia melstis, kad galėtume kitam pasakyti:
„Melskis štai šitaip“. Mums reikia tikėti, kad galėtume
pasakyti: „O iš tikrųjų yra štai kaip!“ Mums suklydus
reikia keltis, kad galėtume pareikalauti: „Atsiprašyk, ši-
taip daugiau nebesielk“. Mums reikia pajusti susivaldy-
mo saldumą, kad galėtume pasakyti: „Nereikia, nedaryk
to“. Ir taip visur.

Yra toks Vytauto Mačernio eilėraštis:

Neatimki, Dieve, iš manęs klydimą teisės,

Noriu pats surasti savo kelią.

Lig Tavo gal taip ir niekad neateisiu,

Bet aš trokštu pats patirti kaip gelia

Klaidoje širdis... Aš baisiai noriu nusidėti

Ir palikti tuščią Tavo rojų.

Tik patyręs nupuolimo vargą kietą,

Vėlei imsiu sekt patarimu Tavuoju.

Kai sugrįšiu pas Tave, koks džiaugsmas didis

Tėviškame Tavo veide suspindės,

*Tu sušuksi: Grįžo štai sūnus paklydęs -
Ir ilgai saldžiai priglausi prie širdies.
Bet dabar man duoki mano dalią — laisvės turtą,
Aš jau pats, aš pats bandysiu savo laimę kurti.*

Žinoma, tai tik poeto įdomi išmonė, kontrastinė iliuzija. Juoda patirtis nieko neišmokė ir nepraturtino. Vienas žmogus pasakojo štai ką: „Negeriu, prisižiūrėjau savo tėvų pragaro — užtenka!“ Juoda patirtis tik žlugdo, užkrečia, prišiukšlina, pažemina. Nors Saulius tapo Pauliumi, Augustinas — šventuoju Augustinu, bet dauguma tokių taip ir liko skendėti tamsoje, neapykantoje, klaidose. Ir jų vardų su pagarba niekas neprisimena ir nemini.

Taigi t i k r u m a s yra mūsų gyvenimo ir veiklos pamatas. Be jo — mes tik liūdno veido riteriai, vargingi artistai...

Visi turbūt esame skaitę P. L'Ermite apsakymą apie gerą kleboną ir apie labai daug bažnyčios reikalams aukojusią poniją. Klebonas buvo labai švelnus, nedrąsus, dėkingas už aukas ir niekada nesikišo, nesidomėjo jos privačiu gyvenimu. O ponia manė, kad tai jos asmeninis reikalas. Tik, kai mirė abu susitiko pragare, ponia sušuko: „Klebone, jei tu būtum mane perspėjęs, nebūčiau čia atsidūrusi!“ — „Gerbiamoji ponia, o kad aš būčiau išdrįsęs, ir aš čia nebūčiau patekęs!..“

Ir kita istorija. Gyveno du draugai karininkai. Vienas iš jų nusikalto, kitas apie tai pranešė viršininkams. „Ką, paskundei?“ — priekaištaudamas paklausė draugas. „Ne. Raportavau!“ — atsakė tas.

Taip, tikrumas užkrečiamas, bet „ranką, kuri laiko užgniauzusi tiesą, reikia nukirsti“, yra pasakęs Ibsenas. Už tai, kad *RERUM NOVARUM* buvo parašyta pavėluotai, neatsirado jokio sąjūdžio ir jokios partijos — pačiuo-

se katalikiškiausiuose kraštuose valdė ir tebevaldo socialistai, o ne katalikai... Taip buvo mūsų Lietuvoj, taip yra Lenkijoj, Italijoj, Prancūzijoj, Meksikoj ir kituose kraštuose.

Už tai, kad vyskupui nepasakome, kas dedasi pas mus, turim „garbingų“ ekskunigų ir nepadedam žmogui laiku pasitraukti iš seniai pamesto kelio... Už tai, kad jaunam žmogui nepasakom: „tau ne vieta seminarijoje“, turim kunigų, kurie patys kenčia ir kitus kankina. Laiku nepasakyta ir nepaskelbta tiesa keršija.

O, kad mes būtume t i k r i !

„O TU PATS, KUNIGE, AR TIKI?“

Ar tu pats tiki Dievu ir visu tuo, ką skelbi? Šitoki klausimą, man regis, esate girdėję visi. Atsiprašinėjant: „dovanok, kad tokių intymių dalykų klausiu“, arba visiškai tiesiai ir paprastai: „O tu pats tiki ar tik mums liepi tikėti?“ Arba nuoširdžiai: „O vis dėlto kas yra tas tikėjimas, Dievas, amžinasis gyvenimas?“ Tokį klausimą man teko girdėti ne vieną kartą. Pro Molėtus kareiviai vedė požeminį kabelį. Ateidavo jie į gegužinės pamaldas, aš juos susodindavau į suolus — tegu pasižiūri, pasiklauso. Vieną kartą išsikalbėjome su puskarininkiu ir kapitonu. „Mes iš Belarusijos, tai kažkiek apie tikėjimą ir apie Bažnyčią žinome. Norėtume pamatyti jūsų bažnyčią“. Pirmausia juos nusivedžiau prie Kryžiaus kelio stočių. Aiškinau tikėjimo pagrindus. Įpusėjus kapitonas švelniai, visai ne kareiviškai klausia: „O jūs, kunige, ar tikite?“ — „Gera, — sakau, — atsakysiu, bet pirma išsiaiškinkime, kas yra tikėjimas ir ką mes tikime“. Yra įprasta manyti,

kad tikėjimas — tai pripažinimas tiesa visko, ką patikimi žmonės sako. Šventas tikėjimas — pripažinimas to, ką skelbia Šv. Raštas, Bažnyčia ir kunigai. Kad ir nesuprantama, kad ir paslaptis, bet pasakyta — šventa! Tikra! Nenorėčiau tik šitaip aiškinti tikėjimą.

Yra trys pažinimo laipsniai. Pirmasis — juslinis: ką matau, ką girdžiu, ką juntų, ką liudija mano pojūčiai. Tas pažinimas labai vertinamas, kai kieno laikomas būtinu, bet, atvirai kalbant, jis paviršutiniškas, negilus, nes pasaulis ir žmogaus dvasia yra nepalyginamai didesni, gilesni, platesni už mūsų juslines galimybes.

Antrasis — intelektualinis: aš protu analizuoju, lyginu, derinu, apibendrinu, ieškau priežasčių ir svarstau, kas gali ir kaip turėtų būti. Aišku, jis nepalyginamai gilesnis, tikresnis, bet irgi dar ne viskas.

Trečiasis tikėjimo pažinimo laipsnis: aš visu savimi tiesiog žinau, kad yra šitaip. *ŠITAIP!* Tai pats giliausias ir pats tikriausias pažinimas. Tai ne instinktas, ne nuojauta, ne iliuzijos, ne intuicija.

Šitokiam tikėjime yra du pagrindiniai akcentai: pirmas — *AŠ TIKIU*, žinau, juntų visu savimi, kad yra Kažkas aukščiau už visa. Mes jį vadiname Dievu, bet visiškai nesvarbu vardas. Ir antra: *Aš tikiu*, žinau, juntų, kad yra Kažkas manyje. Tai vadiname siela, dūšia. Bet ir čia nesvarbu, koku vardu vadinsime. Galime sakyti *KAŽKAS*. Rašydami iš pagarbos tai rašome didžiąja raide. Tikėjimui šito užtenka. Be šitokio supratimo nesi tikintis ir negali tuo vardu vadintis. Paskui: detalės, išvalgos ir išraiškos, išvados ir padariniai. Iš esmės šitiek užtenka. Tai suprasdamas žmogus jau gyvena aukščiau puolusiųjų ir jei pasitaiko nupulti, jis ieškos būdų vėl grįžti į aukštesnį lygį.

Antrą kartą taip rimtai ir iš esmės paklausė Jiezne profesorius iš Charkovo. „Pasakykite, ar jūs tikite?“ — „Jeigu netikėčiau, nebūčiau čia nė vienos dienos! Juk duoną galima užsidirbti ir kitokiais darbais“. — „Vis dėlto jūs man paaiškinkite, k a i p jūs tikite“.

Aš jam pradėjau kalbėti apie Didžiąją Paslaptį, apie transcendentinį ir imanentinį Dievą. „Ne, ne, šitą aš žinau. Jūs man pasakykite tiesiai ir atvirai, asmeniškai apie savo tikėjimą. Jeigu galite: kaip jūs tikite?“ — Gerai, sakau, — bet apie tikėjimą negalima kalbėti svetimam, čia ant suolo, nes Dievas nėra objektas, nėra daiktas. Reikia nuoširdumo ir savasties, reikia supratingumo ir noro suprasti. Bet pabandysiu. Jūs žinote, kad Darvinas nuvažiavo į Ugnies Žemę ir ten pabuvęs paskelbė, kad radęs žmones be tikėjimo. O daug vėliau vokiečių mokslininkas Šebesta, norėdamas perprasti primityvių žmonių vidinį pasaulį, pas Afrikos pigmėjus gyveno 20 metų. Ir tik tada, kai jis pigmėjams pasidarė savas, patikimas, jie jam atvėrė ir parodė savo vidinį gyvenimą, savo mąstymą, tikėjimą, vidinį pasaulį, kuris pasirodė esąs daug dvasiškesnis už europietišką. Taigi einam bažnyčion! Einam!

O dabar pasistenkite suprasti tai, ką kalbėsiu. Dievas yra Šaltinis, iš kurio gavo pradžių absoliučiai viskas. Dievas yra Ranka, kuri veda, lydi ir baudžia. Dievas yra Sauga, iš kurios viską gaunam. Dievas yra Gerumas. Net sunkiausiomis savo gyvenimo valandomis negalėjau pasakyti, kad Jis yra negeras. Dievas yra duodantis net tai, ko aš neprašau! Dievas yra Kristus, kuris kadaise gyveno žemėje kaip žmogus ir dabar gyvena altoriuje, Evangelijos žodžiuose ir kiekviename gerame žmoguje. Dievas yra Šventoji Dvasia, kuri nuolat ir amžinai plevena širdy, ir niekada nesuklydau, klausydamas ir priimdamas tai, ką Ji sako.

Tikrai tikiu, kad Dievas yra visur ir visame, kad mane mato, kad manęs neišleidžia iš savo rankų ir globos. Tikrai galiu pasakyti, kad esu laimingasis, apdovanotasis, išsaugotasis. Ir net tada, kai nesulaukiu iš Dievo to, ko prašau, žinau, kad Jis neduoda, nes gelbsti mane iš bėdos. Štai, mūsų bažnyčios lubose yra freska, po kuria parašyti žodžiai: „*AŠ ESU, KURIS ESU*, — Aš esu Esantysis.“ Tai vienintelis dalykas, ką mes tikrai žinom apie Dievą. *JIS YRA!* Visa kita yra mūsų ir Bažnyčios teologų parašyta, išmąstyta, pergyventa. Ir aišku, Jo teisingumas — tai ne mūsų teisingumas, Jo gerumas — tai ne mūsų gerumas, Jo meilė — tai ne mūsų meilė!

Nereikia niekinti tų, kurie sakosi esą netikintys, kurie nenori tikėti, nieko nežino apie Dievą. Ką gi, žmogaus išdidumas begalinis, bet tas, kuris sako, kad Dievo nėra, yra melagis. Kaip tu gali sakyti „nėra“, jeigu nepatyrei, nepajutai, net nesusimąstei. Štai poeto A. Maldonio du posmeliai, už kuriuos jis vertas teologijos mokslų daktaro vardo:

*O Viešpatie, kodėl tiktai kurti
Tave išgirsta ir akli pažįsta?
— Todėl, kad savyje, labai arti
Pamato prasmę ir išgirsta tikslą.
Kodėl Tu, Dieve, nedavei taikos?
Kodėl Tava malonę jūroj kraujo braidu?
— Todėl, kad jūs be kraujo ir ugnies aukos
Nemokate išvysti mano veido.*

(Rytas, vakaras)

Prof. Kuraičio mokiniai atsimena dažnai jo kartotą augustiniskąją tiesą: Dievas mums yra artimesnis už mus

pačius. Ir tik nuo mūsų priklausu, *KUO* Jis mums bus — Tėvu, Tolimuoju, Teisėju, Baisiuoju ar Meile!

Esu ne vieną kartą išgyvenęs mirties artumą. Pasi-junti be galo vienišas. Vienas, vienas. Absoliučiai niekas negali padėti. Viskas lieka šalia ir nepasiekama. Tai ir yra ta bedugnė — mirtis, kurią reikėjo peržengti Kristui. Ir vieninteliai žodžiai, kurie atsiranda ant lūpų, tie patys, kažkada ištarti Kristaus: „Dieve, Dieve, kodėl mane ap-leidai!“

Yra nuodėmių, kurias sunku išpažinti. Ir tada vie-nintelis skundas vienam Dievui: „Kur kitur aš eisiu, kam kitam aš pasiguosiu. Glaudžiuosi prie Tavęs ir Tu man dovanok...“

Yra nelaimingų valandų, yra nelaimingų dienų, kai kažkas tarsi traukia už liežuvio, kažkas tempia už rankos tiesiog pražūtin. Ir tada vienintelė atrama Dievas! „Pa-dėk, Viešpatie, patylėti, padėk sustoti, padėk pagalvoti!“

Yra valandų, kad tikrai nežinai, ką daryti. Ir niekas nepatars, nes tų visų nežinomųjų nežino niekas. Paga-liau, kas gali įeiti širdin. Kiekvienas rūpinasi ir myli tik save. Ir vėl vienintelė išeitis tyliai paklausti: „Ką man da-bar daryti, Dieve? Tik Tu vienas žinai ir Tu vienas gali pasakyti!“

Viešpatie, kaip mūsųose daug grubaus supratimo apie Dievą: „Aš negaliu tikėti Dievu, kuris leido išžudyti 6 milijonus žydų...“ O kodėl jūs patys nedrebėdami žu-dėte kitus? Kodėl krovėt sau turtus ir milijonus ir nieko kito be savęs nemylėjęt? Kodėl plojęt ir šokot, kai kiti verkė, dejavo, šalo ir alko?!

Arba: „Meldžiausi, meldžiausi, o Dievas neišklausė mano maldų“. Kiek tu Dievui moki algos, kad nori ir lau-

ki iš Jo patarnavimų? Nori, kad Jis už tave tavo vargus išvargtų, kad tavo priešams būtų budelis? „Moku bažnyčiai mokesčius, sukalbu kasdieninius poterius, lankau bažnyčią, einu velykinės — ko dar Dievas iš manęs nori?“ Dievas ne ubagas ir savo gyvenimo likučiais Jo nepasotinsi. Tau Jis viską davė, tave viskuo apdovanojo ir laukia, kad tu pats iš meilės Jam atsiduotum, ne priekaištautum, bet padėkotum. Ateis diena, kai Jis visko pareikalaus.

Kodėl Dievas, turėdamas tokias galias, nedaro stebuklų? Juk Jis visagalis? Šitaip galvojo ir Judas už trisdešimt sidabrinių parduodamas Kristų. Stebuklus turim padaryti mes. Tam Jis mums davė gyvenimą, protą, rankas, širdį ir myli mus tėviškai ir dieviškai!

„Gailėsiuos, ir Tu man dovanosi. Ateisiu pas Tave paskutinę valandą, ir Tu mane priglausei“. O kas garantuoja, kad gailėsiuos, kad suspėsiu, kad bus ta gailestingumo valanda? Paskui kaltę neišvengiamai seka bausmė, paskui atsiskyrimą — susvetimėjimas, paskui šaltumą — nutolimas. Ir taip vis greičiau ir greičiau riedame pakalnėn... O kas pasuks kita linkme tą riedantį akmenį?

Taip, kančios, skausmo, blogio problemų neišspręs vaikiški sapaliojimai ir šventuoliški norai išsaugoti savo nekaltumą. Dievas, kaip Kristus kryžių, prisiims visą atsakomybę už visą savo kūriniją, ir net pragaras yra šiočia tokia būseną, bet ar mes galim aprėpti Neaprėpiamąjį, kai net misterijos mūsų filosofijoje nebeliko...

Labai klystame ir kiti tą klaidą kartoja lygindami: „Dievas — velnias (šėtonas)“. Mes manom, kad Dievą galime ižvesti, išniekinti arba Jam atsiteisti. Manom, kad Dievas yra idėja, idealas, Kažkas už Anapus. O Dievas yra realioji REALYBĖ. Jis vienas Kūrėjas, Išgelbėtojas, gyvenimą duodantis ir jį palaikantis Šeimininkas. Ištikimybės

Dievui personifikacija yra angelas, geroji dvasia. O neištikimybės — šėtonas. Ir kovoti gali tik Ištikimybė su Neištikimybe! Jokie nedori žodžiai, jokie pikti darbai Dievo nepasiekia, o tik parodo žmogaus piktumą, kvailumą. Taip pat Dievo neapgausi, nesuviliosi jokiais gražiais žodžiais. Maldoj reikia nuoširdumo ir meilės.

Taigi, kas Tu man esi, Dieve? Asmeniškai, konkrečiai? Vargas man, jei klaidžioju, žaviuosi kuo kitu. Vienišumo valanda tokiame bus tikrai baisi. Laimingas yra ir bus tas, kuriam Dievas yra arti.

Jaunystėje su dideliu džiaugsmu giedodavau arba tyliai kalbėdavau *Te Deum* himną. Mane ir šiandien ta giesmė jaudina: tikėjimo Ugnis, tikėjimo Džiaugsmas ir dar nežinau kas liejasi tais žodžiais. Laimė, kuri jau žemėje pasiekia tikrai Dievą mylinčius, ir yra realus atsiliepimas į siekiamą ir pasiektą, ieškomą ir surastą, mylimą ir mylintį Dievą. „*TAIP*, aš *TIKIU*“, — atsakau kiekvienam, kuris mane klausia. „O tu pats, kunige, ar tikrai tiki?“

PAŠAUKIMAS BUVO!

Literatūros istorikas Julius Būtėnas tik dabar paskelbė neva mūsų literatūros klasiko Putino šitokius žodžius: „Įsisodindavo tėvas sūnų į vežimą kaip surištą aviną kai veža rudeni į turgų ir veždavo seminarijon, kad kunigu būtų. Niekas apie joki pašaukimą negalvodavo ir neleido galvoti. Gera, garbinga profesija, ir viskas. Iš viso kalbos apie pašaukimą — gryna pasaka“.

Kažin, brangieji, ar pasaka!

Aš savo pašaukimu neabejoju. Ir daugelis mūsiškių tikrai neabejoja. Iš pat jaunystės buvo noras, jutimas, troškimas, nenugalimas pasiūlgimas ir tikrumas. „Eisiu, bū-

siu kunigu!“ Nė vieno iš mūsų niekas nesurišo, nevežė ir nevarė — atvažiuoju į seminariją patys. Ir gyvenime buvo tiek daug momentų, kai aiškiai pajutome, kad šaukia Dievas. Dievas nori, kitaip nebus ir kitaip negaliu. Atsimenam visi: pašaukimas buvo! Ir mano atsakymas — buvo!

Galiu prisipažinti, kad gyvenime man visi tik padėjo, kad pašaukimu pasekčiau, kad pašaukimą įgyvendinčiau. Ir tėvai, ir kapelionas, ir klebonas, ir seminarija, ir profesoriai, ir draugai, ir pati aplinka.

Tą patį, tikiu, pasakyti galite daugelis.

Bet tarp mūsų brolių yra tokių, kurių pašaukimą daužė ir laužė visi: ir klebonas buvo ne toks, kuris padėtų ar būtų pavyzdys, ir seminarija buvo ne tokia, apie kokią svajota, ir profesoriai ne tokie, kuriais būtų galime žavėtis (o juk visko buvo...). Ir draugai ne patys rimčiausi, ir aplinka priešinga, ir giminės — tik apie garbę ir turtą svajojo. Ir kasdienybė: maldos, apeigos, šventų daiktų kasdienybė, ir įkyrumas, ir monotoniškumas, ir dulkėm apklotos tiesos, ir nesuprantamos paslaptys. Ir tos pagundos darė viską, kad tas žavus, trapus, mielas vidinis balsas būtų užslopintas, užgožtas...

Vis dėlto visi mes čia esantieji pašaukimą išlaikėm (kaip egzaminą). Laimingai, lengvai ar dejuodami, bet išlaikėm. Ir kaip pamaldus žydās kiekvieną vakarą kalba: „Ačiū Tau, Dieve, kad nesutvėrei mane boba“, taip kiekvienam iš mūsų reikėtų kiekvieną rytą su dideliu pamaldumu pasakyti: Ačiū Tau, Viešpatie, kad esu kunigas! Kad ir kas buvo, o aš esu tuo, kuo norėjau būti! Juo labiau, kad ne tiek jau daug žmonių gyvena ir dirba pagal savo pašaukimą. Ne tiek jau daug žmonių tikrai yra savo vietoje.

Tikiu, kad visi esame tvirti ir tikri savam kelyje. Bet pagundų turėjome ir turime. Net būdami tikri, kad esame savo kelyje, daugelis pirmą naktį atvažiavę seminarijon negalėjome užmigti, nemiegojom iš džiaugsmo ar iš atsakomybės šventimų išvakarėse, nemiegojom pirmąją nesėkmę pajutę, nemiegojom nekaltai apšmeižti. „O gal ne čia, gal kitur reikėjo?..“

Pašaukimas yra didelis, su niekuo nepalyginamas turas, ir nelaimingi visi, kurie pašaukimo nepaklaūsė arba jį prarado. Ar laimingas bent vienas, kuris lengvapėdiškai iš seminarijos išėjo? Ar laimingi tie, kurie kunigystę metė? Pašaukimas yra didelė laimė tam, kuris jo paklauso, ir prakeikimas tam, kuris jį išduoda, jo išsižada. Dievas nedovanoja nė vienam atsisakiusiam Jo dovanų! Man regis, kėliais sugrįžtų atgal kiekvienas išsižadėjęs kunigystės, net jeigu ir dispensą gavo, net jeigu jo santuoka buvo kunigo ar vyskupo palaiminta. Širdis niekada nebus rami: ir žmona prikiša, ir vaikai niekina, ir naktim sapnuojas.... Net netikintys žurnale „Nauka i religija“ rašė: „Niekas niekada nepatikės, kad suaugęs, mokytas (išsimokslinęs) žmogus galėtų pakeisti gyvenimą dėl ideologinių motyvų. Priežastys būna kitos, tik ideologija pridengtos“.

Nevertas, nekoks iš manęs kunigas — dažnas pasiskundžia. O kas neduoda, neleidžia būti vertu? O kas draudžia būti geru? Mes visi turime pakankamai jėgų, visiems Dievo malonė yra garantuota pašaukimo pareigoms atlikti! O jeigu nori pranokti kitus, tai ir pasistenk labiau, nes Dievas pareikalaus dvigubai daugiau negu davė. (Atsiminkime evangeliją apie talentus).

O gal vis dėlto pašaukimas yra tik pasaka? Ištesė, kad kitokiam gyvenimui esi netinkamas, kad kitu keliu pasukti

neišdrįsti... *NETIESA!* Kiekvienam darbui ir luomui reikalingas pašaukimas. Koks mokytojas be pašaukimo?.. Koks vairuotojas be pašaukimo?.. Koks specialistas be pašaukimo?.. Tie, kurių mes bijome, su kuriais stengiamės nesusitikti, prasilenkiam, kad neužkliūtume, nes jie grasina sunaikinti kaip skėriai dykumoje, ir yra žmonės be pašaukimo.

Dievas kiekvienam žmogui yra davęs pašaukimą, ir vargas tam, kuris pametė jį ieškodamas kažko geresnio...

Ačiū Tau, Viešpatie, kad esu kunigas! Bet kas bus, jeigu aš tikrai šioks toks, tikrai šiaip taip išsilaikantis kunigas?

1935 metais netoli Žiežmarių vyko kariuomenės manevrai. Čia apsistojusio vieno pulko generolas dažnai viešėdavo klebonijoje. Susidraugavo jis su labai kultūringu ir šviesiu prelatu. O jaunas vikaras svajojo apie žirgą, balną ir pentinus. Generolui esant, jis labai dažnai rodydavosi svečių kambaryje, įeidamas ir išeidamas šauniai sumušdavo kulnėmis ir kareiviškai apsisukdavo. Klebonas sako: „Labai nori mūsų vikaras būti kariuomenės kapelionu“. O generolas atsako: „Karininkų mes turim pakankamai, o gerų kunigų tai ne labai daug... Nesidžiaugiu aš savo pulko kapelionu — ne kunigiškas...“

Žmonijai reikia gerų, tvirtų, drąsių ir išmintingų įvairių profesijų žmonių. Tokių, kurie suprastų, išvertų, nekluptų, neišduotų, neprapultų su visais, bet skambėtų, žavėtų, šviestų! O paprastai dauguma klysta, klumpa teisingamiesi: „Žmogui klysti yra žmogiška“. Bet juo labiau žmogus klysta, juo labiau nekenčia pats savęs ir tokių pat klystančių kaip jis... Didesnės nelaimės bendruomenei, tautai, šeimai kaip toji, kad visi klysta, visi kvailioja, apsileidžia, skęsta ir mano, kad tai normalu, žmogiška, net gera, — nėra...

Didesnės savižudybės neįmanoma sugalvoti — jei pranašai žudomi, jei poetams užkemšamos burnos, jei kunigų nereikia, jei varpai tyli, šventovėse usnys želia...

Dar didesnė savižudybė, kai pranašai akli ir bailūs, kai poetai tik panegirikas kuria, kai kunigai šalti ir atsitvėrę nuo žmonių, kai varpus pakeičia džiazas, kai vietoj šventovių statomos smuklės ir pirtys...

Neįmanoma paslėpti to, kas yra. Negalima parodyti to, ko nėra. Net jeigu kunigas tyli ir negali kalbėti, savo teisingu gyvenimu ir kunigišku buvimu jis jau daro tebekuklus. Žmonės mato ir daugiau supranta nei mes manome.

Vieno rajono ateistinio darbo koordinacinės tarybos posėdyje buvo išnagrinėti vienas po kito visi rajono kunigai. Ką gi, paslapčių dabar nebūna... Visų mūsų dideliam nustebimui apie du — kaip mums atrodė — gerus kunigus buvo pasakyta: „Ten ateistams darbuotis nebūtina, kunigas pats gerai tą darbą atlieka...“

Puikiai žino ir tikintieji, ir ateistai mūsų pašaukimą, mūsų ištikimybę, mūsų įtaką, mūsų galias, mūsų pajėgumą ir mūsų vidų. Nepasislėpsime, nesu vaidinsime. Nes dar kartą kartoju: negalima paslėpti to, kas yra, negalime parodyti to, ko nėra.

Net ir tada, kai atrodo, kad nieko negalim, mūsų tvirtumas ir tikrumas padaro savo. Stovi bažnyčia, nenutildomai braunas širdin nors sekmadieniais gaudžiantys varpai. Prie altoriaus aukojamos Mišios — iš ten Dievo palaima ir Dievo žodis. Bet per kunigą! Tai tikri dalykai — ir jie veikia galingai ir tikrai.

Gal žmogus tiktai kaip turistas su ekskursija užsuks, gal bėdos prispaustas ateis, tik motiną ar močiutę laido-damas; gal pats mirtinai sužeistas ir visų draugų apleis-

tas, jų klastą patyręs, tačiau visada pajus, tikra ar netikra yra tai, ką kalba kunigas.

Specifinė kunigo tarnystė turi savo vertę, bet kunigas veikia net nežinodamas, net nenujausdamas, veikia savo buvimu. Tokiam kunigui nereikia jokių religinių ženklų — kryžiaus ant krūtinės ar švarko atlake, nereikia ir nebūtina būti susikaupusiam, kalbėti rožančių. Greta sėdintis laukia, kad kunigas jam prabiltų — — —

Išduoti kunigo pašaukimą galime ne tik Judo pabučiavimu ar Ragauskio pareiškimu, ne tik apaštalų pabėgimu ar Petro išsiginimu. Išduodam pašaukimą, kai nesimeldžiam ir nuo altoriaus tolstam; kai daromės abejingi gėriui ir blogiui; kai žmogų užgaunam; kai nepasakom to, ką privalom pasakyti, ir pasakom tai, ką privalome nutylėti.

Pajuokaujame sakydami, kad jei būtų badas, tai kunigai mirtų paskutiniai. Myli mus žmonės, tiki mumis, kai vedame ten, kur patys veržiamės, kai esame ir norime būti ištikimi sau, Dievui ir pašaukimui. Tiki mumis ir tie, kurie apie mus blogai rašo ar kalba.

Už ką? Kad linksminame? Kad guodžiame? Kad patenkiname, ir ne kartą, jų prietaringumą ir savaip suprastus religinius poreikius? Ne! Už tai, kad kantriai išklausome jų begalinius skundus! Kad esame geri! Čia jie ižiūri, mato, supranta, jog esame Dievo pašaukti ir Dievo paženklinti! Kad esame didelio Gyvenimo skambantys varpai!

Pašaukimas buvo ir tebėra. Gal kaip ugnis rusena širdyje, gal aidi kaip tyruose balsas. Tik kiek ir kaip mes esame jam ištikimi?!

Prof. Pr. Kuraitis sakydavo: „Praėjo beveik du tūkstančiai metų, o mes nesame suformulavę pagrindinės etikos, tinkamos paprastam žmogui (ne kunigui ir ne vienuoliui), nesam suformulavę pagrindinių krikščioniškų, dieviškų dėsnių žmogui, tikinčiam žmogui. Mes skelbiam, kad Dekalogas yra mūsų formulė. Taip, ji nuostabi, geniali, nepralenkiamą, bet antrinė. O kur pirminė, pagrindinė? Dekalogas lemia mūsų santykius su Dievu ir kitais, o kur man — žmogui kaip žmogui?

Ilgoje nuobodžioje kelionėje draugas yra didelė paguoda. Taip man buvo anais senais laikais šaltuose Rytuose. Kalbėjome apie didžiuosius pasaulio pedagogus. Jis pasiskundė, kad jie — rusai — neturi didžiojo pedagogo. „O Makarenka? Juk tai didelis auklėtojas“, — norėjau jį paguosti. O jis atsakė: „Atsimink, kad tikra pedagogika kuriama normalioj aplinkoj, normaliems vaikams, normalaus žmogaus, normaliam tikslui. O Makarenka turėjo bezprizornikus, prieglaudą, šaltus vaikų namus. Jis pats neturėjo ir tikriausiai nežinojo Dievo, tikėjimo. Jis norėjo išauginti darbininkus, piliečius ir kovotojus“.

Tai viena pusė. O dabar kita — Kažko pasiilgę žmonės išėjo į tyrus. Nenorėjo gyventi normaliai su žmonėmis. Ar jie nekętė, ar nemylėjo, ar bėgo nuo jų — vienas Dievas nežino. Paskui patys to nesiekdami išgarsėjo. Prie jų ėmė rinktis sekėjų būriai. Radosi ištikimų mokinių, kurie susižavėję sekė juos.

Taip buvo žodžiais atskleistos neatskleidžiamos vidinio gyvenimo paslaptys nieko apie dvasingumą nesuprantantiems. Ir taip susikūrė vienuoliška etika, kuri buvo priimta ir kunigams, ir net paprastiesiems žmonėms... Šituos „mokslus“ — dvasingumo siekimą pavadino „šventumu“. Bet „tas mokslas — tegu ir lieka tiems šventiems žmonėms!“...

Kai reikia vesti parapijiečiams arba kunigams rekolekcijas — kviečiame vienuolius... Jie išmano, jie moka, jie šventi žmonės! Todėl vieną minutę po išpažinties, vieną akimirką prie altoriaus visi būname tokie šventi. O paskui — tai ne mūsų sąlygoms, ne mūsų gyvenimui...

O „normalios“, žmogiškos etikos taip ir nėra. Yra tik nenormali: ž e m a, kai kalbama apie nuodėmes, iškrypiumus, nenormalumus, kai analizuojamos nuodėmės ir nedorybės, gąsdinama Dievo bausmėmis — kai pagrindinis „veikėjas“ tampa velnias. Ir a u k š t á, kai kalbama apie aukštąjį pilotažą, apie subtilumus, apie tai, kad žmogus pakyla virš žemės, kalba įvairiomis kalbomis, nejaučia šalčio nei skausmo... kai viską įvykdo ir pasiekia.

Lagery penkis metus mąščiau ir ant cemento maišelių popieriaus parašiau. Paskui daug kam pasakojau Lietuvoje ir už jos ribų. Pabandykime pasiklausyti: tai mąstymas, kuris remiasi pirmosiomis Šventojo Rašto eilutėmis apie žmogaus sukūrimą.

*I. IN SUDORE VULTUS TUI MANDUCABIS PANEM TUUM!**

Nereikia šitų žodžių suprasti prakeikimo prasme. Tai esminis žodis žmogui. Be dieviškų privilegijų, kurias jis turėjo Rojuje.

Tik ponai, patys bijoję juodo darbo ir jį niekinę, naudojęsi svetimu triūsu ir žmogumi kaip priemone, paženklino šį Dievo įsakymą prakeikimo žyme. Ne darbas yra prakeikimas ir ne galėjimas apsieiti be darbo yra atpirkimas. O žmogaus pagrindinis principas yra *DARBUOTIS*. Pirmoji pareiga.

*Dievo pasaulis dar nesukurtas,
Dievo šventovė dar nepastatyta —*

* Savo veido prakaitu valgysi duoną.

*tik išdalintas pilkas akmuo,
tik galia, duota žmogaus rankoms*

rašė poetas J. Baltrušaitis. Dievo pasaulio kūryba dar nebaigta, dar netobula, ne dieviška. Dabar tęsiasi aštuntoji kūrybos diena, ir Dievas padarė mus savo padėjėjais. Darbas, tai yra kūrybingumas, yra žmogaus esminė panašybė į Dievą. Be to, tik darbas išpuošia žmogų, saugo jį nuo pagundų, kuria laimę ir veda į dangų. Ir žmogus darbininkas yra Dievo sekėjas, Jo padėjėjas, Dievo vaikas. Realiai.

Darbuosies, kiek sveikata leidžia, kiek gabumų gavai. Kiek talentų turi. Kad duoną uždirbtum, kad viskas būtų savo rankomis pasidaryta, savo galva, protu, širdimi sušildyta.

O pirmoji ontinė — ne moralinė — nuodėmė, didysis nusikaltimas žmogiškumui *per defectum* yra tinginystė, o *per excessum** — persistengimas, plėšimasis. Tinginys, užkasęs talentus, nepanaudojantis Dievo duotų gabumų ir dovanų, yra nusikaltėlis ir neatlieka Dievo duotų įpareigojimų. O tie, kurie dirba be poilsio, be atokvėpio, kurie be darbo daugiau nieko nežino (nei šventos dienos, nei maldos), kurie iš tvarto, laukų ir fermų neišeina, nuo darbo galvos nepakelia, irgi yra nusikaltėliai. Jie jau nebe žmonės, tik darbo jėga.

II. ET ERAT OMNE VALDE BONUM!**

Sukūrė Dievas pasaulį, pasidžiaugė, pasigrožėjo juo ir pasakė: „Visa, kas plaukioja jūroje, kas ore skraido, kas vaikščioja, ropoja žemėje, visa tai tau, žmogau! Naudokis visomis gėrybėmis!“

* persūdyta

* Ir visa buvo labai gera.

Viskas yra priemonė žmogui. Žmogus — ne Dievas. Jis be nieko gyventi negali. Todėl grožėkis, klausykis, glostyk, liesk, kvėpuok, naudokis visu Dievo pasauliu.

NAUDOSIES — kiek reikia, kiek pasieki, kiek tavęs neužgožia ir neprapuldo Dievo pasaulis, nes jis ne mūsų tikslas, tik priemonė: kad neapkarstų, kad tu pats kitam kartus nepasidarytum!

Todėl antroji ontinė nuodėmė, didysis nusikaltimas žmogiškumui *per defectum* yra Dievo dovanų niekinimas, naikinimas, atsisakymas. Ir *per excessum* — glėbimas, krovimas tiktai sau, apsiėdimas, apsigėrimas, už Dievo dovanas paties Dievo pardavimas ir savo sielos paniekinimas.

Kas yra godumas? Kai turi, bet iš to niekam (nei sau pačiam) nei džiaugsmo, nei naudos nėra. Gyvena žmogus turtuose paskendęs ir nieko gera nemato, net saulės šviesos...

O atsisakymą esame paskelbę šventumu. Gerai? Drezdeno meno galerijoje yra paveikslas, vaizduojąs vyskupą, apsivelkantį vienuolio drabužiu. Istorija tokia: pamaldus vienuolis buvo iššventintas vyskupu, kiek prabuvęs jis nusivylė vyskupyste ir sugrįžo į vienuolyną. Kažin ar gerai? Jeigu jam ramybė ir rūpestis dėl savo paties „išganymo“ svarbiau už gerojo ganytojo rūpestį — ką gi... Mėluose mokytojas pasakojo išpūdžius iš Kijevo Lavros, kaip vienuoliai gyvena celėse be saulės, išraustose uolose, ir patetiškai paklausė: „Kam gi Dievas sukūrė pasaulį, jeigu reikia bėgti į požemius? Kam davė visas gėrybes, jeigu jas paniekinam?“ Daug tiesos tuose klausimuose.

Galima ir verta atsisakyti daug ko, bet tik tada, kai žinai, kad už tai padarysi geriau. Kai ko reikia atsisakyti, kad geriau atliktum savo pareigas. Reikia nutraukti nuo savo burnos, kai vaikas alkanas.

III. CRESCITE ET MULTIPLICAMINI, ET REplete TERAM!*

Gesta ugnelė nekūrenama, genda vaikas neauklėjamas, sulinksta medelis prilenktas. Skleiskitės aukštyn ir platyn, kad žemė neliktų tuščia.

Skleistis — tai tiestis į gerį ir palikti gera Dievo duota kryptimi. Kad tai džiugintų Dievo ir žmonių širdis, kad džiaugtųsi tie, kurie po mūsų gyvens, melsis mūsų statytose bažnyčiose, giedos mūsų giesmes ir dainas; kurie skaitys mūsų knygas ir džiaugsis mūsų atskleistomis paslaptimis. Mokslas, menas, dvasingumas, grožis ir geris.

Tad trečioji ontinė nuodėmė *per defectum* yra nepalikti nieko, o *per excessum* — palikti ašaras, griuvėsius, skriaudas, vargus. Kai gyvena žmogus — ir tarsi jo nebūta... Todėl tylėjimas nebūtinai yra auksas, niekam nekliūti nebūtinai yra dorybė, būti tylesniam už žemę, žemesniam už žolę nebūtinai reiškia šventumą. Ir tie visi liaupsinami vadai, pradėję karus, palikę tuščius namus, išskyrę šeimas ir ištremę į tolimus pakraščius žmones, viską paskandinę ašarose, yra baisesni už žvėris...

IV. PIRMUONIS ATIDUOSI DIEVUI!

Šitas principas įsišaknijo žmogaus prigimtyje. Nuo senų senovės pirmiausia nulinėjama iš taurės Dievui arba protėviams. Pirmas vaikas — Dievui.

Principai, nusistatymas, tikslas. Ko noriu, kas mano saulė, į kurią stiebiuosi? Kas mano tikslas, į kurią einu? Kas mano matas, pagal kurį viską matuoju? Kur mano dangus, kurio visomis jėgomis siekiu? Kokios žymės, pagal kurias skirsiu draugus nuo priešų? Negi tik nuotaika, apgauli išvaizda, pataikaujantis paklusnumas?

Todėl nusikaltimas žmogiškumui *per defectum* bus bedievytė, principų, nusistatymo, dėkingumo neturėjimas.

* Būkite vaisingi ir dauginkitės, pripildykite žemę.

Nežinojimas nei kam gyvenu, nei kaip gyventi privalau. Ir *per excessum* — kai dievu laikomas ne Dievas, kai tų dievų daug. Kai linkčiojama į visas puses, kai klaupiama prieš kiekvieną vyresnį, kai drebama prieš kiekvieną gąsdinantį.

Per excessum bus ir tai, kai menu laikoma tik Dievo ir šventųjų paveikslai; kai knygomis laikomas tik Šv. Raštas, šventųjų aprašymai. „*Primitias*“ (pirmuonis) — tai gija, pagrindinis siūlas, pagrindinis atspalvis, leitmotyvas. Visi daiktai ir dalykai turi kažkokią autonomiją — ir nors iš Dievo rankų išėję, jau nebe dievai!

Taigi darbuotis, Dievo dovanom naudotis, palikti kažką po savęs gero (kurti gėrį), stiebtis į Dievą yra pakankama ir įvykdoma, kad mūsų gyvenimas būtų prasmingas ir turtingas, turiningas. Kad mes kitiems būtume tikras džiaugsmas. Kad Dievas galėtų mus pakviesti: „Ateik, mano gerasis ir ištikimasis sūnau!“

VISKAS KITIEMS, O KAS MAN?

Prigimtim, nes mes patys to norėjom ir tai rinkomės, pašaukimu, nes Dievas mus šaukė šitam darbui, pareigom, nes mes iš to duoną valgom, *e s a m e a t i d u o t i* kitiems. Mes visi protu, širdimi, visomis žiniomis, patirtimi, tikėjimu, viltimis esame įpareigoti patarnauti kitiems, kurie į mus kreipiasi. Nesvarbu kur: klausykloje, bažnyčioje, namuose, prie ligonio lovos. Visiems: geriems žmonėms, vargšams, dvasios ir kūno invalidams, dideliems niekšams ir smulkiems niekšeliams. Klausom, guodžiam, raminam, papirkinėjam dovanomis, saldainiais, paveikslėliais, meilumu, gražiais žodeliais...

Ką gavom, ką turim, tą dalinam. Kaip mokam, kaip galim, taip padedam. Kaip sugebam ir kaip išeina, taip stengiamės...

O mus pačius kas išklausys? Kas paguos? Kas sustiprins? Kas bent truputėlį džiaugsmo atneš?

Save dalydami kitiems, ieškome draugų, su kuriais galėtume kažkiek atsigauti. Ieškom malonumų, kurie šiek tiek pasaldintų mus dvasiškai. Užlietų visus kartėlius. Kad ir atsargiai, iš tolo, imame tai, ką žemė motulė ar „šventa“ civilizacija (velnias) pasiūlo. To paties, iš ko klausykloje traukėme žmones, ką sakykloje skelbėme kaip naikintiną blogį ir ką prie Dievo altoriaus norėjome pa-keisti ir pašventinti...

Mus žudo trys dalykai: kad pasiimam tai, kas skiriama Dievui; kad t a r n a u j a m e ir pačius brangiausių dalykus skiriame tik kitiems; ir kad mums garantuota, jog mūsų darbai patys savaime yra šventi... *ex opere operato*.*

„Mes ne savo Ugnimi žėruojam. Mes ne sau aplinkui šviesą liejam“, — rašė A. Jakštas. Tie be galo teisingi ir jam tinkantys žodžiai, užrašyti ant jo paminklo. Taip, mes skelbiame ne savo, o Kristaus Bažnyčios tiesą, ir mums nevalia ką nors pridėti, pridurti ar išgalvoti. Mes skelbiame Dievo ir Bažnyčios įsakymus, ir mums negalima pagražinti, pridėti, pagriežtinti ar palengvinti. Mes dalinam Dievo malones ir privalom likti ištikimi Bažnyčios nustatytoms formulėms. Mes žinom, kad Tiesa nėra daugumos nuomonė ar nubalsuojamas principas, kad Bažnyčioje yra ir bus teokratija — vyskupo šventimai ateina nuo apaštalu per Kristų, vyskupo valia yra Dievo valia, ir demokratijos Bažnyčioje niekada nebus ir būti negali, tačiau, tačiau... Iš kur tas kartėlis, iš kur nuovargis, iš kur apatija, iš kur tas žmogiškas noras atsipalaiduoti?

* sakraliniai dalykai, priklausantys nuo jų pačių, o ne nuo juos teikiančio kunigo v e r t u m o.

Todėl pakalbėkime apie tris dalykus, kurie mus žudo: „Pirmąją dalį atiduosi MAN!“ Pirmoji dalis p r i k l a u s o Dievui! Taip nuo pirmo puslapio kalbėjo Izraelio Dievas. Taip įrašyta žmogaus prigimtyje. Tikrai tikintis žmogus visada pirmąją dalį atiduoda Dievui, o netikintis prageria, nupila ant žemės dievams, išmeta per tvorą vargšams. Kas vienas pats suvalgo viską, nei jį išauginusių tėvų, nei mokytojų neatsimindamas, tas ir lieka amžinas ubagas, nieko neturintis proletaras...

Mums įkalė, kad mes turime tarnauti, dalyti, rūpintis kitais: tiesa kitiems, padorumas kitiems, Dangaus karalystė kitiems. JŪS išlaikykite bažnyčią, JŪS kovokite už mūsų krašto blaivumą ir ateitį — JŪS! Pačias tikrąsias ir vertingąsias brangenybes mes žadame kitiems... Tai antrasis mus žudantis dalykas.

Ir trečiasis: ta garantija „ex opere operato“. Žmonėms tai garantija, nepriklausomumas nuo gero ar blogo kunigo, o mums — pagunda, apsileidimas, žudantis ir mus, ir Bažnyčią. Ta garantija, kad kaip aš bepadaryčiau, bus gerai (kažin ar gerai?). Aš taip noriu abejoti ir visą gyvenimą abejoju. Ir prisimenu prof. Kuraičio tūkstantį kartų sakytus žodžius: „Gyvas melas yra galingesnis už negyvą, sustabarėjusią tiesą!.. Miršta tiesa, kuria niekas negyvena“... „Auksu nepadengti pinigai yra beverčiai, kad ir kaip gražūs iš viršaus jie atrodytų!“

Kas gali mane pradžiuginti, suraminti? *TIK TAS, KĄ ŽADAME KITIEMS!* Ir niekas kitas! Jeigu šito aš nežinojau, tai be reikalo ėjau į kunigus. Jeigu yra kitas tiesos šaltinis, kitas malonumų ir džiaugsmų šaltinis, jeigu yra kita tiesa, kitas gėris ir kitas grožis, tai ko čia mes, kvailėliai, vargstam ir kitus apgaudinėjam? Jeigu aš dosniai dalinu kitiems, o pats net nepalaižau, tai labai abejotinas tokių dalykų skanumas.

Todėl pirma negu sakau, mokau, liepiu ar draudžiu, aš pats galutinai ir gyvai turiu būti įsitikinęs, ar ta mano skelbiama tiesa yra tiesa, ir dar — pati reikalingiausia Tiesa? Aš pats noriu žinoti ir patirti, kad šita taisyklė, šitas įsakymas tikrai yra teisingas ir būtinas. Išganingas. Ar tikrai gera ir lengva priešus išpažinties? Ar tikrai gera pasimeldus? Ar tikrai pirma reikia pagalvoti, paprašyti Dievo malonės ir tada nuspręsti ką ir kaip? Ar tikrai garbingiau išsilaikyti, negu kapituluoti? Taip, taip, tai Dievo Tiesa ir Dievo Įsakymas, bet tik aš pats patyręs jos išganingumą galiu ir kitiems liudyti!

Dievas t e i k i a malones: Dievas suriša ir atriša (atleidžia), Dievas ateina, Dievas krikštija, bet ir mano rankos ne pagaliai, ir mano lūpos ne magnetofonas, ir mano širdis ne akla ir ne akmeninė.

Kai pasakai Dievo žodį visą gyvenimą nešiotą širdyje, bent savaitę išmąstytą ir sau pačiam brangų, jis visiškai kitaip skamba. Kai pareikalauji iš žmonių to Dievo įsakymo, kurio ir pats laikaisi, kuris ir pačiam šventas, pajunta visi! Gal neišgalės, gal nesilaikys, bet supras, kad tai šventa ir būtina. Džiaugsmą teikia tik *OPUS OPERA-TUM**. Ir tiesa, kad *non operetur, nisi operatur* — niekas nepasidaro, ko niekas nedaro!

Yra žmonių, kurie kaip ažuolai nesvyruodami gali stovėti per visas audras, ir yra kaip apynėlis, kaip nendrelė. Sunku vienam. Tada gera ir reikia turėti draugą — protingesnį ir geresnį už save, kuris nesistebėtų, nesijuoktų, o padėtų.

Buvo ir yra žmonių, kurie padaro tai, kas neįmanoma, tik todėl, kad tai yra be galo sunku. Tai bado mums akis, nes mes turime Dievą ir Jo garantiją: Jis niekada neapleidžia mūsų, Jis visada stovi už mūsų nugaros ir padeda, jeigu mes bent truputėlį stengiamės.

* atlikti darbai.

Darbas irgi yra didelio ir tikro džiaugsmo šaltinis. Knyga. Bet reikia atsiminti, kad džiaugsmas yra svečias, kuris ateina, kai viskas padaryta.

O kaip yra su visais tais saldumynais ir žemiškais skanumėliais, kuriuos pats Dievas davė žmonių giminei?

Baus ir jau nubaudė mus Dievas už tai, kad Jo dovanas pasmerkėm ir keikėm kaip velnio pagundas; kad velnią padarėm kūrėju ir ne vieną kartą lygų Dievui, o gal net galingesnį už Dievą. Kad kiekvieną skanumyną pavadinom velnio lašeliais ir dovanėlėmis. Viskas yra Dievo sukurta, viskas Dievo duota, tik atsiminkime šv. Pauliaus žodžius: „Viskas man leista, bet ne viskas dera. Viskas man galima, bet nuo daug ko aš pats atsisakau. Kad nebūčiau peiktinas, kad nebūčiau papiktinimas“.

O kas tada, kai saldžios aukštumos baigiasi iš rojaus išvarymo kartėliu? Kai vakarykštis pavaldinys ir panegirikų kūrėjas spjauna veidan ir pradeda rašyti paskvilius? Kai medus apkarsta, kai draugystė baigiasi pančiais? Kai prarandi juodos duonos skonį ir nežinai, kas yra pavargusio žmogaus miegas? Atsargiai! Gerųjų neapleidžia pagunda pasmaguriauti.

Visi svajoja apie aukštumas, pranokstančias žmogaus galimybes. Kunigo „silpnybės“ juos gali paskandinti galutinai. Jie pasakys: „Jeigu jau šitoks žmogus taip daro, tai man galima visiškai viskas. Leiskimės į dugną! Valio!“ Man teko šitokius žodžius girdėti...

Mūsų tikra paguoda ir džiaugsmas *TENAI*, kur mes vedame kitus ir *KĄ* rodome kitiems. Tik Tenai!

SACRUM FACERE

Normaliais laikais vado vaidmuo ne toks jau didelis. Bet kai gyvenimas įsitempia, kai reikia iš bėdos gelbėtis,

kai ruošiamės dideliam žygiui, būtinai reikia vado. Vada iškyla, lieka žmonių atmintis ir istorijoje, netgi atrodo, kad jie vieni viską padarė: išvadavo, užkariavo, laimėjo. Mes visi žinom Mozę, Aleksandrą Makedonietį, Julijų Cezarį, Karolį Didįjį, Vytautą Didįjį, Napoleoną, Leniną, Staliną, Hitlerį, Čerčilį, de Golį ir kitus.

Šalia vadų per amžius buvo kunigas, pranašas, žynys, vyskupas, popiežius, politrukas (politinis vadovas). Greta vado, pirma vado, vado šešėlyje kaip tylus patarėjas, kaip dainius, kaip sąmokslininkas, suokalbininkas ar net tas, kuris nuverčia karalių...

Mozė ir Aaronas. Kartais karalius toks išdidus ir savarankiškas, kad net popiežius pranyksta jo šešėlyje; kartais kunigas toks didelis, kaip kardinolas Rišeljė, kad karalius pavirsta tik įrankiu jo rankose.

Ačiū Dievui, viso šito dabar pas mus nebėra... Ir neturėkime iliuzijų, Mozės broliais mes nebūsime. Kunigui sosto nei posto šalia dabartinių valdovų nebus. Dabar esame laisvi Bažnyčios tarnai, kunigai ir apaštalai. Duoną mums duoda pats Dievas tikinčiųjų rankomis. Pašaukimą, šventimus ir paskyrimą suteikia pats Dievas per tėvus ir vyskupą. Ir tarnaujam mes vienam Dievui!

Taip ir turi būti. Menininkai, mokslininkai ir kunigai turi pragyventi iš visuomenės ir laisvai tarnauti visuomenei, paklusdami tikrai *TIESOS*, *GĖRIO* ir *GROŽIO* balsui ir skelbdami Tiesą, kurdami Grožį, skleisdami Gėrį. Prabildami tiesiai žmogaus širdin ir taip išsiugdydami tokius žmones, kurie bus jautrūs jų menui, jų tiesai, jų kvietimui gyventi kilniai ir teisingai.

Valdiška, oficiali alga, globa ir duona juos tikrai surišę, gadinę ir net žudytą... Iš auksinio narvelio nedaugelis sugeba išsiveržti.

Jau daug metų mes šitaip gyvenam ir dar ne visi padarėm reikiamas išvadas, ne visi apsigalvojom, ne visi

persirikiavom. Yra tokių, kurie tebegalvoja: valdysim, privalom valdyti. Mes gi Viešpaties Dievo vietininkai! Viskas įsakančiu tonu, viskas iš viršaus, kategoriškai, būtinai, neklystančiai, galutinai. Yra kunigų, kurie komanduoja namie, zakristijoj, bažnyčioj, klausykloj, sakykloj ir dejuoja: „Nebeklauso! Nebenori manęs klausyti!“

Noriu tikėti, kad sostas bažnyčioje fiziniu ir dvasiniu požiūriu atgyveno savo dienas. Todėl atsisakyti iliuzijų ir persirikiuoti reikia!

Tai koks mūsų pagrindinis darbas, kokia misija? Prie ko reikia derinti mūsų gyvenimo stilių, kur sudėti veiklos akcentus, kam paaukoti galias, gabumus ir laiką? Kokia kryptimi eiti su iš Dievo gautais šventimais ir paskyrimu?

Pareigą *SACRUM FACERE* pavadiname žodžiu „aukotis“, o mūsų gyvenimo esmę *SACRIFICIUM* — „auka“.

Sacrificium reikia pašventinimą. Aukoti bažnyčios reikalams, duoti tėvams, vargšams, pagelbėti tiems, kuriems pagalbos reikia, — tai ne auka, o pareiga! Savanoriškumas esmės nekeičia. Mes privalom pasirūpinti vargstančiais broliais!

Apaštalai kadaise nutarė likti prie Aukos ir prie Žodžio. O Mišių Aukos esmė ir yra ta, kad mūsų žemės vaisiai pašventinti tampa Jėzumi Kristumi, tampa Dievu, kuris savo ruožtu ateina pas mus šventindamas. O mūsų pagrindinis darbas *sacrum facere* — šventinti. Save ir kitus.

Deja, nuo seniausių laikų žmonės auką sunaikindavo, nužudydavo, išliedavo kraują ant aukuro, sudegindavo. Degino Kainas ir Abelis, degino Nojus, net savo vienturtį sūnų buvo pasiruošęs sudeginti Abraomas.

Štai visa aukojimų ir aukojančių istorija:

*Tau statė aukurą mano senelis
Iš kalno akmenų, ir dėl Tavęs
Jis mylimo sūnaus kaklą*

*Palietė durtuvu.
Nesudrebėjo juk ranka,
Nelūžo ašmenys palietę konvulsijose
Drebantį kūną. Tvirta ranka!
Už durtuvą širdis kietesnė...
O Tu sakei: nemylime Tavęs.*

*Prisimeni senąją Antiochiją,
Ir liūtų draskomus arenoje vergus?
Juk mirė jie iškėlė kryžių rankose,
Ir Tavo vardą stingstant lūpoms tardami.
Štai Kapitolijaus arena,
Išpilta Tibro balzganu smėliu.
O, gladijatoriau, sustok,
Leisk pažiūrėt, kaip teka kraujas,
Liejamas dievų vardu!
Leisk pažiūrėt, ar ilgai dar neišdžius
Balzganas Tibro smėlis,
Ar ilgai smilks juodu nuodėguliu
Maldoj paskendusi širdis...
O Tu sakei: nemylime Tavęs.*

*Prisimeni ir šventą Kabos akmenį,
Juodą kaip hurijų akis.
Mano bočius Tau statė šitą akmenį,
Visą gyvenimą jį vilkęs
Iš balčiausios dykumos.
Kiek pabučiavimų — kokių,
Kol tu juodai nusidažei.
Juk dėl Tavęs pakėlęs žalią vėliavą,
Raitelis per tyrus skrido.
Juk dėl Tavęs piratai
Sicilijos miestus sudegino
Ir giaurų prakeiktų krauju
Laivų bures nudažė raudonai.*

Ir giaurus, kovoj sužeistus,
Mėtė iš galerų kaip paukščius
Nulaužtais sparnais.
Juk jie Tau pastatė Alchambrą
Ir žėruojančiais mozaikos akmenim
Išklojo tuos takus, kuriais vaikščiojo
Mano senelis Mahometas...

O Tu sakei: nemylime Tavęs.

Štai pažiūrėk, įsmeigęs kalaviją
Kniūbsčiomis parpuolęs meldžiasi
Mano protėvis Brabanto hercogas.
Ir suskaityk, kiek metų verks
Tos motinos negrižusių sūnų,
Kuriuos prapuldyt dėl Tavęs
Narsusis mano hercogas
Vaduodamas kraštą ir žemę,
Kurį Tavo kojos lietė.
Jei Tu supiltum ašaras į ežerą,
Negertų iš jo ištroškę tyruos domederaį,
Ir nepalietus kartaus vandens
Ant kranto troškuliu mirtų gazelė...

O Tu sakei?: nemylime Tavęs.

O kiek laužų, kuriuos užkūrė Tau
Šventa ranka mano tėvo didžiojo inkvizitoriaus.
Matau Apuliją gaisrais apipiltą,
Ir dūmų virtines per Tatrų kalnus slenkant.
Puikūs laužai Salamankoj, Prahoj,
Ir tarp mažų Bavarijos pilių -
Praryjantys eretikus...
Sudeginom ant jų Tau Joną Husą,
Jaunutę piemenaitę Žaną d'Arc.
Sudeginom tiek savo brolių,

Užpylę juos geriausia alyva
Ir ant karščiausių buko malkų.
O kai užliejo mūsų laužus liūtys,
Mes meldėmės, kad ten po žemėmis
Eretikams jie degtų amžinai...
O Tu sakei: nemylime Tavęs.

Maldas pabaigę mes plaukėme salon,
Kur amžiais supas okeanas,
Kur kalbas bangos su didelėm
Pietų dangaus žvaigždėm,
Kur nuogi žmonės meldžias saulei,
Ir vaikai žaidžia aukso gabalais.
Užmerkėme akis jiems ir aštriais kirviais
Iškirtome šventas girias,
Kaktas nuplovėm vandeniū švęstu,
Būgnus nutildėm ir šokių sustabdėm,
Vaisius sukrauti ant altoriaus liepėm,
Kryžiaus vardu kentėti mokėm.
Bizūnu sukapojom nuogas nugaras visiems,
Kas atsiklaupiti nenorėjo.
O auksą pasiėmėme sau,
Kad kerinčios jo galios nepatirtų
Ir garbintų tikrąjį Dievą...
O Tu sakei: nemylime Tavęs.

Kiek jėgų sumūrijom į storas ir aukštas
Katedrų sienas, ir šimtmečiai jų nesugriaua!
Kiek svajonių sulydėm vitražų languos,
Ir saulė pro juos nepraeina!
Kiek išminties sustingo
Pergamentų knygoje —
Ir kandys jų nesugrauzia!
Kiek gyvybės užtvenkėm

*Istatymų paragrafais ir krantų granitu!
Kiek aukso suliejom vyskupų kryžiuos,
Mišių taurėse ir pamokslininkų žodžiuos!
Skambinom varpais, Te Deum giedojom...*
O Tu sakei: nemylime Tavęs.

*Pati jauniausia mano seserų
Užsidengė drobule žydras akis,
Ir vienuolyno sienose uždare savo širdį.
Tokia švelni kaip hiacintas —
Jauniausia mano seserų, ir meldėsi Tau
Naktimis, blaškydamos celėj vienišoj,
Ir lūpų karštį atiduodama
Šaltiesiems sienų akmenims,
Nuo meilės slėpdamos koplyčioj be langų,
kur tiktai žvakės dega —
Ji pati tartum žvakė geso koplyčioj be langų...*
O Tu sakei: nemylime Tavęs.

*O mano brolis šventas atsiskyrėlis
Kiek meldėsi naktų už pabučiavimą,
Už vieną vyno taurę. Ir verkė jis kasnakt
Sapnuodamas tą nuodėmę ir degdamas ugnim —
Jis plakės dieną rykštėmis
Ir lūpas degino geležimi kaitria.
O prieš paimdamas skatiką iš Tavo išdo,
Jis meldėsi ilgai, prašydamas atleisti,
Žadėdamas grąžinti šimteriopai...*
O Tu sakei: nemylime Tavęs.

*Tavo vardu aš dalinau beturčiams duoną
Ir tryniau vergo žaizdas alyva,
Jam liepdavau šluostyti kaktą satrapų
Kojų dulkes ir drausdavau sukilti.
Tavo vardu aš laiminau armijas —*

Savųjų ir priešų. Tavo ženklų puošiau
Didvyri. Jis ant kaklo putlaus ir išblyškusio
dainininkės... Ir drebančia —
kaip vagies ranka —
Jį brėžiau ant krūtinės sau...
Ir nežinau — sakyk — mes mylime Tave?
Sakyk! — Ar ne?

/autorius nenurodytas/

TEOLOGINIS KOMENTARAS

Žmogus čia iškėlė tik klausimus. Visų skaudumu. Nes per visą žmonijos istoriją, kito būdo — kaip mylėti Dievą — nežinota: Dievo vardu ir Dievui auکوjo žudydami save ir kitus (juo brangiau, tuo geriau!), atsisakydami Dievo dovanų, rinkdamies skurdų gyvenimo kelią. Čia, aišku, yra tik paviršutiniškas žvilgsnis ir demagogija...

Kristus todėl ir atėjo į žemę — kaip antrasis dieviškosios kūrybos laipsnis, todėl ir buvo tikrasis Išgelbėtojas, nes pamokė ir parodė, kad Dievo Garbė tai — visa sukilinti, pašventinti, pasidalinti, išskleisti ir tai daryti MYLINT — linkint kitam jo tikrosios dalios; padedant jam pačiam ją pasiekti. Tikrojo Gyvenimo esmė ir viršūnė — M E I L Ė. Be Meilės viskas reliatyvu ir gal net netoli nuo nieko. Ir tai, ką meilė diktuoja, ko meilė reikalauja, kas iš meilės daroma, — viskas galima ir gera (žinoma, negalima meile vadinti to, kas nėra meilė ar gal net meilės karikatūra ar priešingybė!).

O, kas yra meilė? — *Tendentia vitae ad feconditatem** (vadinasi, mylėti gali tik suaugęs, gyvenantis ir sugebantis dalyti!). Kas yra meilė Dievui? — Konkreti meilė konkrečiam žmogui (ne išmalda, ne dovana, ne pataikavimas, o pagalba surasti, išugdyti ir išreikšti save!). Kaip yra su dvasine meile? — Meilė, kuri nepasireiškia efektyviai, konkrečiai, fiziškai ir materialiai, yra tik tuščias ir gražus žodis.

* Gyvenimo pilnatvės siekis.

DEUS EXISTET (=pasireiškia) IN FRACTIONE PANIS (laužant duoną). Vadinasi, reikia turėti duonos ir Duonos. Jomis dalintis, kad visi gyventume kiek galima PILNIAU. Gal reikės ir save nuskriaudžiančios, save užmiršančios, save paaukojančios meilės, gal būt. Bet mus pasotina ne tik tai, ką suvalgome patys, bet ir tai, kuo pasidalijame su kitais...

Krikščioniškai mąstant pasaulio istoriją reikėtų suskirstyti į tris laikotarpius: Kūrėjo — Tėvo era, Atpirkėjo — Sūnaus Jėzaus Kristaus era, Pašventintojo — Šventosios Dvasios era.

Žinoma, yra žmonių ir tautų, kurie tebegyvena kūrimosi laikus. Yra tokių, kurie iš pirminio rojaus, gundydamiesi žemės vaisiais ir slėpdamiesi nuo Dievo, viską gadina...

Yra žmonių ir tautų, kurie per kančias ir tikrą pragarą eina atpirkimo ir išsigelbėjimo keliu.

Yra žmonių ir tautų pakankamai subrendusių, kurie daugiau ar mažiau priklauso Pašventinimo erai. Pagal tai ir mums reikia orientuotis: pirma, ar mes privalome iš naujo kurtis, pradėti tuščioje vietoje, tuščioje širdyje, tuščioje galvoje? Antra, gal jau mus tenka gelbėti, traukti iš prapulties, šaukti, kad sugrįžtume... O gal primityvumo laikai jau praeityje, gal nuodėmės jau išbalintos, gal reikia tiktai šventinti, kilninti, rodyti aukštybių kelius?

Išgirtosios sekuliarizacijos jau daugelis atsikando. Su dideliu kartėliu...

Bet žmogui žemėje ankšta, žmogus turi begalybės išsiilgusią sielą ir siekia begalybės, kurią mes vadiname Dangumi. Neilgam ir nedaugelį gali pasotinti motulė žemė, jos apžavai ir pažadai. Nešventinti vaikai, kad ir pa-

krikštyti, numindė nebe kelius, o širdis tėvams. Nešventinta jaunystė pavirto nuolatinio „duok!“, smaguriavimu, gėidimu pasiimti viską, kas teikia malonumą.

Nešventinta santuoka — neilgam. Nešventinta motinystė — tik iki ligoninės durų... Nešventinta tėvystė — laisva daugpatystė ir šlytinėjimas gatvėmis. Nešventinta kunigystė pavirsta aristokratiška prabanga ir dezertyravimu. Kuo pavirto nešventinti namai, nešventinti stalai, nešventintos lovos, nešventinti laukai ir ganyklos?..

Supraskime: šventos formulės, kad ir tautiška kalba, pašventinti negali. Šventina supratimas, įvertinimas, pagarba, Dievo Dvasia, kad viską naudotum kaip Dievo dovaną, kad kurtum, gimdytum Dievui ir su Dievu, pratęsdamas žmogui pavestą pasaulio kūrimo ir tobulinimo darbą.

Sakraliniu požiūriu: pasaulis Dievo sukurtas, daiktai Dievo dovanoti, žemė — Dievo pakojis, Dangus — Dievo sostas. Man ne viskas leidžiama ir ne viskas dera, ne viskas garbinga. Aš privalau paisyti „techninių instrukcijų“ ir „saugumo taisyklių“, kurios kaip informacija pridedamos prie daiktų. O čia Dievo daiktas ir dieviška pareiga! Sakraliniu gyvenimu gyvenantis žmogus niekada nemėtys duonos, neterš vandens, nenuodys oro, neparduos dūšios, nepasirašys išduodamas žmogų, nesiims neteisingos bylos, nesisavins neuždirbtos duonos ir skęstančiam degtinėje neduos pinigų! Netikės melu ir nenutylės teisybės.

Viešpatie, kokie kartūs sekuliarizacijos vaisiai ir kaip mes nuo jos visi kenčiam! Tie, kurie ja gyvena, kenčia dar baisiau! Viešpatie, kaip reikia *sacrum facere* visur! Kaip reikia ne tik religinio kulto, bet ir pagarbos viskam!

Taigi mūsų pirmoji, tiesioginė, svarbiausia ir vienintelė pareiga — *sacrum facere* — šventinti! Visur, visada,

viskuo! Jei mes tik peržegnojam, pakrapijam švęstu vandeniu, sukalbam maldą, tai esame dar nevikrūs ir menki. Ir koks didis yra Viešpats Dievas, kad iš mūsų nerūpestingai atlikto *operis operati* dar išskelia stebuklą!

Altorius, krikštykla, sakykla, klausykla yra mūsų tikrieji postai. Kas nemoka čia iš tikrųjų šventinti, tas ne kunigas. Kas klausyklą, sakyklą, altorių keičia į kitas, kad ir labai geras priemonės, tas labai giliai klysta. Kas nesupranta ir nenori suprasti, kas yra klausykla, sakykla ir altorius, ir nesugeba čionai darbuotis, kas skuba, yra ne atidus ir paviršutiniškas, tas tėra tik užklydėlis į kuni-gus. O formalistai, galvojantys tik apie užmokestį — jie svetimi ir samdiniai...

Mąstyti ne daug kas moka. Melstis be žodžių arba savais žodžiais, semtis iš altoriaus mes dar neišmokom. Mišių maldos dažnai ir daugeliui iš mūsų yra nesupranta-mos, abstrakčios ir tolimos. Maldaknygių maldos — ne-gyvos, nekonkrečios ir skurdžios. Todėl jų atskleidimas, įžanga, palyda, pagarbus Sakramento suteikimas visada bus labai svarbu. Ypač išpažintis.

Gera, kad nesėdim prie sosto. Kad negaunam algos ir duonos iš valdiško lovio. Gera, kad už viską mokam patys, kad mokesčius kaip ir visi mokam.

Altorius, sakykla, klausykla yra mūsų sostai ir be galo reikalingi žmonijai postai. Ir mūsų pareiga *sacrum facere*, jeigu jau švaru, išgelbėta, ištraukta. Gelbėti, jeigu tai, kas Dievo sukurta skęsta, griūva, nyksta, prapuola; kurti, pažadinti, jeigu prieš mus laukiniai tyrai ir laukiniai žvėrys.

Atminkim, visa tai mes galim ir turim padaryti!

O VIS DĒLTO TU BŪSI VADAS

Kunigui Antanui per jo primicijas giminės atnešė didelį kepalą kaimiškos duonos ir pasakė: „Tu būk kunigu! Mūsų giminės ir tos parapijos, kur dirbsi, džiaugsmu. O mes tau negailėsime duonos! Daugiau mes nieko neturim, o duonos duosim!“ Tai buvo 1946 metais, kai duona buvo be galo brangi. Ir ne visi jos turėjo.

O kitais metais aš, švęsdamas primicijas, tarp labai daugelio nuoširdžių sveikinimų gavau šitą eilėraštį. Originalą prancūzų kalba, o vertimą noriu Jums perskaityti.

TU BŪSI VADAS. PIRMASIS.

Juk nori?

Ne šiandien ir gal ne rytoj,

Bet ateis tokia diena.

Tada, kai tavo gyvenimas bus tiesus

Kaip besistiebiančio medelio viršūnė

Ir paprastas kaip vyturio giesmė.

Vadas.

Ne tas, kuris nori valdyti, tvarkyti, priversti.

Ne tas, kuris nustato savo tvarką ir palenkia savo valiai.

Ne tas, kuris draudžia ar leidžia,

Bara ar giria, atlygina ar baudžia.

Vadas — tai kažkas kita. Daug daugiau!

Vadas — tai žmogus, kuris traukia prie savęs to

nenorėdamas.

Net nežinodamas.

Pas kurį ateinam pabūti.

Tas, kuriam paklusti gera.

Kurį sekti gera. Nes jo turimų jėgų sunaikinti niekas

negali.

Nes jo gyvenimas tiesus. Ir darbai paprasti.

Kasdieną tie patys.
Ir žvilgsnis ramus. Iš toli ateinąs.
Ir einąs dar toliau:
Iki širdies pačios gelmės
Ir iki horizontų tolimų.

Vadas.
Kaip būtų gera turėt tokį žmogų pavargus.
Kuris galvotų už mane.
Nuspręstų už mane. Ir tereiktų tiktai sekti.
Bet reta šitokių žmonių
Ir dar mažiau tokių, kuriais pasitikėt galėtum.

Tu būsi vadas.
Juk nori?
Ne šiandien ir gal ne rytoj.
Bet ateis tokie diena.
Tada, kai tavo gyvenimas bus tiesus
Kaip besistiebiančio medelio viršūnė
Ir paprastas kaip vyturio giesmė.
Būti vadu nereiškia keisti kitus —
nes kiekvienas gali būti tiktai savimi.
Negalime užkrauti kitam savų minčių, savų darbų,
Vyniotis apie kitą patarimais, draudimais, įsakymais
kaip diržu.
Būti vadu reiškia gyventi skaidriai ir atvirai.
Kas nori ateiti, tegu ateina:
Nei durys uždarytos, nei langai,
Nes vadas gyvena visų akivaizdoje.
Visiems ir su visais.
Iš savęs jis reikalauja daug.
Iš kitų — beveik nieko.
Griežtas jis sau, atlaidus — kitiems.
Jis puikiai žino,
Kad nėra lengva, kai nori ką nors padaryti,
Ir net mažam daikteliui reikia daug pastangų.

Vadas — tai draugas. Geresnis už mane.

Ir jauti, kad prie jo

Daraisi geresnis.

Tai todėl ir renkies,

Tai todėl jam sakai: „Tu mano...“

Tu būsi vadas. Pirmasis.

Juk nori?

Ne šiandien, gal ir ne rytoj.

Bet ateis tokia diena -

Tada, kai tavo gyvenimas bus tiesus

Kaip saulėn besistiebiančio medelio viršūnė.

Ir paprastas

kaip vyturio giesmė.

Buvo ir yra Lietuvoj poniškų kunigų. Iš vargingų šeimų. Iš tokios giminės, kurie pavirto į aristokratus. Buvo ir yra kunigų diplomatų: gudrių, atsargių, nesudegančių ir neskęstančių. Buvo ir yra tribūnų: šaukia, kviečia, eina, neša, kenčia, vargsta patys ir vargina kitus. Buvo ir yra linksmai gyvenančių: džiugina, atgaivina. Buvo ir yra tokių, kurie perspėja: „Aš kunigas prie altoriaus... o dabar nevadink manęs kunigu...“ Kažkiek tų bruožų turime visi. O dauguma mūsų *secundum cor Christi, alter Christus*, praktiškai — tai artojai, sėjėjai, juodi darbininkai Dievo Bažnyčioje, gelbėtojai iš vargo, bėdos ir nuodėmės!

Darbininkai, bet, deja, dažnai ne vadai. Besirūpinantys tik savimi, savo išmanymu, savo parapijos ir savo reikalais.

Neturim vadų. Tokių kaip Mozė. Iš svetimo krašto, iš vergovės išeisim! Nebūsime svečiai, nebūsime vergai. Jūra prasiskirs! Pats Dievas ves dienomis ir naktimis. Kai duonos, vandens, mėsos nebus — Dievas duos! Kartu vandenį

saldžiu padarys! Kad ir 40 metų klajosi dykumoje — idant išmirtų tie, kuriems Egipte buvo gera gyventi... O dykumoje gimę visko turės! Vynuogių kekės bus nematytai didelės, auksiniai kviečiai ir palmės dangų sieks. Jordano vanduo bus už pieną ir medų saldesnis, skanesnis. Turės Dekalogą, kokio žmonija per tūkstantmečius nesugalvojo. Bet į Pažadėtąją žemę Mozė neižengs. Jūs tenai gyvenkit ir džiaukitės! Ta žemė tegu jums būna palaiminimų žemė! Kaip kadaise bateliai sūneliui... Tėvui ir basam gerai...

Kokia neišmatuojama bėda, kai vadovauti ima klystantys ir klaidinantys. Duonos ir elgetaujant galime gaut, o jeigu badas visur?.. Vandens galime ir iš balos atsigert, bet jeigu visi vandenys užteršti?.. Juozapas su Marija prisiglaudė tarp gyvulėlių uolų, bet jeigu Erodas su savo kareiviais viešpatautų visur?.. Kas suskaičiuos žmonijos vargus, kai nėra gero vado? Prakeikia istorija blogus vadus.

Kiek iš savo namų išbėgo žmonių tik todėl, kad kažkas pasakė: „bėgam“! Kiek jaunuolių beprasmiškai žuvo pačiame žydėjime vien todėl, kad kažkas patarė: „kariaukit...“ Kiek žmonių visiškai nuleido rankas, neteko vilties tik todėl, kad kažkas pasakė: „nieko nebus“. Kiek žmonių išsižadėjo savo Dievo, savo sielos, net elementaraus žmogiškumo tik todėl, kad kažkas nutarė: „Viskas leista, viskas galima, Dievas — tik prietarai!“ Kiek žmonių pagedo, prapuolė, sunyko tik todėl, kad pamatė vyresnius, mokytus, net kunigus blogai elgiantis...

Didžiulis noras išsigelbėti ir pasiryžimas atlikti nuostabius darbus iškelia stiprios valios vadus, ypatingus žmones. O mums reikia kasdieninių vadų.

Vadas yra dangaus ir žemės koncentratas, žmogiškumo ir dieviškumo lydinys. Žmogus, žinantis, kaip turi

būti ir kas gali būti. Kaip skaičius, kur vardiklyje parašyta „Principai“, o skaitiklyje — „Šitiek įmanoma“.

Žmogus, kuris žino, kas yra teisinga ir gera, kuris pats gyvena teisingai ir gerai, turės įtakos arba bent slapčia žavės visus. Bet jis nebus vadas, jei lindės pasislėpęs ir užsidaręs savo kiaute, jei tylės, bijos pasakyti ir padėti, jei neišdrįs išeiti į priekį. Jis bus geras tik sau, šventas tik sau, bet ne vadas.

Ar šita formulė — kunigas — vadas — *alter Christus* teisinga? Taip! Gaila, kad mes ją pritaikom jaunam kunigui sakydami pamokslą per primicijas arba mirus geram kunigui prie kapo, o netaikom sau. Mums atrodo, kad ji mums dėl mūsų kasdieniškumo ir dėl mūsų pilkumo netinka... Todėl dažniau prieš mūsų akis tegu stovės Kristaus žmogiškasis gyvenimas. Jo vienatvė ir tie žmonės, pas kuriuos Jis būdavo. Jo kelionės ir poilsis. Jo gerumas ir griežtumas. Jo atlaidumas sugrižtantiems nusidėjėliams ir piktumas netikriems „geriesiems“. Jo žemiškos garbės dienos ir kančia. Jo duotos dovanos, pareikšta pagarba ir visiškas apleidimas. Jo elgesys su apaštalais ir su Pilotu, Erodu. Ir esminis supratimas: tada gyveno Jis, šiandien Jo vietoj esu aš! Man reikia pasitempti! Juk kas gi kitas bus Jo tęsinys, jeigu aš jaučiuosi nevertas ir netvirtas?

Mūsų bėda, kad Jėzų Kristų mes užkėlėm labai labai aukštai ir padarėm tarsi stabu: garbė, garbė, garbė... Jo kančia dengiam savas ir svetimas nuodėmes. Jo mąlonėm išlyginam savus ir savųjų apsileidimus. Jam palikom visą palaiminimo ir pašventinimo darbą. Jo nuopelnais galvojame pasiekti viską: dabar gerą gyvenimą, o po mirties — amžinybę.

O Jis yra mūsų Brolis, Artimasis. Kristaus dieviškumas neišbraukiamai glūdėjo ir Jo kasdienybėje ir Jo pa-

prastume. Be reikalo mes akcentuojam tik Jo stebuklus, pranašystes, nuopelnus. Tik Jo švytėjimą. Be reikalo Jį su-teatralizuojame. Viskas buvo daug paprasčiau, jeigu Ju-das suabejojo, jeigu Petras išsigynė. Judui reikėjo pabu-čiuoti ir parodyti: „Tai — Jis“.

Taip, *alter Christus*, Kristus d a b a r — tai niekas kitas, o tiktai aš! Pasitemptume, jeigu visiems tai būtų aišku. Nesikeltume puikybėn prieš paprastus žmones ir nelinkčiotume sutikę pasaulio galinguosius.

Ir mūsų popiežiai, kai neteko karališkos valdžios ir galybės, kai patys atsisakė dirbtinės pagarbos ir karališ-kų atributų, kurie juos darė dekoratyviniais didikais, tik-rai pakilo viso pasaulio akyse. Kai jų asmeniškios savybės parodė juos esant žmonėmis, jie tapo mylimi ir reikšmin-gi. Mes dar neįvertinam Jono XXIII, kiek jis pasuko Baž-nyčios laivą be galo teisinga kryptimi. Štai ką reiškia tik-ras vadas, didelis žmogus prie vairo. Tą patį galima pa-sakyti ir apie Joną Paulių II.

Taigi privalome būti vadais. Bet ne ant pjedestalo. Atsargiai! Mus mato ir stebi, girdi ir jaučia. Pasveria ir įvertina. Nepasislėpsim, neapgausim. Pasveria precizinėm svarstyklėm. Ir beveik neklysdami. Pasakoja, kad įgalio-tinis Rugienis buvo laukiama ir įdomiausia figūra vyriau-sybės pobūviuose: jis pasakodavęs ir net vaidindavęs, kaip ir ką daro kunigai pataikūnai ir mūsų vadovai. Jis puikiai žinojo mūsų įtaką žmonėms ir džiaugėsi kiekvie-nu mūsų nuosmikiu...

Įtaką mes darom giminėms, draugams ir priešams. Tiems, kurie mus myli, ir tiems, kurie mūsų nekenčia. Ta įtaka pražūtinga arba gydanti.

O jeigu taip visi, kaip Dangiškasis Tėvas, pradedame daryti gera; kaip Jėzus Kristus padedame visiems, kurie

į mus kreipiasi, norėdami išsivaduoti iš pančių ir varžtų; kaip Šventoji Dvasia — Dvasia apdovanojam! Kaip tikri vadai — tada ir būsime vadai! Kokių ir reikia.

VIENYBĖS, BROLIAI KUNIGAI!

Prie Apaštalo Sosto darbuojasi Magr. Dias, kuriam tiesiogiai priklauso rūpintis Lietuvos Katalikų Bažnyčios reikalais. Pas jį suplaukia visokie raštai iš Lietuvos: visi skundai, šmeižtai ir prašymai; visi pamokymai pačiam Popiežiui. Kaip reikia tvarkyti Lietuvos Bažnyčią, ką skirti vyskupsais ir kaip kalbėti. Šis malonus monsinjoras tikrai nuoširdžiai rūpinasi Lietuvos Bažnyčios reikalais, žino tokių smulkmenų, kurių net mes nežinome, ir visiems atvykstantiems į Romą lietuviams skundžiasi: „Toks mažas kraštas ir toks nevieningumas. Taip vienas kitą skundžia...“

Mes jį raminom Lurde: „Malkų jūs Romoje tikriausiai neturite, pakūrenkit tais skundais krosnis. Juo ten tirščiau skundų, tuo geriau degs. Pagaliau — priimkite juos kaip gyvybės, kunkuliavimo, virimo ženklą“. Nežinau, ar jį bent kiek nuramino tie žodžiai, ar įtikino. Greičiausiai, ne.

Kunigas Lapė, laidojant kun. Tumina Raudondvaryje, per pamokslą aiškiai pasakė: „Kas neklauso vyskupo, kas jam prieštarauja ar kritikuoja, tegu neina prie altoriaus! Juk jis vyskupo pasiūstas, vyskupo įgaliotas ir paskirtas... Katalikas, juo labiau kunigas, tik tada priklauso Katalikų Bažnyčiai, kai jis yra vienybėje su savo vyskupu!“ Tačiau ne paslaptis, kad girdime ir tokių perspėjimų: „Kas klauso kolaboranto, kas klauso valdžios statutinio, kas klauso Bažnyčios išdaviko, tas pats toksai yra!“

Esam maža, pavydi, susiskaldžiusi tauta, ir nei centro, nei štabo, nei vienijančios idėjos, išskyrus oficialius postus ir potvarkius, tikrai nėra. Esam individualistai, atsisakyreliai, žmonės kas sau, norintys vadovauti ir jaučian-

tys gali užimti kiekvieną postą. Lygiai taip pat puikiai suprantam, kad mūsų galybė tik vienybėje. Norėdami ką nors padaryti, privalome būti vieningi. Sena Tolstojaus pasaka apie šluotą — ta pasaka buvo mūsų skaitinių knygėleje, kai mokėmės pradinėje mokykloje. Nedaug paguodos iš to, kad **v i s a d a** taip buvo, kad mūsų Bažnyčia blaškėsi tarp Rytų ir Vakarų, kad mes beveik niekada neturėjome vadų arba jų neklausėme. Nedaug paguodos, kad **š i t a i p** yra visur: kiekviename luome, kiekvienoj profesijoj, net kiekvienoj šeimoj.

Taigi vienybės nėra, tačiau vienybė būtina. Tik kaip tą vienybę sukurti, aplink ką privalome burtis?

Galvodami apie vienybę ir jos siekdami, neturėkime nereikalingų ir nerealių iliuzijų. Mes niekada nebūsime masė, monolitas, suspaustas kumštis, vienodai paklusnūs.

Kiekvienas žmogus yra savitas ir unikalus savo prigimtimi, sugebėjimais ir jam vienam Dievo duotomis dovanomis. O kiekvienas kunigas dar labiau originalus savo užmojais, savo pastoraciniu supratimu ir pasirengimu. Kas gi būtų, jei kunigas parapijoje nepasitiktų savo jėgomis, pats nekurtų planų ir jų nesistengtų įgyvendinti? Jeigu aš pats netikiu savo žodžiais, tai kiti jais tikrai netikės.

Ne ten mes dedam akcentą! Vienybė nėra centrinė, svarbiausia dorybė ar savybė. Sąmoningumas, tvirtumas, ištikimybė, noras ir sugebėjimas gelbėti, šventinti yra pagrindiniai ir svarbiausi dalykai. Tikėjimas, išmintis, dorumas, meilė, gerumas — pagrindinės savybės. Elementarios tiesos, bet jas reikia akcentuoti: **būti**, o tik tada galvoti apie veiklą. Turėti Centrą ir Vadą būtina. O jau pasakui bursimės apie jį, pritardami ir vienydamiesi.

Statinei vienybei reikia centro, dinaminei — vado. Negalime vienytis apie stovinčius, svetimus, tolimus.

Laivynas plaukia tokiu greičiu, koku plaukia pats menkiausias laivas.

Mes jau nudegėm sparnus, keldami į padanges paklusnumą, skelbdami, kad tai gera ir būtina dorybė. Kiek praradom aktyvių ir kūrybingų žmonių. Kiek išauginom svetimiems naudingų ir paklusnių tarnų... Kiekai žmonių nukirpom sparnus, išmokėm papūgiškai kartoti kad ir labai šventas tiesas. Užmušėm kūrybinę dvasią ir norą ieškoti. Paklusnumas gal naudingas tik tarp tokių, kurie patys galvoti negali, neturi savo valios ir atsakomybės jausmo; tarp tokių, kurie neturi iniciatyvos. Suaugę ir subrendę žmonės privalo susiklausyti, susiderinti kaip choras, kur reikalingas kiekvieno balsas ir gabumai.

Toks statinis Centras, apie kurį privalom suktis, toks Vadas, paskui kurį privalome eiti, yra vienas Kristus! Jokių kitų vadų ir centrų mums negali būti. Nei rėksniai, nei tyleniai, nei fanatikai, nei liberalai, nei raidės rabinai, nei nesusiformavę dvasingieji. Nei karštas sekti ir greitas išsiginti Petras, nei s a v a s karaliaus kieme Jonas, nei... niekas! Nes jie visi yra istorija, jie visi yra jie. Juo labiau pašalinės jėgos ar asmenys, kurie apie Kristų nieko nežino, Jo nepažįsta ir su Juo jokių ryšių neturi. Mokėmės Kristaus mokslo, esame pakrikštyti Kristaus vardu, su tvirtinti Šventosios Dvasios malone, atleidimo prašome pas Kristų, kasdien aukojame Kristaus Mišias, kunigystės šventinius gavome Kristaus pašaukimu ir klausome tikrai Kristaus ir einame paskui Jį.

Kiekvienas viršininkas man yra tiek viršininkas, kiek jis reikalauja, įsako ar draudžia Kristaus dvasia. Kiekvienas draugas man yra tiek draugas, kiek jis turi Kristaus dvasios. Reikia būti mandagiam ir socialiam, tolerantiškam ir atlaidžiam. Galima laviruoti ir patylėti, nemėtyti kiaulėms perlų, nes joms jų ir nereikia, bet draugystė ir vienybė galima tik su tokiu, kuris yra Kristaus!

Tai kaip su visais įvairumais? Jie visi reikalingi, net būtini! Kai kunigas nepraranda tikėjimo ir ryšio su Dievu, jis reikalingas ir būtinas. Yra tūkstančiai būdų susijungti su Kristumi ir yra tūkstančiai būdų skelbti Kristų! Vienas pamaldžiai ir gražiai meldžiasi, kitas gerai pamokslus sako. Vienas sugeba remontuoti bažnyčias, kitas jaukiai sutvarko namus. Vienas pirmasis šoka iš apkasų, kitas kaip geras artojas tyliai darbuojasi parapijoje.

Žmonių bendruomenėje visi amatai ir visos specialybės reikalingos, būtinos ir neniekintinos. Kariuomenėje visos ginklo rūšys reikalingos — net vaikų pajuokiami užnugario aprūpintojai ir stori virėjai. Tas pats ir Bažnyčioje, tas pats ir Dievo vaikų šeimoje, kol mes gyvename ir darbuojamės žemėje.

Tiems, kurie mano, kad tik jie vieni geri, tik jie vieni pamaldūs, tik ant jų stovi Bažnyčia ir už ją atsako tik jie, reikėtų susimąstyti ir prisiminti tokią pasaką. Sako, Paryžiuje yra toks klubas, kuris gali parūpinti žmoną. Ateini, užmoki pinigų ir tave įveda į kambarį su dvejomis durimis. Ant vieno užrašas „gera šeiminkė“, ant kitų — „poniška“. Toliau vėl dvejomis durimis kambarys. Ant vieno užrašas „graži“, ant kitų — „nelabai graži“. Ir taip vis toliau. Kiekvienas, aišku, renkasi žmoną su geriausiomis savybėmis. Galų gale tas išrankus žmogus prieina kambarį, kuriame stovi didelis veidrodis ir parašyta: „Pasižiūrėk į save, kokia tu tobulybė, jei tokių tobulybių užsigeidei?“ Ir šveicorius atidaro duris ir pasiūlo jam išeiti... Išvaro...

Gal kartais reikėtų pagalvoti, kas gi aš esu, jei man visi pasidavėliai, neverti, kolaborantai, apsileidėliai, bedieviai, nepamaldūs? Jei man atrodo, kad tik aš vienas nešu tikėjimo, skaistybės, pamaldumo naštą, tai ar nereikėtų nesigirti ir neniurzgėti?

Ar tikrai nevienybė ir susiskirstymas pas mus pasiekė tragišką tašką? Ar tikrai esame atsiskyrėliai, indivi-

dualistai, be savo reikalų daugiau nieko nematantys, be savo žodžių daugiau nieko negirdintys? —

Šito nėra ir nereikia to teigti. Galėtų būti gražiau, aktyviau, galėtume daugiau susikalbėti, tartis, pasitikėti. Galėtume.

Bet vis dėlto nepasitenkinimas ir skundimasis yra gyvybės ženklas. Vadinasi, žmonės ir kunigai jaudinasi, išgyvena, nori, kad būtų geriau.

O vienyti mes galime tik apie Kristų! Draugu tebūna mums kiekvienas, kuris klūpi prie altoriaus kartu, kuris kartu gieda Dievui, kuris myli Dievo Bažnyčią, kurio širdyje — juntu — gyvena Dievo Dvasia.

Tobulumui, žinoma, ribų nėra. Bet reikia džiaugtis kiekvienu geru trupiniu, kiekvienu šviesiu spinduliu mūsų Lietuvoje.

KĄ MYLĖTI? KAIP MYLĖTI?

Mes būname labai išdidūs ir išmintingi, kai su didele pranašumo jausmu kartojame mums paliktą Kristaus įsakymą: mylėsi Dievą, mylėsi žmogų. Tai ne senasis paliepimas: mylėsi Dievą, neapkęsi priešo; ir ne žiaurusis: akis už akį, dantis už dantį. Taip pat tai ne humanistų išmonė: nedaryk niekam to, ko nenori, kad tau kitas darytų. Čia kardinalus posūkis — mylėsi!

Tik visa mūsų išmintis ir išdidumas prapuola, kai konkrečiai reikia išaiškinti ir pasakyti — ką mylėti, negi iš tikrųjų kiekvieną? Už ką mylėti — negi net tąda, kai tas meilės nevertina ir nesupranta? Kaip mylėti — juk mes neturim tiek daug turtų ir tokios kaip Dievas didelės širdies, kad visus apimtume, apdalytume, atjaustume!

Į klausimą: „Ką mylėti?“ Kristus atsakė: „Artimą“. O į klausimą „Kas tas mano artimas?“ Kristus papasakojo istoriją apie gailestingą samarietį. Pabandykime ją paa-
nalizuoti.

Kristaus papasakotoje istorijoje veikia keturi žmonės — tarsi keturios žmonių grupės:

Yra žmonių, kurie tikri plėšikai. Jiems reikia, ir jie plėšia. Jiems nesvarbu, kad tau skauda, kad tau tai brangu, kad be to gyventi negalėsi — jam reikia ir viskas. Mato, kad tu neturėsi jėgų nei gintis, nei priešintis, nei pabėgti. Jis neužmuš tavęs — jis tik paliks tave tokį, kad mirsi pats. Mat jis ne žmogžudys, jo rankos „švarios“...

Ar galima kokia nors meilės kalba, kokie nors meilės ryšiai su tokiais žmonėmis? Neturėkime iliuzijų ir nebūkime naivūs — tokiems reikia tavo turto, tik jokių būdu ne meilės. Tokiam žmogui meilė yra nereikalingas ir nesuprantamas jausmas. Jam „išaugo“ akys pamatyti, gerklė — suryti ir rankos — atimti. Tiesa, mes žinome, kaip šventas Pranciškus sugraudino plėšikus, atiduodamas jiems tai, ko jie nepamatė ir nepasiėmė patys. Gal tai tik graži legenda, o gal ten buvo netikri plėšikai...

Yra rabinų, kurie kaip tikri ponai. Jų širdis nepakelia kraujo, jie nenori matyti žaizdų, nenori tepti rankų... Jie negali pasilenkti: bijo, kad jų nesuteptų žemė ir kraujas. Jie pakeltom akim praeina pro kenčiančius, sužeistus. Jų širdis, užimta dvasiškais mąstymais, neišgirsta dejonų. Pagarba savo šventam ir kilniam luomui neleidžia rūpintis žemiškais reikalais, neleidžia rizikuoti, veltis į pavojingas situacijas: nežinia kas tas sužeistasis, nežinia, gal plėšikas dar netoliese...

Ar galima su tokiais meilės kalba ir meilės ryšiai? Jokių būdu! Toks myli tik save, jis nori tik pagarbos. „Nelieskite mano pasaulio, mano dieviškos aukštybės ir ramybės. Aš esu labai aukštai pakilęs nuo žemės ir atsiribojęs nuo jos reikalų. Nenoriu nieko žinoti ir girdėti, kas darosi nuodėmėse ir kraujyje paskendusiame pasaulyje. Patys pjaunatės, patys plėšikaujate, patys ir gydykitės!“

Nereikia siūlyti meilės tenai, kur viešpatauja atsargumas ir atsiribojimas!

Yra žmonių, kurie tikri pirkliai, smuklininkai. Kurie viską perka ir viską parduoda. Kuriems miela tik viena — pinigų šlamėjimas. Jei bus gerai užmokėta, jie darys viską. Be pinigų — nieko. Už pinigus tarnaus, labai sąžiningai gydys ligonį, nešios puodus, valys kraują ir mėšlą. Už pinigus kelsis vidurnaktį, už pinigus parduos net tai, kas paprastai neparduodama.

Ar galima su tokiais meilės kalba? Pasakos! Jam reikia tik pinigų. Jis tol bus geras, kol mokėsi. Baigsis pinigai, baigsis ir jo gerumas.

Ir yra samariečių! Nuo Kristaus papasakotos istorijos laikų samarietis tapo gailestingumo sinonimu. Mes net dabar nežinom, kad tai žydų niekinamas atsilikėlis, beveik bedievis. Tačiau jis yra žmogus, kurio akys mato ne tik pasaulio grožį, bet ir pakelėje paliktą sužeistą žmogų. Sau gal neliks vandens, bet trokštantį pagirdys, nuplaus žaizdas, atgaivins. Jis pats eis pėsčiomis, o sužeistą užkels ant savo arklio. Nežinia, kas tas sužeistasis, nežinia, už ką jį taip sužeidė. Šito jis neklausia. Žmogui reikia pagalbos, ir jis nesvarstydamas veikia.

Šitas žmogus žino, kas yra meilė, jo meilė veiksminga, konkreti. Ne jausmai, ne nuotaika, bet tikra meilė. Su tokiu žmogumi galima bendrauti ir atsakyti tuo pačiu.

Vadinasi, labai nedaug tokių, kurie išmano meilės kalbą. Jie žino, kad tam, kam ji nesuprantama, jos nereikia.

Tai kur tada tas meilės visuotinumasis, jei ją supranta tik kas ketvirtas (dieviška statistika remiantis!) žmogus?

Bet kodėl mes meilę sutapatiname su meilumu, bėda, nelaime, su davimu? Kažkada mano buvę draugai man

sakė: „Tu tikrai žinok, mes mylime tave! Tik tegu tau bus kokia nelaimė, mes būsimė su tavimi! Mes tikrai tau padėsime“. Ačiū už tokią meilę! Bėdoj ir visiškai nepažįstami žmonės, net svetimi padės; atvažiuos gaisrininkai, jei kils gaisras, greitoji, jei prireiks, policija, jei vagys užpuls. Ir samariečių giminė dar neišnyko! O man reikia draugų visada ir visur!

Be reikalo mes meilę sutapatinom su išmalda, dovana. Išmalda yra didžioji krikščioniško gyvenimo gėda ir nuodėmė. Pažeminimas duodančiam ir imančiam. Išmalda neišspręsimė socialinių problemų. Sveikas ir suaugęs žmogus privalo turėti darbą ir užsidirbti sau ir saviesiems duoną, o nesveikas, nepilnavertis privalo iš visuomenės gauti ne atsitiktinę ir žeminančią išmaldą, o garbingą išlaikymą, kad ir minimalų. Jeigu visuomenėje yra žmonių, neturinčių minimalaus pragyvenimo, tokia visuomenė gyvena sunkioje nuodėmėje (Kuraitis).

Be reikalo mes meilę sutapatinom su meilumu, gailėstinga išraiška. Meilė yra sudėtingas ir platus gyvenimas: žmogaus visuminis santykis su kitu žmogumi. Gal todėl meilė ir galima tik nuoširdžioj šeimoj: meilė šeimą sukuria ir tik šeimoje ji gali klestėti.

Gal mes be reikalo Kristaus žodį „mylėsi artimą“ pakeitėme formule „mylėsi kiekvieną“.

Dievo meile mes negalimė abejoti. Jis myli kiekvieną žmogų.

Dievas yra Meilė. Ir žmogus tik mylėdamas darosi panašus į Dievą. Mylėdamas konkrečiai konkretų žmogų. Dievas „nužengia“ iš visų paveikslų ir visų ikonų ir pasislepia tuose, kuriems labiausiai reikia rūpestingumo, gerumo. Jis apsigyvena žemės mažiausiuose ir juose laukia mūsų sakydamas: „Manęs ieškokite šituose žmonėse, kuriems reikia to, ką jūs jau turite ir ko patys iš Dievo

trokštate: meilės kaip pajutimo, meilės kaip supratimo, meilės kaip širdies, kaip rankų, kaip dovanos, kaip keliančio glėbio, kaip palikimo, kaip žmogaus, kaip mylinčio Dievo“ (Olandų Katekizmas). *Amor est tendentia vitae ad feconditatem**. Ir mylėti gali tik tas, kuris turi vyno, vandens, aliejaus ir širdį.

UT FILII DEI

Nėra ir nebuvo žmogaus, kuris ko nors nemylėtų, ko nors negarbintų ir ko nors nebijotų. To, ko nesupranta ar to, kas iš tikrųjų yra baimės, meilės, pagarbos vertas, pavyzdžiui, saulės, garbės, tėvynės, valdovų. Prieš ką pati prigimtis lenkiasi, prie ko pati prigimtis traukia. Įvairiausia stabmeldystė — nuo primityviausių formų iki dabarties — yra pats universaliausias reiškiny. Tai noras gyventi, valgyti, gerti ir kažką palikti. Mes **tikime** Dievą. Mes **bijom** Dievo ir sąžinės, kuri yra Dievo balsas mumyse. Mes **gerbiam** tikrąjį Dievą ir žmones, kurie iš tikrųjų verti pagarbos, šventuosius. Mes **mylim** tikrąjį Dievą, nes tikime, kad visa ką turime ir gauname gera, yra Dievo dovana. Mes **garbinam** tikrąjį Dievą širdimi ir išoriniais veiksmais, nes tokia žmogaus prigimtis: kas širdyje, tas ir ant lūpų.

Atrodo, viskas labai gerai:

- a) **tikime**, išpažįstame Dievą, o ne stabus,
- b) **stengiamės klausyti Dievo įsakymų**. Labai gražiaiame save nusidėję ir ieškome būdų atgailauti ir taisytis,
- c) **gerbiam** tikrąjį Dievą ir visa, kas dieviška, paniekindami ir atsisakydami visko, kas mums atrodo žema, nedieviška,
- d) **stengiamės mylėti Dievą**, stengiamės dieviškai

* Meilė veda į gyvenimo pilnatvę.

mylėti žmones ir visokią kitokią meilę laikome žemesnės rūšies, net nuodėme ar tikrai neišvengiama būtinybe,

d) surenkame gražiausius žodžius į maldas ir giesmes, apipinam pačiais gražiausiais jausmais, pakylam į ekstazinį dangų ir tikim, kad nieko nėra kilnesnio ir labiau raminančio už nuoširdžią ir kilnią maldą. Šventas Mišias laikom tikėjimo, pagarbos, padėkos ir aukos viršūne, atsidavimo geriausia išraiška. **Garbinam Dievą.**

Kadangi daugumai žmonių dvasiniai dalykai ir reiškiniai yra nesuprantama abstraktybė, tai mes į religinio gyvenimo centrą iškėlėme Kristų, Švč. Dievo Motiną Mariją ir mums labiausiai patinkamus šventuosius, kad būtų regima, žinoma. Ir niekinam, juokiamės iš tų, kurie Dievo vietoje laikė ir tebelaiko Hitlerį, Leniną, Staliną ar kurį kitą galingą diktatorių (nepagalvodami, kad jie elgiasi dar regimiau ir konkrečiau). Mums netelpa galvoje, kaip galima tokiais žmonėmis žavėtis, juos gerbti ir garbinti, aukotis ir žūti už juos. O tokiems pataikavimų ir „maldu“ maža, jie nori ir išsireikalauja totalinio atsidavimo.

Mums atrodo, kad senųjų ir naujųjų laikų stabmeldžiai yra dideli vargšai, paklydėliai, o mes — teisūs. Tačiau ir mes stovime greta kitų stabmeldžių, gyvename taip pat ir esame tokie patys kaip jie...

Visų religijų esmė yra ta pati, ir jei mes krikščionybę pavertėme religija, o ne gyvenimu, esame tokie, kaip visi. Mus sieja tik baimė, prašymai, paklusnumas, dovanos, aukos ir panašūs dalykai. Feodalizmas!

Štai kur mūsų klaida ir bėda. Negi Kristus norėjo užimti tikrai stabų vietą ir pjedestalą? Negi Kristus laukė ir norėjo vien aukos, paklusnumo ir maldos? Mes padarėme tą patį, ką ano meto žmonės norėjo padaryti apaštalui Pauliui: pagarbinti jį kaip Dievą smilkalais ir palenkti sau dovanomis...

Jaučiamės teisūs, o esame ir gyvename klaidoje. Dedamės esą kažkuo, o esame tokie patys vargšai kaip visi

religingi žmonės. Kol lieka du atskiri ir atskirti punktai — Dievas ir žmogus, — kol tarp jų tiesiamas voratinklinis, iliuzorinis, nuolat nutrūkstantis, be paliovos remontuojamas ir atstatomas tiltas, tol esame tokie patys kaip visi ir didžiuliotis neturime jokio pagrindo!

Supraskime pagaliau, kad krikščionybė yra tikrų tikriausia religija dėl to, kad Kristus ne naują religiją kūrė, bet įsteigė Dievo vaikų Bažnyčią! **Krikščionybė yra TAPIMAS Dievo vaiku ir GYVENIMAS su Dievu!** Kristus atėjo žemėn priminti, jog mes esame Dievo vaikai, bei padėti, pamokyti, kaip jais būti ir išlikti. Dievas yra pasaulio pradžia ir tikslas, esmė ir prasmė. Tiksliausia prasme Dievas yra Tėvas ir, Jėzaus Kristaus liudijimu, nori, kad mes būtume Jo vaikai. Pagrindinė Kristaus misija yra netgi ne atpirkimas — Dievas negali būti priklausomas nuo žmogaus nuodėmės; netgi jei ir nebūtų buvę Adomo nuodėmės, Jėzus vis tiek būtų atėjęs. Jėzaus misija buvo ir yra **SUJUNGTI** Dangų su Žeme, **SUVIENYTI** žmogų su Dievu. **PAŠVENTINTI** žmogų! *Propter nostram salutem descendit de coelis.**

Dievas yra kasdieninio pasaulio ir mūsų Tėvas. Pradžios ir tikslo prasmė. Ir siaurąją prasme visi žmonės be išimties, sąmoningai ar nesąmoningai, yra Jo vaikai. Tik **VIENAS** Dievas iš tikrųjų **YRA**, ir Senajame Testamente nuostabiai tiksliai yra apibrėžtas Dievo vardas: **AŠ ESU, KURIS ESU**. O žmogui, negavusiam buvimo pilnatvės, pasirodė neįmanoma tinkamai pasinaudoti laisvės dovana, tapti sąmoningu Dievo vaiku. Žmogui tapti dievišku be Dievo pagalbos — neįmanoma. Reikėjo, kad pats Dievas ateitų žemėn, kažkokiu būdu apsigyventų tarp žmonių ir juose, ir tik šitaip įgalintų žmogų tapti tuo, kam ir buvo iš tikrųjų sukurtas.

* Dėl mūsų išganymo nužengė iš dangaus.

Su Kristaus gimimu ir prasidėjo antrasis žmonijos istorijos laikotarpis. Dievas atėjo į pasaulį žmogišku būdu, ne stebuklingai — tuo parodydamas, kad viskas, kas Dievo buvo duota pradžioje, yra gera, būtina ir net šventa, ir tuo pašventindamas visokią natūralią žmogišką veiklą. Viskas pagrįsta nuostabia dieviška logika, tik kažkodėl nes nenorime suprasti. Namai, tėvai, šabas, sinagoga, mokesčiai cezariui — viskas lieka neišvengiama realaus gyvenimo dalis, bet esmė ne čia. Esmė tai, kad esate Dievo vaikai ir privalote jais būti! Ne stebuklai, ne pranašystės, ne išgydymai, ne revoliucija: turto atėmimas ir padalijimas, ne išgelbėjimas iš nelaisvės, ne, ne, ne! *UT FILII DEI SITIS!*

Visi Kristaus paradoksai ir paslaptys, Jo dažnai nesuprantamas ir keistas elgesys, pažadai ir pamokymai — dažnai vienas kitam prieštaraujantys, o iš tikrųjų labai nuoseklūs, konkretūs ir tikslūs, — visa Evangelija mums tampa suprantama ir aiški, kai suvokiame šitą esminę ir pagrindinę tiesą: „Kad būtumėte Dievo vaikai!“

Tai brangenybė prieš kurią nublanksta viskas, tai raugas, kuris viską pakeičia, tai šakos, kurios viena gyvybe su kamieniu gyvena, tai visi Evangelijos palyginimai, vis naujiems ir naujiems žmonėms pasakyti, bet atskleidžiantys vieną ir tą pačią tiesą: *BŪKITE DIEVO VAIKAI*.

Taip prasidėjo antrasis pasaulio istorijos laikotarpis — su Jėzaus žodžiais, atskleidžiančiais svarbiausią tiesą, ir su Jėzaus veikla, realizuojančia šią svarbiausią tiesą: *ŽMONĖS, BŪKITE DIEVO VAIKAI*. Ir tai yra pradžia, esmė ir viskas — būti Dievo vaiku. Paprasčiausia, aukščiausia ir vertingiausia tiesa ir žmogiškosios evoliucijos viršūnė. Nieko daugiau, nes tai viskas. Nieko kito, nes tai esmė: suartėti su Dievu, eiti, kur Jis liepia, daryti, ką Jis įsako, siekti, kad tik Jis būtų mumyse ir su mumis. Nes Dievas yra ne šalia pasaulio, ne kažkokiam kitame antgamtiniame pasaulyje, bet pasaulio *PRIEŽASTIS, ESMĖ IR TIKSLAS*.

Tokiu pat būdu Jis yra ir žmoguje. Reikia įsąmoninti ir giliai suprasti šitą tiesą. To nesuprasdami, mes griebiamės veiklos, maldos, askezės, būname griežti sau ir kitiems; stebuklą ir pranašysčių, kovos ir pasmerkimų, aukos ir bohemos ir dar tūkstančio kitų dalykų. Viskas slysta kaip smėlis pro pirštus ir nepatenkina mūsų. Blaškomės, plėšomės, kankinamės arba apsileidžiame, nuleidžiame rankas, nusimename, prarandame pamatus ir kryptį. Nes viskas tik mūsų pastangos, ir todėl, galimas daiktas, tuščios, nereikalingos, pro šalį. Čia verta prisiminti puičius 126 psalmės žodžius:

*Jei Viešpats nestato namo,
Veltui pluša, kurie prie jo dirba.
Jei Viešpats nesaugo miesto,
Veltui sargai naktį budi.
Veltui jūs keliatės prieš aušrą
Ir poilsio einat sutemus,
Jei Viešpats nelaimins jūs darbo,
Jūs valgysit vis vargo duoną.
Mylintiems Dievą ir miegas
Palaimą ir naudą neša!*

Vertimas kun. J.Gusto

Taigi būti Dievo vaiku yra pradžia, esmė ir viskas. Viskas pasaulyje, Bažnyčioje ir aplink mane tikrai priemonė: ir malda, ir sakramentai, net Švenčiausias Sakramentas. Net žmonės ir kunigai yra mano draugai arba priešininkai, nelygu, kas jie yra: Dievo vaikai ar ne. Dievo vaikas yra absoliutus matas viskam.

Kadangi mes esame kunigai *in se*, kunigai Bažnyčioje kaip Dievo vaikų bendruomenėje, tai skiriu:

1) kunigas Dievo vaikų bendruomenėje,

2) kunigas Bažnyčioje kaip vienoje iš žemės institucijų,

3) kunigas tikintiems ir netikintiems žmonėms. Taigi pagrindiniai principai bus tokie:

I. Dabartis per daug pabrėžia tautą, klasę, tėvynę, partiją, bendruomenę, Bažnyčią, bet tokių dalykų, griežtai imant, nėra. Yra konkretūs žmonės. Vadinasi, ir aš esu konkretus žmogus, asmuo. Todėl mano pirmoji pareiga ir pašaukimas būti konkrečiu Dievo vaiku. Kunigystė suteikta ne Dievo vaikui, hierarchinė kunigystė, yra tas pats kaip sutana ant manekeno ar ant pakabos, beprasmiška, sunki ir nereikalinga auka, sunkus tarnavimas reikiam ir baisiam šeimininkui, amžinas noras išsiveržti iš baisių ir kankinančių varžtų ir laisvai atsikvėpti, laisvai pagyventi. Jeigu kunigas nėra Dievo vaikas, negalima užsigauti, kai šitas labiausiai kunigus žeminantis vardas „kulto tarnas“ yra taikomas jam.

Dievo vaiko sąmonė privalo kunigai pasakyti ir paskirti, ką daryti ir ko daryti nereikia, ką turėti ir ko atsisakyti, kur būti ir iš kur pabėgti, su kuo draugauti, ką mylėti, ko siekti. Galima pasitarti su draugais, pasiklaustyti, ką kalba žmonės, apsvarstyti visus „už“ ir „prieš“, bet sprendžia tegu Dievo vaiko sąmonė.

II. Po devyniolikos šimtmečių galų gale Vaticanum II suprato, kad Bažnyčia yra *Populus Dei*. Ir tai dar ne viskas — Bažnyčia yra *Corpus Christi Mysticum*, Dievo vaikų Šeimyna, Dievo vaikų bendruomenė. Kad būtum Bažnyčios sudėtine dalele, reikia būti Dievo vaiku. Sudėjus kaip lapus vieną ant kito tikinčius, pakrikštytus, hierarchus, Dievo vaikus — kaip smarkiai skirtusi ribos ir plotai. Dievo vaikai būtų branduolys! Ir kiek save laikinčių geraisiais ir kilniaisiais Bažnyčios nariais liktų tolimuos pakraščiuos...

Kunigas Bažnyčioje, aišku, yra pirminė, fermentuojanti ląstelė — *in Corpore Christi Mystico*. Tėvas Dievo vai-

kų šeimoje. Štai kodėl kunigu gali būti tik Dievo vaikas. Kitaip — tuščios pastangos ir tuščios viltys.

Dievas, aišku, neapriboja savo veiklos tik kunigais. Jis randa būdų ir be kunigų kaip apdovanoti žmones savo malonėmis, pašaukti juos į savo šeimą...

III. Bažnyčia yra viena realaus pasaulio institucijų: bendruomenė ir namai. Žmonės ir vieta, kur susirenkama susikaupiti, pasimelsti, atsigauti, pabūti kitokiame pasaulyje. Žmonės, ant kurių stovi pasaulis, ir šventovė: krašto puošmena, gyvenvietės akcentas. Ji kalba ir tylinčiais varpais, ir bokštais su kryžiumi, ir juodu katafalku vidury bažnyčios. Šitie namai kalba ir uždarytomis durimis, ir užžėlusiu per šventorių takeliu. Ji puošni kaip jaunamartė ir kartais marga kaip kermošiaus saldainis, bet visada dvelkia tikrumu ir dvasiškumu.

Nesvarbu, kas ir kokius įstatymus leis, kas ką draus ar įsakinės, nesvarbu kiek civilinė valdžia kišis į bažnyčios gyvenimą ir veiklą, kunigui reikės būti savo bažnyčios kapitonu, vadu, teisėju, siela. Nei popiežius, nei vyskupas negali tvarkyti parapijos — klebonas atsako už bendruomenės gyvybę ir už Dievo namų grožį.

Ir kaip tai gali būti padaryta, jeigu kunigas nebus Dievo vaiku? Juk tik Dievo vaikas gali kalbėti Dievo žodžius, šventinti, dalyti Dievo dovanas ir malones, matyti, jausti ir sėkmingai rauti negeroves, sodinti dieviškus daigus ir kūrenti dievišką ugnį. Suprasti, kas Bažnyčią puošia ir kas ją neskoningai apkrauna.

Ponas, administratorius, svieto linksmintojas, artistas ar uždarbiautojas kunigo vietoje yra skaudulyš mūsų Bažnyčiai. Gali grūdai kristi ir ant išasfaltuotos širdies, į visko pilnus namus, į užžėlusius krūmus, bet grūdai bus gyvi! Gali raugas pakliūti į kreidą, pudrą, propogandinius pelus, bet jis bus tikras raugas!

IV. Ir vėl: reikia būti Dievo vaiku, kad visur ir visada galėtum ir ištesėtum būti kunigu. Kiekvienu konkrečiu

atveju reikės konkrečios laikysenos, elgesio ir žodžio, kurio joks išsilavinimas, apsiskaitymas, jokie kanonai ir taisyklės, jokios instrukcijos ir improvizacijos neduos. Tik Dievo vaikams *dabitur in illa hora!**

KUNIGAS

Ar aš tikrai esu geras, ar iš savęs pirmiausia reikalauju gėrio ir tiesos, ar iš kitų?.. Ko aš klausau: savo pašaukimo, savo širdies, savo Dievo?

Aišku, reikia skaitytis su išorės sąlygomis ir su savo galimybėmis. Kartais juk norai yra didžiausi, o galimybės menkos. Ir žmonės juk kaip maži vaikai: be mūsų juos vedžiotų mados, sąlygos, aplinkybės, reikalai, pagundos. Kaip aš su jais? Ar moku kantriai kantriai — nors ir nelengva? Kartais įkyrus žmogus ateina, o išeiti nežino kada. Reikia takto, reikia meilės jam — tegu atsimins: buvau, priėmė, suprato, patarė. Juk ne išmaldos ateina — kunigas ne bankas, ne prieglobsčio nori — klebonija ne viešbutis. Atėjo vedamas vidinio balso. Tiki, kad kunigas — kaip neišsemiamas šaltinis. Jo sprendimai jam yra svarbūs.

Ir kai ateina tie, kurie ieško dvasios, Dievo — reikia labai pasitempti, kad galėtum jiems atskleisti didžiąją Paslaptį. Čia negalima klaidžioti pačiam ir klaidinti kitų. Reikia pasikliauti tikroju savimi. Išmokime klausyti tikrojo savęs — kai jauti, kad čia ne tu, o tavo kvailumas, silpnybė, piktumas, tuštybė. Tikrasis Aš tas, kuris trokšta Dievo, kuris eina, daro, stengiasi, nepasiduoda.

Mūsų visa stiprybė — tai vienybė su Dievu. Ir kitiems tai sakau. Bet būna, kad žodis krenta kaip grūdas į dykumą, kaip ugnis į pelkę, kaip šviesa į audrą, kaip gerumas į nasrus. Jei kunigas iš tikrųjų tik kulto tarnas,

* Tą valandą bus duota

jeigu neduok, Dieve, tik pinigų maišas — blogai, bet jei jis kunigas ne tik prie altoriaus, bet visur — tas lemia, kaip bus priimtas mūsų žodis. Gal ir visko bus, bet daugiau bus gero nei blogo.

Kiekvieną rytą keliوسي ir pirmoji mintis: kaip įpras-
minti šią dieną. Juk „Dievo pasaulis dar nesukurtas, Die-
vo šventovė dar nepastatyta“ (J.B.) Todėl ką galiu šian-
dien ir dabar — taip sutinku ir kalbu su kiekvienu žmo-
gumi. Bet gal būna ir tokių tarp mūsų, kurie keliiasi ir
dejuoja: „Ir man jau reikia kelti ir prie darbo stoti, ir vėl
ratus kaip vakar per dieną vežioti“... (S. Stanevičius)

Keliوسي ir džiaugiuosi: Dievas duoda naują dieną,
nesergu, ne kalėjime esu, manęs laukia bažnyčia, žmo-
nės. Ačiū, Dieve, kad reikalingas esu, padėk padaryti vis-
ką, ko Tu iš manęs lauki. Būk su manim! Ir net nepagal-
voju, kad savo pašaukimą kaip kryžių nešu. *DŽIAUGS-
MĄ* nešu! Ne „Mažas esi ir suprasti nieko negali, mažas
esi ir pakeisti nieko negali“ kaip toj dainelėj — bet *GA-
LIU*. Dieną kaip dovaną imu! Ir džiaugiuosi!

Mes patys taip galvojame ir kiti pasako, kad kunigo
nepamokysi. Deja, mums reikėtų iš visko mokytis! Kiek-
vieną dieną iš naujo reikia mokytis iš Kristaus. Jis tik Pau-
liui vienai akimirksniui taip sušvito, kad tas žinojo — Jis
visada su manimi! Mes ne Paulius, mums Jis kasdien at-
siskleidžia — todėl aš šventinu ir laiminu, puošiu bažny-
čią ir skaitau, mąstau, ruošiuos, kad pats žinočiau ir at-
ėjusiam galėčiau pasakyti: yra šitaip! Nes tik sušildyti
marškiniai mieli, tik suvalgyta duona mus pasotina.

Bažnyčioj gyvena Dievas. Kaip atrodo Dievas? — aš
privalau Jį parodyti ieškantiems Amžinybės atšvaito. To-
dėl gyvenu kaip ugnis ant kalno. Juk Donelaitį, Baranaus-
ką, Valančių, Jakštą, Maironį, Tumą ne tik už kunigiškus,
bet ir už pažangos darbus mini.

Atskleisti tiesą sunku ir sudėtinga. Ne moralizuoti reikia, bet šventinti, kilninti. *BŪTI* pačiam ir daryti viską dvasiškai. Pačiam pasipildyti „kuru“ — visada turiu būti pasiruošęs: keltis, eiti, teikti, duoti, šventinti, nešti. Dažnai reikia peržengti tą nematomą priešiško sieną, nes didžiausia problema ne širdį persodinti, o tai, kad organizmas svietimos nepriima! Todėl visą laiką ruošu dirvą — reikia prisijaukinti žmogų. Ir pačiam neišsigąsti, o atvirai skelbti savo.

Persekiojimai? — Jie prasidėjo pačioje krikščionybės pradžioje. Žydai šaukė: „Vienybę ardot! Romėnus kiršinat!“ Romėnai: „Kokį čia naują dievą — neregistruotą, nepatvirtintą, neleistą garbinat?!“ Jeigu jų bijosime, tai iš tikrųjų įvyks tai, ką jie pranašauja: senukai išmirs, bažnyčia liks tuščia... Jei liks tuščia, tai žūsime visi. Be tikėjimo, vilties ir meilės — be Dievo nebėra gyvenimo prasmės. Kas nuėjo — žuvo. Visi matom, kas lieka iš tų, kurie nuėjo...

Man giliai įstrigo šventimų išvakarėse pasakyti žodžiai: „Eik ir pasiruošk!“ Gal norėjo kad susimąstyčiau: laikmetis ne koks, nepalankus tikėjimui skleisti... Gal norėjo, kad dar kartą apsispręščiau? — Bet aš jau apsisprendęs! Aiškiai suprantu, kad yra dvi realybės: ta apčiuopiama, matoma, ir vidinė — ji mane jaudina, traukia, be šito man negera, todėl ir veržiuosi!

Per primicijas visi prisiklausėme: tu paaukojai savo jaunystę, gyvenimą — nesąmonė! *ŠITO AŠ TROŠKAU!* Kokia čia auka — tai mano pareiga. Laimės kažkiek galima rasti visur, bet tikrai laimingas būsi, kai kitiems laimę neši! Vargšai tie, kurie kol patiko, dirbo, kai nusibodo — metė ir išėjo... Nevadinkim auka savo pašaukimo.

TIKĖJIMAS

Tikėjimas yra tas turinys, kuris mums daro nuostabius
vėjus. Tik mes ar suprantame, ar branginame? Ir ar pa-
tyrė iš tikrųjų tikimybę? Kad kažkas egzistuoja, tuo meskas
neabejoja, bet tikrą tikėjimą yra tik tada:

1. Kai aš suprantu, kad Dievas yra mano Tėvas

2. Kai gyvenu su Dievu, kad galėčiau būti Tėva

3. Kai viską darau, kaip manimi galėsiu pasit-
kinti ir išlaikyti.

Antroji dalis

4. Kai nesuprantu nieko, dalykus aiškinu: „Tegu
būna, Viešpatie, kaip Tu nori.“ Tai viskas, ką aš ir Die-
vas yra su manimi.

O yra žmonija (man net labai artimas žmogus), kurie
pasako: „Gal tau tikėjimas ir kažkas, o man — tūlybė.
Jis baimės atidavė ir daktarą, tiki tik tie kurie ne-
sėkė, kai bėga, kai sulaukia sąrašes. Tada, „mėškel“, o
aš manau, kad jausiu Dievą iš tikrųjų būna, jam tai malda
nėvikiškai būna.“ — „Draugai, kas tau rašo, kvepa,
ryti, o tu net kokią naudą, kad taip ir pragyveni.“

Taip, darbas, veikos, mėsos, taika — svarbiausi daly-
kai, bet tai, iš kur gauni tos taikos, kur yra tie laikiniai iš-
malda, — ne, bet be maldos kažko trūksta. Iš tikrųjų —
ne, bet be tikėjimo nebus tu taikūs. Iš kur turi tu šią
sugyvenimą ir gyvenimą? Kuris patas tiki ir tu gyveni,
ir tik tada būna malda. Tikrai. Ne tikėjimas brangus ne
tik man, bet ir tikrai kaip aš — tikintiesiems žmonėms. Aš
tikin, juntu Dievą, malda, žinau, yra Kristus, yra Prakei-
mas, yra anjelas, Gyvenimas. Tai svarbiausi dalykai.

Taip, malda, gyvenimas ir gyvenimo malda, bet tikrai ne
koks nors, koks ir koks, iš maldos sugyvenimas.

TIKĖJIMAS

Tikėjimas yra tas turtas, kuris mus daro nuostabos vertus. Tik mes ar suprantame, ar branginame? Ir ar patys iš tikrųjų tikime? Kad kažkas egzistuoja, tuo niekas neabejoja, bet tikras tikėjimas yra tik tada:

1. Kai aš suprantu, kad Dievas yra mano Tėvas.
2. Kai gyvenu žemėje, bet žinau, kad grįšiu pas Tėvą.
3. Kai viską darau, kad Dievas manimi galėtų pasitikėti ir džiaugtis.

4. Kai į nesuprantamiausius dalykus atsakau: „Tegu būna, Viešpatie, kaip Tu nori!“ Tai viskas: esu aš, ir Dievas yra su manimi!

O yra žmonių (man net labai artimas žmogus), kurie pasako: „Gal tau tikėjimas ir kažinkas, o man — tuštybė. Iš baimės atsirado ir dabar ateina, tiki tik tie, kuriems nesiseka, kai bijo, kai sulaukia senatvės. Tada „meldžiasi“, o aš manau, kad jeigu Dievas iš tikrųjų būtų, jam tos maldos nereikalingos būtų...“ Dar kitas: „Kas tau: ramu, lengva, tylu, o tėvynei kokia nauda, kad taip ir pragyvensi?..“

Taip, darbas, vaikai, meilė, taika — svarbiausi dalykai, bet kur, iš kur gauti tos taikos, kur yra tie taikieji? Iš maldos — ne, bet be maldos kažko trūksta. Iš tikėjimo — ne, bet be tikėjimo nebus tų taikiųjų. Iš kur imti tą jėgą sugyvenimui ir gerumui? Kunigas pats tiki ir tuo gyvena, ir tik tada kitus moko, išklauso. Nes tikėjimas brangus ne tik man, bet ir tokiems kaip aš — tikintiems žmonėms. Aš tikiu, juntų Dievą, matau, žinau: yra Kristus, yra Prisikėlimas, yra amžinas Gyvenimas. Tai svarbiau už viską!

Taip, reikia duonos ir sėjančių rankų, bet kitokios rankos tos, kurios ir sėja, ir maldai susiglaudžia.

Yra ir tokių žmonių, kuriems tikėjimas — tai atgyvenos, pasakos. O iš tikrųjų yra prasmingų pasakų: Anderseno „Bjaurusis ančiukas“, „Nuogas karalius“, „Karalaitė ant žirnio“, Krylovo „Muzikantai“, „Vilkas ir ėriukas“, kurios turi gilią pamokančią prasmę. Ir nieko baisaus čia nėra, kad Šventojo Rašto Pradžios knyga pasakoja apie žmogaus sukūrimą. Tai istorija, atpasakota tokia forma, o prasmė atskleidžia gyvenimo tiesą. Čia nesijuok, o galvok! Be šaltinio nebūna tyro vandens, YRA pasaulis, YRA Šaltinis — Dievas. Pasaulis iš Dievo. Ne pasakos, o gili Išmintis. Tik baisu, kai žmogus valdo, o nežino, kas yra Tiesa; kai žmogus moko, o nežino, kas yra Dievas; kai žmogus vargsta, bet nežino, kas tikrai gera. Kai žmogus eina su Kristumi, bet nežino, kad be kryžiaus Dangaus karalystės nebus. Be tikėjimo — Dangaus iš viso nematys!

CONFESSIO FIDEI

Juntu, žinau, patiriu daugiau negu tikiu. Kai mane nori „užjausti“, guodžia: „Tikiu, kad liaudis tiki. Tikėjimas jiems visa paguoda, todėl ir tiki tomis pasakomis. Bet išsilavinęs, apsišvietęs žmogus pasakys, kad to negali būti“.

Deja, taip yra. Kalba viskas apie tikrumą, net kryžiaus ženklas iš svajonių realybėn veda. Kad šviesus protas būtų, gera širdis ir tvirtos rankos. O kad aš pats šviesus ir geras būčiau, aš pats tai ir privalau padaryti. Gyvenu ne tik tam, kad žmogumi būčiau — esu kunigas. Tai ne svieto linksmintojas, ne laidotuvių ir jungtuvių organizatorius, bet tikras Dievo vaikas ir savo brolių ir seserų vadovas. Aš klaupiuosi, meldžiuosi ir juos mokau. Su paprastais aš paprastas, su „mandrais“ — tikras kunigas: „Visiems viskuo tapau, kad visus laimėčiau“. Bet: „Šito nedarau, net minties tokios tegu nebūna“. Principai

aiškūs: gera tai, kas prie Dievo veda, bet ne fanatizmas. Aišku, viskas yra iš Dievo ir Dievo: net šalia Bažnyčios esantys, net nusikaltėliai. Mes neturime, o jie turi savo etiką. Valgykloje dingo vargonininko megztinis. Sakė, kad tuo metu ten šlaistėsi miestelio alkoholikas. Paklausiau. Atnešė ir pasakė: „Aš vagis, bet ne žulikas“. Jie laikosi nerašytų įstatymų. Baisios, kruvinos patirties rezultatai jiems labai daug ką sako.

O mes kasdienybėje labai greit perjungiame bėgius — iš tikros Realybės išplaukiame į kasdienybės rutiną. Vaikams aš rodau rublį ir aiškinu, kuo jis skiriasi nuo tokio pat formato ir taip pat pripaišyto popierėlio; rodau tabletę ir kalbu apie nematomą galią joje; rodau gilę ir kalbu apie ažuolą; rodau degtuką ir kalbu apie ugnį. Jie pradeda suprasti.

Nors ir visi tvirtintų, kad nieko nėra, aš vienas šaučiau prieš. Nematė niekas — taip, bet gera, kai gera padarau, ir negera, kai bloga padarau.

Seminarijoje tikėjimo nedavė, tik sustiprino, praplėtė tai, kas buvo. Juk tikėjimas — tai sėkla, o viskas priklauso nuo mūsų. Ko nesaugai, neturėsi. Ne nuodėmė, bet netikėjimas prapuldė: Judas netikėjo Jėzaus dieviškumu — „Čia Egipto burtai, ne stebuklai“. Petras grįžta, Judas bėga. Nebetikėdamas visko atsisako. Reikėtų, jeigu netiki, išsiaiškint, bet nusijuokia. Tokiam ir pats Dievas nieko negali padaryti.

Reikia susikurti savo aplinką, savo mikroklimatą, jeigu to nepadarysime, viskas žus. Reikia grįžti prie nuolatinės kasdieninės maldos. Reikia suaktyvinti pamaldumą — viską atlikti gyvai. Daugiau išradingumo. Kasdieninės Mišios kaip primicijos. Kad ir vienas žmogus, kad ir minios — tas pats. Mus žavi tik minios, o Jėzus trupinius liepė surinkti.

Man pirmoj vietoj žmogus, o asmeniškai reikalai — kai laiko bus. Mes darome baisią klaidą, kai skubame: sutarta, laukia kiti reikalai. Pasakojo viena motina, kad

jos mokytas sūnus norėjo bažnyčioje susituokti — ir: „Išėjo tikintis, grįžo netikintis. Ką ten padarė?..“

Ir kam dar tos pretenzijos: „Kunigą turi gerbt“. Jei būsi žmogus garbingas, būsi ir kunigas garbingas. Reikia nusileisti ant žemės. Reikia kiekvieną prakalbinti, šelpti dvasios ubagus, aiškinti trokštantiems, padėti ligoniams. Bažnyčios tarnai — mūsų bendradarbiai — su jais draugiškai ir... iš tolo! Ne malonę darau, bet aš visiems kunigas.

Artimo meilė — tai ne rublis, o Dangaus karalystės esmė. O buvo prieita iki to, kad kunigas kaip dvarininkas, kaip ponas su žmogumi elgėsi... Savivaliavo. Iš čia radosi tokie deržinskiai — taip atėjo iki komunizmo. Nustumtieji tolo, darėsi laisvi nuo ponybės — laisvė! Didėjo žmogus, mažėjo ir net išnyko Dievas.

Valstybinė religija yra nuodėmė. Tėvai statė aukštas ir gražias bažnyčias, vaikai — barikadas... Muša dabar mus, kur tik prisiliečiam. O patys apsirūpinę ir žmogaus nemato. Žmogus jiems tik mažas sraigtelis jų sistemoj. Jie mano, kad žmonėms gana šokių ir kino... Artimo meilės nėra. Mes turime pradėti nuo žmogaus. To ir Dievas iš mūsų laukia, ir Jėzaus pagrindinis įsakymas: „Mylėkite vieni kitus!“ — „Iš to pažins jus, kad jūs esate mano!“

Tai vienintelis ir tikras savo tikėjimo išpažinimas!

TAI NE TRADICIJOS IR NE KULTAS, O TIESA

Yra metrikacijos, yra laidotuvių biurai, bet visi nori kažko daugiau. Mūsų tylėjimas veda į liūdną ateitį. Jei ir leis priimti į Seminariją daugiau, ar bus norinčių? Nedėstė mokykloje, neragino bažnyčioje. Mokė ir atvirai skelbia, kad mes kulto tarnai, kad liaudis tęsia senas tradicijas, kad kunigo „darbas“ lengvas, ir pelningas. Todėl neabejotina, kad į Seminariją panorės tokie, kuriems ne Die-

vas, o kas kita rūpi... Vien iš to, kaip atrenka kandidatus, aišku, kas darosi... Liūdna.

Bet būkime ramūs, ateis ir tikrų! Kuriuos pats Dievas pašauks. Tik mes nebūkime kulto tarnai! Kunigas — tai vadas. Dvasininkas. Turintis ir skleidžiantis Dvasią. Yra Šventoji Dvasia. Yra siela. Žmogus protauja, asmenybė mąsto. Ir aišku, kad visi ateinantieji pas kunigą nori tikrų dalykų. Nori pamatyti, pajusti, ir kunigas privalo parodyti. Juk tai ir yra katalikybės esmė. Kunigas ne kulto tarnas, bažnyčioje ne tradicijos — jeigu tik tiek tegalime, saugok mus, Viešpatie.

Daugeliui nusibodo neviltis, tuštuma, propaganda. Visi pasiilgo Dvasios. Maldonis, Baltakis, Marcinkevičius — mūsų kultūros lobiai — jiems tikrų vertybių šaltinis. O ten sukrauta ne tik liaudies išmintis, bet ir mūsų Valančiaus, Maironio, Vaižganto dvasiniai turtai. Tai mūsų etikos kodeksas.

Jie skirsto, mes neskirstykime — tu žydas, tu komunistas. Kunigui neturi būti priešų nei draugų — jis visiems kunigas. Aš visų laukiu, visus priimu, su visais tik tiesą kalbu. Visus palydžiu. Aš ne valdininkas. Viską darau Dievo vardu, esu Bažnyčios tarnas. Viską darau, kad visi susimąstytų ir suprastų, kas yra kas.

Kad taip galėtume dirbti, mums patiems reikia labai aiškiai suprasti tuos dalykus, tada galėsime skleisti kitiems Šviesą, raginti, kad nelauktų paskutinės valandos, bet ateitų, klaustų, domėtųsi trokšdami, ieškodami. Jiems aiškinu, kad suprastų ir nemaišytų kulto su pašventinimu, nežinios, netikrumo su tikrumu, abejonių su tiesa. Juk čia ateina tie, kurie didžiausioj tamsoj ieško Šviesos. Todėl daugiau pagarbos, dažniau patys pamąstykime apie tikrus dalykus. Nes gėda vadinti kultu tai, kas šventa, gyva ir tikra!

Tuos žodžius mes turime liudyti savo tikėjimu ir gyvenimu. Mes atsakingi už Bažnyčios tikrumą ir tyrumą. Nors Bažnyčios tikrumo nepanaikina žmonių tamsumas, bet sąmoningumas turi augti — už tai mes atsakome.

I CENTRĄ

Mums reikia savyje vietos altoriui — Centro. Ir Bažnyčia turi Centrą. Ir žvelgti į tikrąjį Centrą — Dievą. Jei tikrai tiki, jei rūpiniesi Bažnyčia, jei myli žmones — viskas tvarkoj. Mus kritikuoja — tai nieko baisaus. Svarbu, kaip žmonės į mus žiūri. Jei žmogui skauda, kad bažnyčias naikina, tikėjamą griaua, tikinčius žemina, toks žmogus savas, o jei žmogus tuo džiaugiasi — jis svetimas. Nepaisant to, kas ant mūsų sakoma, kas su tikinčiais žmonėmis daroma, — mus vertina, stebi, mumis pasitiki. Tik nesiduokime sugundomi: duok, sužibėk, nusilenk. Nesudrebėti ir nesuabejoti. Neišduoti. „Vsia tvaja vina“ — „Aš atsakau už save, nesu jūsų darbuotojas, ne „danosikas“. Ir visur taip. Nereikia ginčytis — čia kaip kirviu: taip-ne!

Tikrasis Centras — Kristus. „Aš esu Kelias, Tiesa ir Gyvenimas“. Tiesa, aišku, tikra! Principai — tiesos šaltiniai. Kas tuo tikėjo ir naudojosi, išliko žmogus. Garantuotas, tvirtas, tikras. Toliau: baisus artimumas su Dievu. Ištikimybė sau. Remtis, glaustis, atsiklausti, neprarasti ryšio. „Tu stovėk už mano nugaros“. Net nusidėjus: „Kur aš eisiu?“

Visų mūsų pareiga: išsaugoti ir atnaujinti vertybes. Lygiai taip pat reikia atsinaujinti patiems, kad pats savi mi galėtum pasidžiaugti ir kiti tavimi džiaugtųsi.

Apie sūnų palaidūną. Premijas duoda už geras knygas, o Evangelija už vieną šitą istoriją ko verta! „Atiduok mano dalį!“ — „O kas yra tavo?“ Bet jei jautiesi savo tėvų namuose svetimas, imk ir eik... Ir išėjo svetimų kiaulių ganyti...

Mums atrodo, kad mums, kunigams, šitas palyginimas netinka. Taip gali būti... ir namuose gyvendamas gali būti svetimas. Jei nesi savas Dievui, Bažnyčiai, žmonėms, tavimi pasitikintiems — esi svetimas. Jei džiaugiesi, kad kitą suniekino, jei tik sau naudos ieškai, jei nemo ki būti geras, jei esi netyras — pats esi kaip kiaulė...

Dievas yra Meilė. Jis kalba per Evangeliją, kryžių, kančią ir Prisikėlimą. Jis mus apipila meile. Jis atveria akis, pakviečia pas save ir iškelia puotą!

Dievas yra galutinis mūsų tikslas — gal prieisim, pasieksim. Ir — pradinis! „Mūsų Dievas yra deginanti ugnis“ (Žyd 12,29). Jei su Juo, viskas aišku. O jei nesugebame suprasti, jei iš tikrųjų protas nesuvokia, reikia pasiklausti, išsiaiškinti. Tik niekas patarimo neklausia nežinančio, praradusio, išdavusio.

Nereikia kovoti, brautis, tvarkyti. Žmonės be mūsų neapsieis, bet *jie* mums pozicijų neužleis. Jie patys mato, kad be mūsų visko neišspręs, bet „aiškina“ savo, ir sugriaus žmonių tikėjimą, supainios, sujauks aiškumą ir pasitikėjimą. Todėl dirbkime tyliai, konkrečiai su kiekvienu žmogumi ir varykime savo vagą!

Atrodo, kad valdo tas, kas prie vairo sėdi, — ne. Valdo tas, kas širdį užvaldo. Žmogų reikia užkariauti iš vidaus. Katalikybė yra raugas, žvilgsnis, nusistatymas. Ir plečiasi, įsigali ji tik iš Centro. Iš centro pasaulyje ir iš Centro žmoguje. Tai ne kova. Reikia brautis į širdį, o ne tvarkyti pasaulį. Kas bandė — gavo per nagus.

KATALIKYBĖ? — KAS TAI?

Išmintis, gerumas, tikslumas. Vienas vienaip, kitas kitaip, bet visi dvasiškai. „Kodėl tau taip? Tai ir man!“ — „Kai būsi tuo, kuo aš, bus ir tau“. Kad ir purvu aptaškytos, sulankstytos pakelių rodyklės — vis vien kelią ir kryptį rodo tiksliai. Kai pašvenčiu save, paskiriu, atiduodu Dievo tarnybai, tai, kai šauksis, ieškos, privalau kuo tiksliau perduoti ne kažką nenormalaus, bet tikrus dalykus. To nori visi.

Todėl, kas bevyktų, prieš ką bestovėtum, žinok: Dievas yra ir tau. Jis visur ir visada turi būti viskas. Tai pats tikriausias draugas, tėvas, šeimnininkas, Viešpats. Kunigo pašaukimas jį įpareigoja šventinti, kilninti, mokyti. Jei pats esi tikras, tai žinosi, ką ir kaip.

Sakė Milžinas Onuškyje pamokslą: „Kelkis! Pasižiūrėk, kur tave atvežė! Gyvas būdamas tu pro bažnyčią eidamas nusispjaudavai, nusikeikdavai, o ko dabar nori?“ Liepė uždengti karstą ir nešti į kapus... Jokių maldų, Mišių — viskas!

Žinoma, kai šiltai ir familiariai pakalbame artimiesiems, jie tik kunigą kaltina: „Nelaidojo“. O šitaip — atsimins visi, bet ar iš tikrųjų tai teisinga? Reikia gerbti kiekvieno žmogaus įsitikinimus ir dažnai per pamokslus priminti, kad bažnyčia ne laidojimų ar šarvojimo salė.

Apie kunigystės kilnumą, apie pagrindinį kunigo darbą: kilninti, šventinti, mokyti, išvaduoti iš kalčių ir nerimo, turime kalbėti su garbingu nuolankumu ir meile. Šventinu — tai pakeičiu, padarau kilnesnį. Atiduodu tą, ką gaunu per maldą iš Dievo. Mes visi — jauni, pusamžiai ir seni — esame kunigai. Vieni nueina, kiti ateina. Tas pats Dievas, tas pats tikėjimas, tos pačios pareigos: šventinti! Visi, net ir tie, kurie neigia dvasią, nori pamatyti, pajusti. Ir kai turime, pajunta.

Iš tikrųjų mes dar galim didžiuotis: žinom, kas Tiesa, ir ją skelbiam. Žinom, kas melas, ir jį atskleidžiam. Žinom, kas gera, kas bloga, kas krikščioniška, kas davatkiška. Turim bažnyčią, ir iš čia galim skleisti palaimą ir pagūdą. Nereikia politikos, propagandos — mes skelbkime tikrus dalykus, ir pajus visi. Maldos prasmė: sėju, infiltuoju, šventinu — atsiminsit.

Norim ar nenorim, bet mes kaip sąjūdis. Kartu su liaudimi — juk ne ant plyno lauko sėjame, o į geras, atviras, išsiilgusias širdis. Tad nepamirškime ir patys būti geri, šilti, mylintys. Tegu ateina visi ir semiasi!

APIE MĄSTYMA

Net nusikaltėliams reikia išmokti mąstyti: „Padariau, bet bijau prisipažinti pats sau, pakalbėti su savimi“. Pokalbis su savimi — tai įvertinti tai, kas yra, peržvelgti tai, kas nauja, ir rinktis, ką priimti, kaip geriau pasinaudoti. Originaliai. Be trafaretų. Be rėmų. Dievo akivaizdoje.

Mąstymas reikalingas kiekvienam žmogui, be mąstymo nekoks bus specialistas, darbininkas, kunigas. Kunigas iš viso be dvasios, be dvasinio gyvenimo negali būti. Toks greit supyksta, nesivaldo, nervinasi, blaškosi, išveda ir kitus iš rikiuotės ir teisinasi: „Aš nervingas“. „Nėr Dievo paguodos...“

Gyvenimo vaisiai priklauso nuo dvasinio gyvenimo. Reikia gyventi ir dirbti savo stiliumi. Pamokslai, palyginimai, patarimai — kitiems, o sau — p a k r a u t i a k u m u l i a t o r i ū. Pakrauti akumuliatoriai atgaivinami per vieną minutę. Tada aiškiai suprasi, kad ant mūsų pulso laiko ranką Dievas.

Jei ateina netikintieji (juos ne smerkt reikia, bet ieškot prapuolusių!), dar nenutrūko paskutinė gija, palaikyti ryšius reikia! O tikintys žmonės neapsieis be mūsų. Šventinti reikės. Bet tiksliai šventina tik toks, kuris žino, ką daro. Kuris pats gyvena šviesoje ir tikėjime.

Vienas jungas, viena dalia, bet kiekvienas saviškai, kitaip. Ir jeigu tai plauks iš širdies — palaima bus visiems. Svarbu meilė, išradingumas, o paskui, pamažu — kaskart vis geriau ir geriau.

Nepamirškime Marijos. Buvo angelas, buvo Dievas, o čia žmogus — Marija. Jos pirmasis ir vienintelis žodis žmonėms: „Darykite, ką Jis įsakys“. Ji gerai žinojo, kad viskas ateina iš Dievo, ir svarbiausia jai buvo Dievo valia. Be Dievo valios bus ne vynas, o vanduo, gal nuodais ir nepavirs, bet bus bala... Pamąstykite ir supraskite, ką liepia Bažnyčia. Ne švaistantis ordinate, bet: žodis —

tvirtas, pamaldos — kilnu, solidu, iškilminga. Ne užliūliuojanti ramybė, bet šventa, kaip per pakylėjimą. Ir ne tik Suma, bet visa, kas bažnyčioje daroma. Visus šventinimus grąžinti ir kultūrinti reikia.

Bet kol mes patys kaip palaida bala — sunku bus. „Jų veiduose nemačiau pergalės džiaugsmo“ (Napoleonas). O mūsų veiduose kas matosi? Neduok Dieve, jei viskas naftalinu kvepia, atgyvenom. Entuziazmas yra pati geriausia savybė.

BŪK ŽMOGUMI

Ne amatas daro žmogumi; gali būti gydytojas, vairuotojas, mokytojas, lakūnas — tai profesija. Yra daugybė profesijų. Bet kas tu bebūtum, būk žmogumi! Kas iš to, kad mokytas, o vaikšto kaip povas, elgiasi kaip vilkas. Kas iš tokio viršininko, iš kurio visi juokiasi. Kas iš rašytojo, jeigu jis rašo ne tiesą. Kas iš gydytojo, jeigu jis skerdikas, kas iš kunigo, jeigu jis tik valdininkas: myli daug ką, tik ne Dievą — — —

Ką reiškia būti žmogumi? Žmogus privalo suprasti, kas jis yra, kam gyvena, kur eina. Turi žinoti, kas gera — bloga, kas galima, ko ne. Jeigu jis ir labai daug žino, bet nežino, kas svarbiausia, — jis tik vietą užima.

Antra. Žmogus turi turėti valią. Kai žino, kas brangiausia ir saugo, siekia to, o ko nereikia — saugosi ir nedaro. Trečia. Tikru žmogumi mus daro panašumas į Dievą. Kai kuriame, palaikome, mylime, rūpinamės, o ne ardome, tingime...

Mes esame lietuviai, bet jau daugelis tai pamiršta. Tikri lietuviai karo metu fronte ties Kuršu, būdami apkausuose ir vandeny, kaip poteries kartojo „Lietuva brangi!“

Sako, kad žemaitis, tai lietuvis su kokybės ženklu. O kas yra krikščionis? Krikščionis — tai žmogus su katali-

kybės ženklų. Panašus į Dievą, bet ne Dievas. Jis geras, šviesus, dosnus, jis negali kito žmogaus išduoti, užnuodyti kitam gyvenimą — toks į velnią būtų panašus.

Mes skiriame: vargšas — turtingas, lietuvis — rusas, laisvamanis — davatka, taip neturi būti! Mes skiriamės tik tuo: vadinuosi krikščionis, bet gyvenu kaip pagonis; esu kunigas, bet elgiuosi kaip valdininkas. Kokybės ženklas ne ant kiekvieno dedamas.

Nereikia kūprintis, bet tiesiai: aš įsitikinęs savo teismu! Nereikia izoliacijos, reikia kontakto. Reikia kalbėti ne po laiko, o laiku. O mus tikrai velnias apsidėdė — mašinos, materialūs daiktai, ir: „Prašom manęs nemokyti, prašom nekontroliuoti, čia mano, aš ponas...“

Kunigui iš viso asmeninio gyvenimo nėra, nebus ir būti negali. Asmeninis — tai semiuosi! Čia mano Šaltiniai! Ką draudžiu, nedarau pats, ką liepiu, viešai ir savyje pirma darau pats. Geriausias girtuoklio pamokslas būtų: „Nedarykite to, ką aš darau!“

Jei taip gyventi nenori, nereikėjo rinktis kunigystės. Jei nenori gyventi kaip lyderis, jei nenori būti net žmogumi — menkas toks kunigas...

Žmogus — kai stengiasi — gali ištraukti save iš abejingumo, iš paklydimo, nusiplauti dulkes, perkeisti save, ir tikrai ateis tokia diena, kai pats savimi galės džiaugtis. Nes žmogui reikia daugiau! Ne „taip radome, taip paliksim“, bet tikras žmogus nori kilnumo, dvasios. Namai, parketas, mašina, kriptolas nėra dideli laimėjimai. Net kryžius ant stalo ar ant sienos dar nereikia, kad čia gyvena tikras krikščionis, kunigas ar žmogus. Tik tas, kuris žino, iš kur ir į kur eina, žino, kad turi sielą ir yra amžinas, yra tikras žmogus ir katalikas.

Žmogui reikia džiaugsmo! Mes nemokame džiaugtis — juk esame, gyvename, tikime, turime gražias bažnyčias, turime gerų žmonių, bet ar džiaugiamės, ar padėkojame Dievui? Tik viena Marija: „Viešpats mane

džiaugsmu apipylė!“ *Magnificat*. O mes liūdni. Yra Biliūno „Liūdna pasaka“, nepasimokome. Kažkiek pasaldinam savo gyvenimą, bet džiaugsmas — tai ne pasaldintas kartumas. Dar karčiau būna. Tikras džiaugsmas bus tada, kai eisim, dirbsim, neskaičiuosim savo žingsnių, savo vargo, kai mylėsime ir mokėsime apdovanoti — bus džiaugsmo! Jei džiaugsmas užgęsta, tada bent viltis: yra Dievas, neapleis, bus gerai.

Žmogui reikia šventės. Šeimyninės, religinės ar tikros Dievo šventės. Šventė — tai dalyvavimas, prisilietimas prie kažko aukščiau. Prie didesnio gerumo, nei aš esu. Šventė mus pakelia į aukštesnį laipsnį.

Tikra šventė viską sukilnina — ir žmogų, jis darosi šviesus sau, saviesiems ir aplinkiniams. Jis visiems neša Gėrį. Tai, kas kilniausia žmoguje, prasiveržia, pakelia, sugrįžta ir visus formuoja. *ITE, MISSA EST!* Ne pasibaigė, o parašytas dokumentas, paskyra, kelialapis: eikite visų palaimai! Eikit ir parodykit, kaip gyvena tikri katalikai!

Mums reikia išlikti žmonėmis. Nesvarbu kur: laisvėje, kalėjime, bažnyčioje ar durpių laukuose su kastuvu dirbtume. Reikia išlikti! Ne tik išlikti, bet būti didvyriais!

SAKRALIZACIJA AR SEKULIARIZACIJA

Per visą istoriją reiškiasi dvi tendencijos: sakralizacija ir sekuliarizacija. Mollet „Agnus Dei“: šventės, šventinam — viskas daroma šventai, mokom, kad gyventų kilniau, prasmingiau. „Tam, kas moka daryti gera ir neda- ro, yra nuodėmė“ (Jok 4,17).

Kita tendencija — kad nieko šventa nereikia. Yra pro- tas, darbas, mokslas. Auginam, mokom, gydom, statom, šelpiam. Planai, svajonės ir realybė. Ar gerai? Ar laimin-

gi? Kodėl nesiseka, kodėl vis maža, neužtenka? Reikia dar kažko — Kažko! Bet kai valdė Bažnyčia nebuvo gerai. Kai viską šventino — irgi negerai... Geriau pasaulietiskai: gimė — užrašom, mylisi — surašom, mirė — nurašom. Norit apeigų — prašom, sugalvosim, ir viskas bus gerai. O išėjo nesąmonė: „Tegu tau lengva bus tėviškės žemelė“... Laidojam gražiai, bet ir linksmai...

Atėjo karta, kuriai nieko nėra šventa, kuriai viskas galima. Vaikai daro ką nori, eina laukais — jiems viskas leista... Suaugę ima, kas savo ir ne savo, teršia gamtą. Jaunuoliai tuokiasi ir skiriasi. O greta nihilistų auga gudri karta. Mato, supranta ir visur ieško sau naudos. Sulindo pirkliai šventovėn, atkakliai iš visko siekia sau naudos.

Blogai! Per toli nueita!

Bet ar ramiau? O angeliukais niekas negimsta, reikia labai didelių pastangų, kad žmogus išmokytų skirti, kas gera — negera. Ir po vestuvių vien tik nesibučiuosi — reiks eiti, padaryti; bus įkyru — reiks iškęsti!

Neaplaistykit visko arielka! Netikėkit, kad Dievo nėra! Negalvokit, kad viskas galima! Žinokit, nėra jėgos, kuri Saulę užtemdytų! Reikia šventinti. Mums patiems reikia šventinti save, savo namus, vaikus, darbus ir poilsį.

Pagundų yra ir bus pilna visur, tik padėk, Viešpatie, suprasti, kad ne klysti ir klaidžioti yra žmogiška, bet siekti tiesos! Kad jaunystė skirta ne blogam lengvabūdiškumui, o tyrumui, kilnumui ir grožiui! Kad ne bedugnes išmatuoti ir purvynus išbraižioti yra didvyriška, o kilti, siekti pačių kilniausių dalykų, nes Dievas žmoguje įdiegė Tiesos, Gėrio ir Grožio troškimą ir padeda norintiems to pasiekti. Todėl ir prašykime: mūsų rytą ir vakarą, mūsų darbą, poilsį ir šventes, mūsų vargus pašventink, Viešpatie! Iš Tavo rankų, Dieve, viską gavom, tegu Tavo maloninga ranka viską ir laimina!

NESIKEISKITE, GERIEJI ŽMONĖS!

Ar jau pasisotinot netikrais dalykais? Tai paklauskite apie tikrus.

Sakote: „Išvažinėju visur, klausinėju visų, o ko labiausiai reikia taip ir nežinau“. — Reikia išmokti skaityti ir matyti ne tik akimis!“

Sakote: „Skelbė, kad atviri visi keliai, o geležiniai vartai, tvirtovės? Kaip jas įveikti, kuo atrakinti?“

„Sakė, kad tikrai matė, atrodė teisinga, tikra ir gražu, o iš tikrųjų — pasakos.“

Klausiote: „Ko reikia, kad galėtų priimti Pirmą Komuniją?“

Mokom, bet ar užsilieka, ar palaikot, ar auginat, ar plečiat?

Visi mus nori pakeisti. Tėvai, mokytojai, kunigai, gyvenimas, bet jei mes patys nesikeičiam — niekas nepakeis! Labai lengvai keičiasi tik tie, kurie kaip vijokliai, kaip plunksnos — kur vėjas neša, ten ir skrenda. Kurie kaip tarnai — kas daugiau moka, tam ir tarnauja.

Nereikia keistis! Esu toks Dievo sutvertas! Visa auklėjimo esmė: būk, kuo esi! Auklėjimosi esmė — būk saviimi: tik reikia išrauti silpnybes, išugdyti, atskleisti gabumus, talentus, nušlifuoti save, kad sublizgėtų tai, ką Dievas davė. Supraskime, kad mes ne akmenėliai, ne augalėliai, ne gyvulėliai — esame žmonės ir privalome būti savimi. Esu žmogus, lietuvis, katalikas — toks ir būsiu!

Neužsigaukit: tiki ir velnias, švenčiam, jei stalas pilnas, kaip tie, kurie prarado savo žmogiškumą.

O mums blogi reikia šalinti pirmiausia iš savęs. Bloga nuotaika — ligos pradžia. Jei pats savimi esu nepatenkintas, reikia rasti priežastį, kodėl taip yra, ir daryti viską, išsivaduoti iš to. Reikia rasti tokį žmogų, koku pats noriu būti. Klausti jį, vadovautis jo patarimais. Blogi rei-

kia šalinti, ligonį gydyti, dvasios vargšus šelpti, prašančiam padėti, klausiančiam patarti. Mums turi labai skaudėti, kai kas negerai, bet visa bėda ta, kad mes nenorime ir nežinome, kokie norėtume patys būti...

Ir antra bėda, kad nemokome vaikų. Neduodame jiems tikro supratimo, kas gera, kas bloga. Privesti Pirmos Komunijos, parvežti prie mirštančio kunigą — mažą. Kas išgriovė kryžius — ne iš Maskvos atvažiuavę, kas niekina ir pajuokia mūsų tikėjimą — savi... Čia pasiteisinimo nėra. Reikia tvirtų pamatų ne tik namams, bet ir gyvenimui. Dievas viskuo apdovanojo, o iškelsime pas Dievą ir ką paliksime po savęs? Ar Dievui buvo skirta pirma vieta? Ar mokėjome džiaugtis ir naudotis viskuo, kas gera?

Ir trečia — bažnyčia. Kas ji? Kam ji reikalinga?

Čia mūsų visų — tokių, kuriems Dievas pirm visko, kuriems Dievo vardas yra šventas, — šventovė, bendruomenės šeima — mūsų parapija. Meldžiamės, giedame. Dievas mūsų prieglauda — himnas. Po 83 m. sukilimo, Velykų rytą, grandinėmis sukaustyti sukilėliai Lukiškių kalėjimo kieme, surikiuoti etapui į Sibirą, užgiedojo „Linksma diena“!!! Nekaltino Dievo, neprakeikė likimo, bet darė viską, kad atrakintų vartus į laisvę. Ir ne sėkmėje yra esmė — svarbu, kad padariau, atlikau savo pareigą.

Viską apgalvokime Dievo akivaizdoje. Ir vis pakelkime akis į savo svajonę: kuo aš norėjau būti ir kas esu. Kas iš to, kad meldžiatės, bet džiaugsmo mažą. Kai prašote ir laukiate tik stebuklą, kad Dievas už mus padarytų, — tai nenaikina blogio. Jei visi pasistengtume — būtų tikras stebuklas! Blogį reikia naikinti savyje, tada ir pats būsiu geresnis, ir kitiems su manimi bus gera. Mūsų malda turi būti ne stebuklą prašymas, bet žodis iš mūsų širdies Dievui. Kai esame su Dievu — pats buvimas yra malda. Tik, Dieve, būk su manim! To Dievas iš mūsų laukia, to prašo Bažnyčia, taip ir darykime — ir būsime patys savimi.

IŠPAŽINTIS

Didžiuojamės, kad tikime, kad meldžiamės, kad einame bažnyčion. Didžiuojamės, kad meldžiamės tikram Dievui, o yra tokių, kurie garbina netikrus. Bet ar gana šito? Dievui ir mums ar iš tikrųjų gera? Dievas yra Dvasia ir Tiesa, ir garbinti Jį reikia dvasioje ir tiesoje, o mes, kai meldžiamės, tai mūsų dvasia kažinkur, kai einame išpažinties, tai kaltiname ne save, o kitus; kai sakome: gailiuosi, o meluojame, sakome: daugiau to nebus, o netesime...

Kai esame su Dievu, reikia sakyti teisybę atvirai: negaliu, nemoku, netesėsiu, man liūdna, kad silpnas esu, bet taip yra... O Dievas sako: „Aš noriu, kad gertumėte gyvybės vandenį ir būtumėte verti amžinybės“. Mūsų santykis su Dievu turi būti teisingas ir tikras: jei iš tikrųjų liūdna, tą reikia sakyti pačiam Dievui. Pirma Jam atlikti išpažintį, tada eiti pas kunigą. Ne kiti kalti, bet aš nemoku ir nenoriu susivaldyti, kad mokau visus, bet jie manęs neklauso, todėl jų nekenčiu, kovoju, jiems bloga linkiu... O kas tu toks esi, kad tavęs visi privalo klausyti? Tėvas, motina, vaikas — šeimoje visi privalo susiklausyti. Nereikia gadinti sau ir jiems širdies ir nervų. Jei nesiseka sutarti, reikia daugiau patylėti; o gal kai kada net jų (net vaikų!) galima paklaustyti. Juk ne tu vienas esi visų reikalų žinovas. O jei jokia būdu nesiseka susitarti, juos reikia priimti kaip kryžių, ir jei kantriai jį nešime, gal jie, jei ir ne anksčiau, bent paskutinę valandą kaip latras, praregės. Ir mūsų Dievas neapleis.

Reikia suprasti, kad yra vargšų žmonių, kurie nežino, ką daro, — nemokyti, nemylėti. Jų reikia gailėtis, o ne kovoti su jais. Mes turime būti kieti sau ir jautrūs kitiems. Kova gali vykti tik mano širdyje. Priešas esu aš pats sau. Pykti reikia ant savęs. Ir per išpažintį apkaltinti save. O jei kitas nepatinka, reikia nedaryti to, ką jis daro, nesielti taip, kaip jis elgiasi.

Tikra bėda ta, kad mes susigyvename su nuodėme: kas čia tokio, visi taip daro, ir dar giriamės: einu, mel-džiuosi, atlieku Velykinę. Ir nebematome tų, laikome juos net keistuoliais, kurie *KITAIP* gyvena. Tikėti yra sunku. To nesuprasdami, mes tolstame nuo Dievo, nes neužtenka privesti vaikus Pirmosios Komunijos, atlikti Velykinę, ateiti bažnyčion. Tokios išpažintys nesuteikia mums išsi-laisvinimo džiaugsmo — todėl tų laimingųjų taip nedaug.

Reikia pradėti viską vadinti tikrais vardais: mes nenorime gerti Gyvybės vandens, nenorime priimti Šventosios Dvasios, nenorime būti verti amžinybės. Gyvybės vanduo — tai Evangelija, Švenčiausias Sakramentas, Kryžius. Tai amžini dalykai, o visa kita, argi nematote? Kad ir labai daug turi, bet viskas griūva, pūva, ir kas po mirties lieka, tai tik nesantaiką ir vaidus kelia...

O gerieji žmonės, kurie einate išpažinties ir skundžia-tės, dejuojat, verkiat, ir matosi, kad našta jūsų daliai teko nelengva, kad kryžius iš tikrųjų sunkus. Mes jus mokom: mažink ūkį, nueik pas gydytoją, išsimiegok, nelepink vai-kų, girtuoklį išvaryk arba pati išeik. Ar bent kiek paklau-sote mūsų? Reikia kažką keisti, reikia lengvinti nepake-liamą našta, kitaip vargas užspaus. Tik visą laiką su Die-vu: Dieve, laimink, stiprink, padėk! Padės! Ir nesilygiuo-kite į tuos, kurie džiaugiasi netikrais dalykais: kad gyve-nimas pas mus geras, kultūra aukšta, kad vaikus išmo-kė... Kas iš to, kad mokytį, bet toliau savo nosies nema-to... Argi tai kultūra, kai pirčių daugiau negu bažnyčių, kai smuklės pilnos, daugiau negu atlaiduose?

Atėjo tokia mada, kai giriamės bedievybe, o auksinį kryželį mėgstama pasikabinti ant kaklo — gal rublį rei-kėtų, butelį, akmenį ar lazda... Bet yra žmonių, kurie sa-kosi: aš netikiu, o jų gerumas išduoda ką kitą, jų meilė tiesai liudija, kad Dievas yra, tik jie Jo vardo nežino. O tie mūsų „mokytieji vaikai“, kai išgeria, kai lieka vieni su kunigu, prisiekinėja: aš tikiu, Dievas yra čia, širdyje, bet

tokie laikai... Ir norisi jam pasakyti: netikiu tavimi, tavo gyvenimas liudija, kad tavo dievas tas, kas viršininko kėdėje sėdi, kuris galingesnis, įsakinėja, liepia...

„Labas“ reikia kiekvienam sakyti, sugyventi reikia, kiek tai įmanoma, su visais, bet nuo pikto žmogaus būtina gintis ir gyventi privalome pagal savo įsitikinimus.

KRIKŠTYTI PAGONYŠ

Išoriniai tikėjimo ženklai tėra labai silpnas tikro pamaldumo įrodymas. Toks pamaldumas nepadarys mūsų laimingų. Laikai dabar tokie, kad mus muša ir liepia tylėti. Bet visais laikais priespauda tik pažadina apsnūdusius, pakelia abejinguosius, sustiprina tikruosius. Atrodo, turėtume klestėti — bet kodėl to nėra?

Yra tik viena priežastis — mes nemokame būti geri. Iš to kyla kančia: dėl to, kad nesu geras, kenčia kitas, dėl to, kad kitas negeras, kenčiu aš. Mes sakome: „Aš esu aš! Toks esu ir nesikeisiu!“ Reiškia: aš nenoriu būti geras, nenoriu būti kitoks. Iš čia ir visas nuosmukis. Mūsų visų.

Gera, nesikeisk, bet tegu augs — išlaisvink tikrąjį savo Aš. Tu gi netoks. Čia netikras tu. Tu gerumo pasiilgęs. Kai nori, ir pats moki būti geras. Tu pats trokšti gerumo ir pajunti gerumo palaimą. Būk tikras!

Abejingumas gėriui, apsnūdimas mus daro aklius. Jei mes suprantame, kad pasaulis nepražus, jei manęs ar tavęs nebūtų, jei suprantame, kad yra Kažkas, kas mums duoda buvimą, o mes viską imame kaip mums priklausantį: gyvenimą, sveikatą, pasisėkimus ir vargus (juos tai priskiriame Dievui: Dievas davė kryžių, Dievas neišklausė mano maldų), ir už nieką niekam nedėkojam. Jeigu ir dėkojame Dievui, tai stabmeldiškai: atbuvau, pasimel-

džiau iš maldaknygės ir nieko daugiau niekam nesu skolingas. O apie tai, kokie mano santykiai su žmonėmis, koks esu saviesiems, — nė žodžio. Lūpos neištaria gero žodžio, riejamės ir tylim, kenčiam. Apsiprantam, ir atrodo, kad kitaip ir būti negali...

Bet reikia gyventi kitaip! Katalikybė yra dieviškas gyvenimas. Būti kataliku reiškia būti Dievo vaiku. Tą būtiną suprasti patiems, to reikia mokyti savo vaikus. Kai šitai suprasime, nebus sunku mylėti, eiti, padėti, traukti žmogų iš bėdos — be šito mes tik krikštyti pagonys.

Tu būk tu, bet pagrindus, kryptį reikia keisti. Kad nebūtum kaip sustingęs, kad burna nebūtų užrišta. Kad viršūnė nebūtų nukirsta.

Kasdien reikia iš visos širdies pasimelsti. Šviesoje geriau matyti, kas švaru ir kas sutepta. Susitikus su Dievu pamatai savo klaidas. Pirmoji Dievo malonė — aiškus regėjimas. Antroji — prisipažinimas, išpažinimas. Išpažinimas naikina klaidas. Dievas nepyksta, nepriekaištauja. Jis tik laukia.

KANČIA IR PALAIMA

— Aš nieko bloga nepadariau!

— Negi? O ką gera padarei?

— Nieko nepavogiau, nieko neužmušiau!

— Argi tik tie du Dievo įsakymai tėra? Jeigu išbars-
tei savo prigimtines dovanas, jeigu nuo tavęs kenčia ki-
tas žmogus — argi tai gera?

— Kas čia tokio. Ir aš kenčiu. Gyvenu kaip visi!

— Argi kitaip gyvenančių nematei? Nuodėmė yra kai užgauni kitą žmogų, kai žudai save, kai niekuo daugiau nesirūpini, o galvoji tik apie save ir savo malonumus. Ne-

reikia užmušti — užtenka pikto žodžio, užtenka nematyti kito žmogaus vargo ir kančios. Apsiprantam, susvetimėjam. Kenčia nuo mūsų, kenčiam mes nuo savųjų.

Nuodėmė mus supančioja, apakina. Per nuodėmę žmogus praranda galimybę būti geras. Sakykit, ar gali skristi paukštis surištais sparnais? Ar gali dainuoti žmogus užrišta burna? Ar gali augti medis nulaužta viršūne? Negali. O ką daryti, kai žmogus gyvena nuodėmės surakintas ir nenori išsilaisvinti? Jei žmogus jautrumo neturi, jei gerumo nėra, jei gyvena tamsoje ir nenori Šviesos?

„Angelai gražūs, bet jie neverkia“. Kenčia jautrieji žmonės, o tie, kurie „nieko nepavogė, nieko neužmušė“, nekenčės! Ir dažniausiai blogas žmogus, o žiūrėk, laimingas. O geras žmogus kenčia, nepaisant viso jo gerumo. Kodėl taip? Iš kur kyla kančia? — Iš mūsų! Dievas nekankina!

Bet kodėl Dievas leidžia kančią, kodėl apleidžia gerą žmogų?

Negi Dievas atims iš girtuoklio butelį? Negi Dievas už jus užaugins jūsų vaikus? Negi Dievas užkimš iš pikto rėkiančiam burną? Jeigu mokėtume prie Dievo glaustis, nepalyginti lengviau būtų gyventi. Koks šviesus ir prasmingas būtų gyvenimas. Tik kantrybė, susivaldymas ir malda padeda lengviau perkęsti kito žmogaus negerumą. O per kančią ateina išsigelbėjimas. Arba mes sava kantrybe ir auka nugalime kančią, arba ji mus padaro budelius.

Yra tokia knyga „Geroji kančia“. Apie nuostabią, pasiaukojančią motinos meilę, apie pilną gerumo ir rūpesčio tėvą. Nors jų gyvenimas buvo pilnas vargo, bet vaikai parašė tą knygą atsimindami tik tėvų gerumą. Kai žmogus priima kančią kaip Dievo duotą gyvenimą, tai kančia pavirsta palaima.

MALDA

Rytą, vakare, per Sumą sukalbate poterius, bet džiaugsmo, ramybės iš to ar daug? Sako, kad vargas išmoko melstis, ir kai vargas praeina, žmogus nebesimeldžia. Tikrai netiesa. Nebesimeldžia tie, kurie jau prapuo-
lė, prasikeikė, paskendo varguose, prasigėrė... O iš tikrų — tik malda mus gali išgelbėti! Malda — tai sielos, dvasios pakilimas iki Dievo. Tai visa siela ir kūnu prisiglaudimas prie Dievo. Tada įvyksta stebuklas: žmogus darosi šviesus, tvirtas ir ramus: „Su Dievu nepražūsiu, bus gerai, kad ir kas įvyktų!“ Tada greta įstatymų, pajunti pranašų šviesą, kankinių drąsą, išpažinėjų ištikimybę, šventųjų meilę!

Na, o rūpesčiai? Išmokime pasakyti: „Tebūnie Tavo valia!“ Nuo Dievo neslėpkite nieko, pasakykite, kas skauda, kas miela, ko trokštate, ko norite, ko laukiate.

Tik nusikaltėliai pyksta, kad Dievas jiems nepadedą, ir niekina Dievą. Jauni, pasiekę aukštas karjeras žmonės — nesimeldžia. O gerieji žmonės supranta, kad malda jiems padeda būti geriems. Be maldos — nebus gerumo.

Kunigas kaip Mozė turi laikyti iškėlęs rankas už savo tautą. Mes meldžiamės patys ir už jus visus, už kiekvieną sutiktą žmogų. Per išpažintį mes girdime jūsų skundus, susitikę akis į akį, matome jūsų mintis. Ateikite. Ieškokite — melsimės visi kartu. Juk mes viena Dievo tauta. Negalvokite, kad Dievas nori neįmanomų dalykų. Jis nori tik ištikimybės! Būkime ištikimi tai Dvasiai — Djevui, kuri mus myli.

Aš noriu į jūsų širdis perduoti tai, kas yra tikra ir man pačiam brangu. Atsiminkite ir visą laiką žinokite, kad be Dievo nieko nėra. Yra tik nebūtis.

Evangelijoje užrašyti Izaijo pranašystės žodžiai: „Girdėti girdėsite, bet nesuprasite, žiūrėti žiūrėsite, bet nematysite. Šitos tautos širdis aptuko“ ir „Palaimintos jūsų akys,

nes mato, ir jūsų ausys, nes girdi“ (Mt 16,16). Mes patys nieko negalime, todėl: „Tu, Dieve, gelbėk ir būk su mumis!“

Kristus Paskutinės vakarienės metu pasakė, „Imkite ir valgykite“. Jis yra mūsų vienybė su Juo. Aišku, mes jaučiamės neverti — niekada nebūsime verti, bet šios dienos tam ir yra, kad apsisvalytume, atsinaujintume, sugrįžtume ir priimtume Dievo malonę. Ateikite, naudokimės viskuo, kas mus suartina, sujungia su Dievu!

SKAUSMINGOJI DIEVO MOTINA

Iš viso Bažnyčios lobyno mes išsirinkome ir labiausiai mylime du dalykus: kryžių ir skausmų pilną Dievo Motiną. Pilnos Lietuvos pakelės buvo kryžių ir koplytstulpių su sopulingąja Dievo Motina. Kiekvienoj tikinčioj šeimoj garbingiausioj vietoj buvo kryžius ir Sopulingosios Motinos širdies paveikslas. Bažnyčiose, beveik kiekvienoj parapijoj, yra švenčiama Sopulingoji, yra altorius, statulos, vėliavos su Marijos širdies paveikslu.

Kodėl? Labai daug kančių buvo mūsų gyvenime, ir reikėjo nepalūžti. Ir sėmėmės stiprybės iš kryžiaus ir Sopulingosios Motinos.

Buvo — buvo, o dabar nėra. Dabar ir mes nebe tokie: į bažnyčią ateiname tik per rekolekcijas, per metines šventes, o kiekvieną sekmadienį — nebe tie laikai — — —

Na, gal ir geriau. Atkrito tie, kurie nesuprato ir nevertino tikėjimo malonės, o likusieji tik dar labiau, dar ištikimiau laikosi, ir tuo gyvena.

Negalvokime, kad kitur saulė, dangus šviesus, žmonės laimingi, o mes matome tik savo skausmą ir savo vargus. Mokėkime pasidžiaugti viskuo: savo tauta, mes dar pakankamai turtingi dvasia ir duona, sąžiningais ir gerais žmonėmis. Mes turime neįkainojamų meno vertybių:

skulptūros, kryžiai, koplytėlės... Kad ir nuotraukose, bet mūsų! O kai kas kai ką parsinešė į namus, atnaujino, saugo. Kokios nuostabios mūsų giesmės, dainos, pasakos! Palaiminti tie žmonės, kurie saugo, gieda, atnaujina — toks kraštas nepražus ir niekada nebus varganas.

Lygiai taip pat reikia atnaujinti ir save, kad pajustumė Amžinybės skonį. Mes išmokome tylėti ir slėpti, kada reikia saugoti ir slėpti. Bet kai reikia, išdrįstame ateiti, pasinaudoti ir nebebijome nieko.

Pasižiūrėkime į Sopulingąją Motiną. Ji laiko savo skausmą ant kelių, kaip Ostiją ant altoriaus. Kruviną, nuogą ir nukankintą Sūnų. Užtat mes nieko Jai negailim: sidabro rūbai, aukso karūna, gražiausias altorius. Prie Jos savo skausmus sunešame, savo ašaras išverkiame. Ji visada ta pati: ir Mergelė, ir Skausmingoji, ir Karalienė.

Kryžius ir Sopulingoji — mūsų tautos pamatinė stiprybė. Kančia visų mūsų kasdieninė duona. Su kryžiumi per Sopulingosios Motinos rankas prie Dievo, į Amžinybę. Tai mūsų turtas, mūsų paguoda ir mūsų stiprybė.

AŠ IR DIEVAS

I. Visi meldžiamės: Dieve, būk, padėk, gelbėk, priimk, atleisk, bet Dievas neišklauso... Skausmo žemėje daug, o džiaugsmo maža. Bet visi turbūt patyrėte, kad Dievas džiaugsmu apdovanoja tik tada, kai gerai pabaišiam, atliekam savo pareigas: užauginam vaikus, padarom visus darbus ir gyvendami visur įdedame savo širdį. Saldi duona alkanam, saldus vanduo pavargusiam. Mes gi ne tam sutverti, kad už dubenį lėšienės atiduotume pirmgimystę. Už akimirką užsimiršimo apleistume pareigas.

Ne džiaugsmo ieškokime, bet to, kas mums padėtų suprasti, ištverti, atlikti tai, kas būtina. Nors girdite prie-

kaištus ir pašaipas, kad einate bažnyčion, bet suprantate, kad Bažnyčia neša Išganymą. Yra tokių žmonių, kurie iš tikrųjų netiki ir niekina Bažnyčią, nes mes — tikintieji ne viską padarome gerai. Ir kyla baisi abejonė: ką padės Dievas, vis tiek tamsa visuotinė ir stebuklą nebūna... Kam krikštyt, vis tiek klys... Neblogiau gyvena tie, kurie netiki, neina, niekina...

O tikras išganymas ir džiaugsmas bus tik tada, kai nežiūrėdami, kas kur vyksta, kas ką kalba, suprasime, kad svarbiausia aš ir Dievas, aš ir žmogus. Mano santykis su Dievu ir su žmonėmis. Savikritiškai: aš irgi ne angelas, bet ir ne žvėris. Man reikia Bažnyčios, sakramentų, maldos ir palaiminimo, nes aš noriu būti Dievo žmogus. Ir dažnai tik todėl, kad Bažnyčia man padeda, esu TOKS: neprasikeikiu, meldžiuosi, tikiu. Tamsos valandomis malda ir malonė man padeda suprasti, ir įvyksta didelis stebuklas: aš matau širdimi!

Šventasis Raštas sako, kad Dievas nubaudė — išvarė iš rojaus. Ne Dievas baudžia, mes patys renkamės, ir ką užsidirbam, tą ir turime. Nenorėjo pirmieji tėvai rojuje gyventi, Dievas pasakė: eikite, bet bus sunku su vaikais, su darbais, nematysite Dievo, sirgsite ir mirsite. Kai nenorime gyventi su Dievu, prie atsiskyrimo gauname pridą: skausmą ir vargą. Ir prarandame supratimą, apankame! Mums atrodo, kad Dievas yra nepasiekiamas, visai nesirūpina žmonėmis.

Ne! Dievas nė minutei neapleidžia mūsų. Jis yra ne tik Pradžia, bet ir Tėvas. O mes ateiname, kai jau vėlu, kai praėjo gyvenimas, kai net paguosti nebeįmanoma...

Aš jums patariu: pas Dievą kreipkitės pirmiausia. Pradžioje. Vardan Dievo gyvenkite, kad šviesiau, tvirčiau ir garantuota būtų. Bažnyčioje skamba Jo Žodis ir per Bažnyčią ateina Dievo Dvasia! Tik mes nebūkime griauanti, naikinanti, užgesinanti srovė. Neikime ten, kur dvasios nėra, nesiklaupkime ir nevergaukime kitai dvasiai!

II. Mes skirstom: kūnas ir siela, bet yra kartu! Kai gera sielai, gera būna ir kūnui, kai skauda sielą, bloga būna ir kūnui. Nematomai, neatskiriamai sujungta ir viskas reikalinga. Už kokius pinigus parduotume akį, ranką? Kuo nuraminti sąžinę? Kuo apmokėti už ramybę ir džiaugsmą?

Saugokime save. Pašventinkime save. Kūnas be dvasios greičiau klysta, dvasia be kūno iš vis negali realizuotis. Dievo Kūnas ir Dievo žmogus tegu mums vadovauja. Baisimės, kad išdavė Jėzų, nužudė, o mes išduodame save — Dievą savyje. Jėzus buvo Dievas ir parodė dvasios pirmenybę, dvasios nemirtingumą, amžinumą. Juk ne dėl to, kad vėl užgestų, bet kad liktų su mumis VIENA, Jis atėjo į žemę.

Kai išeina dvasia, kas su žmogumi pasidaro? Išnešame ir palaidojame brangiausią žmogų. Štai ko vertas kūnas! Su dvasia ir mes esame gražūs, brangūs, be dvasios — nebėra žmogaus.

Mes nesuprantame, kaip žmogus gali būti gyvas valgiu. — Ne tik kūnas duona gyvas, bet ir dvasia. Juk sakome: „Suėdei tu mane...” Valgom patys ir penim kitus savimi: tu mane, aš tave. Abu dalijamės viskuo. Ir Dievas savimi dalijasi su mumis.

Kaip rašoma Evangelijoje, kai Judas atėjo Paskutinės vakarienės, jis jau buvo Jėzų pardavęs ir gavęs velnio jėgą. Todėl niekas nepadėjo: nei kojų plovimas, nei Jo žodžiai, nei Komunija, nei kad prie vieno stalo sėdėjo. Širdis buvo kita...

Tuščios vietos ne tik fiziniame, bet ir dvasiniame pasaulyje nebūna: Dievas išeina, velnias ateina. Velnias perima žmogų, ir žmogaus kūne jau nebe žmogus, o velnias gyvena. Velnias rūpestingiau dirba negu šventasis! Apima žmogų kaip liga, kaip maras. Užkrečia nuodais ir žmogus apanka...

Kalbame ir ginčijamės, kas pagadino pasaulį. — *Jie!!!* Ko jie čia dėti? Tai mes, vykdytys velnio darbus! Kaip

nedaug Dievo žmonių, kurie daro Dievo darbus... Nebūtinai tokie žmonės turi būti švelnūs, už nosies vedžiojami. Žmogus ne Dievas ir ne angelas, bet molinis puodas, kuris Dievo Dvasią savyje neša.

SUTVĖRĖ ŽMOGŲ Į SAVE PANAŠŲ

Dievas sutvėrė ir pats džiaugėsi, kad visa buvo gera. Sukūrė žmogų į save panašų — Dievas: Aš esu ASMUO, ir žmogus: esu asmuo. Žmogus gavo dievišką sielą, kūrybos ir meilės galią, bet nevertino, nebrangino šitų dovanų: prarado, išėjo, atsiskyrė, nutolo ir klysta vis tolyn ir tolyn... Žmogus mano, kad jis yra tikrasis išradėjas. Viešpatie, ką jis būtų atradęs, jei Dievas nebūtų palikęs!..

„Kodėl taip baisiai, Dieve, už vieną obuolį pasmerkei visą žmoniją?“ Pamatė Kainas, kad Abelio aukos dūmai kyla į dangų, nužudė brolių!.. Iš kokių šaltinių prasižėdė tai, kas kaip nuodai, kaip srutos?.. Ir iš kokių židinių sušvinta supratimas?!

Supraskime atsakomybės svarbą! Supraskime, ką gali vienas žmogus: viską pradeda pirmasis. Išplauna liūtys kelius — pradeda pirmasis lašelis, paskui jį srovė plaukia! Sugriūna mūrai: pradeda, iškrinta vienas akmenėlis. Sugenda tobuliausi motorai, kai nutrūksta vienas laideilis. Atrodo, tiek daug tų laidų, o visi svarbūs ir reikalingi!

„Adomas ir Ieva pirmieji!“ — o mes, ar geresni už juos? Atrodo, nieko bloga nedarom, o kasdieną nuo ryto iki vakaro kaip akmenys ritamės iš Dievo šventovės mūro...

O Dievas ištikimai myli savo sutvėrimą! Iš rojaus neį peklą, bet į žemę išvarė. Sunku — buvo rojus, o dabar tik skausmo bedugnės... Bet nuo skausmo, nuo tamsos, nuo pražūties žemėje gyvendami mes galime gelbėtis. Pirmųjų tėvų ryšiai su Dievu buvo stiprūs, artimi, geri. Bet

ir velnias nesnaudė... Taip yra visais laikais. Visų tautų pasakos kalba apie lengvai prarandamas laimės karalystes ir apie didelį vargą, kol susigražinama laimė. Skaitom ir netikim, o, matyt, taip buvo! Pasakojimai ir tikėjimas giliai širdyje glūdi kaip atsiminimai.

Skaitau knygą „Aštuntoji diena“. Autorius rašo, kad dabar pasaulyje vyksta aštuntoji kūrimo diena. Dievas viską sukūręs, padėjo pamatus Dangaus karalystei, o ką mes sukursime, pasimatys, kai baigsis aštuntoji kūrimo diena. Reikia Dievo sukurtais vaisiais naudotis ir nenukrypti nuo Jo valios. Nekaltinkim Dievo — mums duota galia kurti, skleisti gėrį, šviesti, bet žemėje vis labiau įsigali pragaras... Gal jau gana!? Per toli, per ilgai Lietuva klaidžioja... Grįžkime! Pradėkime nuo mažų dalykų: prieš bažnyčią, prieš kryžių reikia nukelti kepurę. Kryžių jau nebėra, nebėra prieš ką kelti kepurę! — Prieš gerą žmogų, prieš vargą, prie mirusio žmogaus — tai šventi dalykai!

Viskas prasideda nuo motinos. Dar yra gerų žmonių pas mus ir pasaulyje. Baigė mūsų miestelio vidurinę mokyklą tikinti mergaitė, ir mokykla charakteristikoje jai parašė, kad buvo tikinti, ir „ilgos mokytojų pastangos paveikti tėvus nedavė rezultatų“.

Motinų rankose visa žemė ir mūsų tauta! Mariją Dievas paėmė į dangų su kūnu ir siela! Mums atrodo, kad kūnas iš žemės ir žemėn turi grįžti, bet Dievas, kai VISKĄ atiduodi Jam, ir pagerbia VISĄ žmogų. Mes garbinam tas vietas, kur gyveno šventas, garbingas žmogus, lankom, meldžiamės. Paprašė lenkų vyskupas Popiežių kažkokio šventojo relikvijų, Popiežius atsakė: „Paimk sau ją žemės — ji visa šventa!“

Motina, kuri augina savo vaikus ir moko, kad jie būtų geri; tėvas, kuris myli, dirba, atiduoda šeimai viską, mokytojas, kuris su „kirviu“ netašo iš vaiko širdies tikėjimo, yra šventi žmonės. Tegu ir apie mus amžinybėje

bus pasakyta: „Ilgos velnio pastangos paversti juos paleistuviais, girtuokliais, apsileidėliais ir velnio tarnais nedavė teigiamų rezultatų!“

„TAVĘS VISI IEŠKO“

Neteisybė! Jėzaus niekas nieieško... Nei tikintys, nei netikintys. Tik visiems Jo stebuklą ir Jo dovanų reikia. Tyli istorija, naikina ir niekina apie Jį kalbančius, visi paskendę savyje ir savo reikaluose. Tik kai pražūtis arti, tada Jo ieško... Tada šaukiasi, meldžiasi. Bet jei nepadarys stebuklą, nusisuks vėl...

Kristus nenorėjo stebuklais garsėti, bet mokė ir kalbėjo apie Amžiną gyvenimą. Ir tada, ir dabar niekas netiki Jo žodžiais... Kai pradedi abejoti vienu, greit ir kitu suabejoji. Jei tiki, tai viskas nuoseklu ir aišku. Šv. Rašte parašyta: „Asilas ir jautis pažiūrsta savo šeimininką, o mano tauta — ne...“

Kaip mes pasijusime po mirties? Kas slypi už mūsų darbų: gerumas ar kombinacijos, amžinybė ar dykuma? Kai netikime, tai ir negyvename, nesistengiame pažinti. Ir išeina, kad katalikybė yra, o Kristaus nėra...

Ko būtinai reikia, kad žmogus gyventų? — Duonos, vandens, oro. O Amžinam gyvenimui reikia tikėjimo. Kūnui maistas — duona, dvasiai reikia dieviško maisto: tai Tikėjimas, viltis, meilė. Malda, ryšys su Dievu ir gerumas. Kas siekia dvasinio maisto ir juo gyvena, tas spindi kaip šviesa. Grušo novelė „Už saulę gražesnis“: akla mergaitė, o Adomėlio gerumas jai švietė kaip saulė. Kai gerumas perėmęs visą žmogų, jis visur ir visada toks. Miško kirtėjai siunčia Adomėlį ton pusėn, į kurią svyra pakirsta eglė: „Eik, Adomėli, eik, mes tau...“ — „Nieko jūs man neduosite, paminėsite geru žodžiu“.

Ir mes pažadame tūkstančius dalykų. Pažadame ir neišpildome. „Pažadėjo — patiešijo, neišpildė — nesugriešijo“ — koks gyvenimas, tokios ir patarlės. Atsargiai su Dievu! Nežadėkime to, ko Dievas iš mūsų ir nereikalauja. Viskas turi būti tikra ir pažadai realūs. Gėda sutikti mus apgavusį žmogų, o kaip bus su Dievu?

Kristus, kai Jo paklausė, kur gyveni, atsakė: „Ateikite ir pamatysite“. Pamatė ir suprato, kad rado Mesiją. O kai kartu gyveno, visko buvo... Žavėjosi, bet kai mirė ant kryžiaus, tik vienas svetimos šalies kareivis pasakė: „Tikrai Jis buvo Dievo Sūnus!“ O Kristus pasitikėjo savais: neišduos, nepames, neišsižadės...

Kristus nenorėjo stebuklais stebinti pasaulį, Jis tik darė Dievo darbus, o tai ir yra stebuklai. Bet mes su viskuo greit apsiprantam, nebematom ir galvojam, kad taip savaime yra. Mes negarbinam Dievo už gyvybę, už pasaulį, už atvirą ir regimą Jo meilę žmogui, bet bijome Jo, slepiamės, nosisukame arba manome, kad Jis mūsų nemato... O Jis, norėdamas mums atverti akis, siuntė bausmes, tvanus ir gaisrus, galų gale atsiuntė Jėzų Kristų, pasidalijo Pats savimi, likdamas nepadalintas. Jis yra Pradžia, Šaltinis ir Švyturys, bet mes nematome, nesuprantame, kaip tai gali būti... Mes trokštame tik gatavo dangaus, o žemėje norime gyventi be vargo, tik džiaugtis ir svaigintis.

Dievas sukūrė visa, ir visa buvo GERA. Dievas nenaikina džiaugsmo, bet Jis nori, kad mūsų džiaugsmas būtų tikras. Todėl Kristus padaro regimą stebuklą — iš vandens vyną! Dieviškai: supraskite, kad paprasta kasdienybė gali būti svaiginanti; einu ir giedu, dirbu ir dainuoju.

Jono mokiniai ir fariziejai pasninkavo, o Jėzus ėjo į vestuves, valgė, vaišino ir dalijo: džiaukitės! „Ar gali vestuvių svečiai pasninkauti, kol su jais yra jaunikis?“ (Mt 2,18-19)

Kristus — tai veikianti Meilė. Bažnyčioje visada yra Dievo žodis ir Švenčiausias Sakramentas. Reikia, kad

kažkas pradėtų kurti Dangaus karalystę. Niekas iš karto nepasidaro, bet po truputį, po lašelį, po žodelį ir avilį pripilsi, ir gražiausią audeklą išausi, susijungsi į vieną Šeimą, į Meilę, į Draugystę. Paskui atsiras būrys, susirinks visi TOKIE.

Duoną šventinam, kad žmogus Dievu gyvas būtų, vyną — kad Dievas būtų tikrasis mūsų Džiaugsmas čia ir po mirties!

Jo žodžiai kaip jaunas vynas, ar gaivinamės? Gal nutekėjo ir niekas nesusems. O jei *TIKIU*, nes buvau, mačiau, žinau, tai ir gyvenu. Nesislapstau. Tegu mano tikėjimas matosi! Tegu mato, kaip gyvenu, kad galėtų pasakyti: jis tikrai rado Mesiją ir gyvena su Juo!

Atėjai mūsų žemėn, Viešpatie, padėti mums, tai ir *BŪK* su mumis, kai vargstame, verkiame ir dejuojame, kad „vestuvėse pritrūko vyno“... Tu mūsų vargui vertė duok, tada mūsų vargas kažkam džiaugsmą neš ir mus pačius su Tavimi sujungs! Tada mūsų vargas kaip ugnis išdegins mūsų klaidas ir nuodėmes! Tada mes Tau giedosime: „Garbė Tau, Viešpatie, Amžinasis Dieve, kad Sūnų pas mus atsiųsdamas, mūsų širdies troškimą išpildei! Jis mus išmokė regėti Tavo darbus, tikėti Tavo Meile ir neprarasti vilties, kad ir mes gyvensime Tavo karalystėje, kurią stengėmės čia, žemėje, kurti!“

KRISTUS

Tikėjimas tai ne burtai ar vizijos, o dvasia ir gyvybė. Dvasia yra realesnis dalykas už mokslo pripažintus dalykus. Jau niekas nebesako, kad Kristaus nebuvo, kad tai tik pasakos. Yra istorinių, rašytinių ir tradicinių liudijimų. Tradicijos atsiranda, kai tikri ir sukrečiantys įvykiai įvyksta ir juos atpasakoja kartos naujoms kartoms. Tie

pasakojimai eina iš lūpų į lūpas ir yra saugomi šeimose ir tautose senolių ir išminčių.

Kristus — kas Jis? Įsivaizduokime: eina virš bangų ir neskęsta, skelbia ir moko, ką tik žmogaus dvasia gali suprasti ir priimti. Bėga paskui Jį minios, lipa į medžius, kad pamatytų praeinantį, kviečia pas save, priima, klausinėja ir klausosi. Jis ne toks, kaip kiti mokytojai, ne toks kaip kunigai. Jį lydėjo liaudis ir išminčiai, o fariziejai ir kunigai niekino, netikėjo, kad Jis Dievo Siųstasis.

Tas pat ir šiandien. Vieni tiki, kiti ne, vieni *MATO* ir *SUPRANTA*, kiti ne... Tai nuo žmogaus priklauso, o žmogus nuo žmogaus skiriasi: vieni tiki, myli, dalijasi, glaudžiasi prie Dievo kaip ir tada prie Kristaus, kiti ne... Viskas priklauso nuo tikėjimo.

Kas tas tikėjimas? Vaikai klausia tėvų: kas čia? Kodėl taip? Tėvai atsako — vaikai tiki, supranta ir atsimena. Knygos, laikraščiai rašo — tikime. Mokykla moko — tikime. Gydytojas pataria — vykdome jo patarimus — tikime juo. Viskas remiasi tikėjimu!

Tikėjimas Dievu siekia aukščiau kaip juslės ir protas. Juslėmis pasiekiame tik tiek, kiek matome, girdime, užuodžiame. Protas kartais veda tik prie lovio. Tikėjimas siekia iki Dievo, iki sielos. Tikėjimas — tai širdies akys, tai aukščiausias suvokimas, tai dieviška galia. Tikėjimas rodo prasmę, o tikėjimo akimis pamatome gyvenimo tikslą. Dievas, siela, gyvenimas — tai tikėjimo lobiai!

O Dievas — visiems Tėvas! Galime nutraukti tą tikėjimo siūlą ir prarasti tikėjimo dvasią, o Dievas pasibels netikėčiausią minutę ir sudrebins mus. Kiti apakę lieka visą gyvenimą. Tai ne nuo mūsų priklauso — yra Tiesa ir jungiamės pagal dvasią: kai man brangu tos pačios vertybės kaip ir tau — mes draugai, broliai, tikintys. Kiti randa sau vienminčius. Akivaizdoje šitų pagrindinių dalykų turėtų dingti ginčai. Tikėti yra sunku, tikėjimas ne visiems. Todėl taip nedaug šventųjų. Žmonės nenori suprasti: jau jau, atrodo, suprato, priėmė, o vėl gyvena kaip visi...

Bet jei aš tikiu, nors mano tikėjimas nėra kaip žiburys, bet gyvenu teisingai, jei „Dievas“ ir ne po kiekvieno žodžio pas mane, bet velnias per mane neklesti — gerai. Tegu ne šventasis aš, bet noriu kitam atleisti viską, nes ir pats noriu, kad kiti man atleistų. Žinau, kad yra Dievas, ir pažadą, priesaikas stengiuosi ištesėti. Nemyliu tų, kurių nėra už ką mylėti, bet ir neniekinu jų. Žinau, kad Dievas mane mato, ragina daryti gera, ir suprantu, kas yra kas — tai tik tikėjimo grūdėlis, bet be šito gyventi nebūtų prasmės. Tikėjimas man pamatas, vadovas, šviesa ir gyvenimas. Ko dar trūksta? Trūksta gerumo. Pabandykime būti gerais žmonėmis. Pabandykime būti sąžiningais žmonėmis — nedarykime to, kas mūsų nepuošia, kas žemina mus! Tada pajusime gyvenimo skonį ir gerumo palaimą. Tada tikėjimas pavirs į Šviesą: ateis ir supratimas, ir noras pačiam būti kažkuo daugiau nei paprastas žmogus!

NEPRARASKIME RYŠIO

Mums atrodo, kad mes tiesiame tiltus Dievo link, o Dievas neatsako, tyli. Bet iš tikrųjų Dievas mums siunčia *SAVO DVASIĄ*, o mes nepriimame, mes turime *savo dvasią*... Dievas mūsų laukia, o mums gana rūpesčių ir be Jo... Dievas atsiuntė *SAVO SŪNŲ*, o mes išdavėme.

Nepraraskime ryšio su Dievu, pražūsime vieni likę... Dievas nori ir laukia, kad mūsų šeimos būtų kaip maži dangaus namai, o mūsų namai gal panašūs į mūsų lauką?.. Pakeisti pasaulio mes negalime, bet savo šeimoje turėti mažą dangų galime! Vaikai ir tėvai — vienas kraujas ir meilė, to niekas neištrins! Dievas ir žmogus — Dievo kūrinys ir Dievo dvasia, panaikinti niekas negali! Tik mes paskendę gyvenime ir varguose... Kiekvienas gyvis bėga nuo mirties, slepiasi, o žmogus nesupranta, kur jo pra-

pultis: apgaudinėja save ir kitus, tiesą vadina melu, melą — tiesa. Ateistai skelbia, kad Dievo nėra, žmogus tiki tuo... Netrokšta begalybės, nesiilgi laimės. Ir taip tolsta, o Dievas laukia. Dievas myli — tegu nenutrūksta ryšys, nes dings meilė ir pagarba, dings ir gyvenimo prasmė!..

Kas asmeniškai mums kiekvienam yra Dievas? Ar tolimas, danguje, ar kaip pasaka graži svajonė? Ar tikėti sunku, net klausytis apie tikėjimą negali, melstis negali, susikaupti negali? Reikia susimąstyti! Negali būti toks baidus aklumas, kad žmogus negalėtų suprasti, kas yra kas. Tai būtų tikroji pražūtis ir nelaimė... Bet jei dėl to mums skauda širdį, jei grįžtame, glaudžiamės, gailimės — viskas tvarkoj, — Dievas yra Tėvas visiems.

Kas iš jūsų atėjote ir paprašėte: supažindink mane su Dievu? Jūs einate bažnyčion ir galvojate, kad čia rasite Dievą, bet čia „radote“, čia ir paliecate... Ir toks santykis su Dievu jums geras... Gaila... Mes nežinome, kaip Dievas telpa Švč. Sakramente, bet „telpa“! Kaip tai gali būti?.. O kaip žmoguje telpa ir duona, ir meilė? Telpa! Taip yra! Jūs nežinote, kaip Dievą mylėti? Reikia kūrenti Meilės ugnį: jei žmogus geras, kantrus, ištvermingas — rasis šiluma! Ryšys — tai ta šiluma. Visada reikia atsiminti: yra Dievas! Eisiu pas Dievą! Buvau pas Dievą! Esu su Dievu! Taip gyvenant savaime gims malda: Dieve, būk su manim!

Atėjo pas mane močiutė su anūkėliu, kuriam niekas apie Dievą nebuvo kalbėjęs. Pamatęs Dievo Motinos su Kūdikieliu paveikslą, klausia: Kas čia? — Dievulis su savo Mamyte. — O kur Jis dabar? — Visur. — Ką Jis veikia? — Kai tu būni geras, tave lydi, augina. Jei blogas, nemyli tavęs. — Fui, Dievas! — Kodėl? — Kam neleidžia meluoti...

Jei einate, meldžiatės, o gyvo ryšio nėra — menkas toks tikėjimas. Menki takeliai. Menkas ryšys. Tik kai noras užvaldo širdį, kai begalybės troškimas ne dingsta, bet didėja, kai širdies šauksmas toks didelis troškimas to, ko tik viena dvasia geidžia — toks širdies šauksmas veda

prie Dievo. Kai širdį graužia skausmas, kad negerai buvom, kai ji dega, jaučia, ragina ir perspėja, — tą šauksmą mes vadiname Dievo balsu. Tėvai tą Dievo šauksmą gali perduoti savo vaikams. Žinau mergaitę Gailutę, kuri auklėtojos barama už tai, kad lanko bažnyčią, atsakė: „Jūs kalbėkite, ką norite, o aš tikiu ir tikėsiu!“ Aš niekada jos neužmiršiu! Dievas — irgi! Laiminga Gailutės mama! „Laiminga Motina, kuri Tave pagimdė!“ Ir Kristus yra perspėjęs: „Jei kas gėdijasi manęs ir mano žodžių, to gėdysis ir Žmogaus Sūnus“.

Ryšys — tai dėkingumas, atvirumas, nenumaldomas troškimas ir laisvas apsisprendimas. Apsisprendimas turi būti išreikštas viešai, matomai, atvirai. Krikštija vaikelį, bet kunigas klausia: „Ko nori iš Bažnyčios?“ Tuokiasi jaunieji, bet prie altoriaus jų klausia: „Ar tikrai imi ją — jį?“ Mokosi jaunuoliai Seminarijoje penkis metus, o vyskupas klausia: „Ar esi tikras, kad Dievas tave šaukia?“

Ryšiai prasideda pačioje pradžioje. Laimingas tas žmogus, kuris juos stiprina, gilina, saugo. Dievas nori būti su mumis mūsų gyvenime, šeimose, darbe, mokyklose. O jūsų širdis: ar trokšta Dievo, ar ateinate tik dėl to, kad tokia mada?.. Kad taip kaimynai daro, taip įprasta?

MIŠIŲ AUKA

Mišiose naudoja duoną ir vyną. Taip Kristus darė, taip ir apaštalai daro. Duona ir vynas — tai kasdienybė ir džiaugsmas. Mišių esmė — Kristus Paskutinės vakarienės metu. Kas mes būtume be Mišių? — Niekas! Nutole, nuklydę, pamiršę...

Yra žmonių, kurie viską geria, jei tik parašyta „Vynas“. Yra žmonių, kurie ir per laidotuves geria, ir vynas pavirsta ašaromis, liūdesiu... Kristus ne tam vyno padau-

gino, kad girtuoklių būtų daugiau, bet kad džiaugsmo būtų daugiau.

Atsakomybė yra tas stebuklas, kuris vandenį paverčia vynu. Be atsakomybės nieko negalima daryti. Atsakomybė — tai pažadas, pastangos vargą paversti džiaugsmu. Vargą, darbą, vaikus užauginti tikrais žmonėmis.

Kristus savo auką pavertė prisikėlimo džiaugsmu! Ir mes, jei Kristus pas mus ne atsitiktinai užeis, bet laukiamas, kviestas, savo laukimą paversime džiaugsmu. Bus tada šventė! Be Kristaus būtų liūdnas gyvenimas. Mišios — tai kasdienybė su Kristumi.

Viskas yra Dievo dovana, bet nuo mūsų priklauso, kaip, kam ir kada naudojame: vynas naudojamas be atsakomybės tampa pražūtimi, apkartina gyvenimą, pravirkdo žmones. Bet yra žmonių, kurie ir per laidotuves geria...

Todėl atėję bažnyčion nuodėmės palikite prie klausyklos ir aukokite kasdienybę, savo norus ir troškimus — gausite džiaugsmą. Mišios yra tokia palaiminga Dievo dovana, kad jos laukti, prašyti, gavus dėkoti reikia. Tai vidinis variklis, kuris užgesti neleidžia ir padaro žmogų laisvą! Laisvė, kai einu savo keliu, netarnauju velniui. Einau ten, kur namų šiluma ir Dievo artuma vilioja, kur Kažkas stebuklinga vyksta!

Pirmas aukos žodis: „priimk — *suscipe*“. Gal visiems teko patirti, kad duodi maloniausiai, o nepriima... Gali ir Dievas taip padaryti... Jei nebūsime vienos dvasios — nepriims. Bent siūlelis turi rišti, tada priims dovanas ir tave, tada lauks tavęs, nes esate vienos dvasios. Pirmą nei neši auką, pasidaryk savas!

Nutolimas prasideda tada, kai žmogus nieko nemyli: nemyli savęs, nemyli bažnyčios, nemyli Dievo. Tiltą reikia statyti į abi puses. Ir pas Dievą, ir pas žmones. Toldami laimės nematysim, liks tik kančia. Atšalimas ir melas, maldavimas tik materialių dalykų mus žemina ir tolia nuo Dievo.

Žodžiui ir pažadui reikia įrodymo. Antspaudo. Kristus savo žodžius krauju patvirtino. O mes? „Išpažintį noriu paaukoti už tą tėvelį“. Ar galima gerti tą vandenį, kuriame nusiprausei? „Skolingas esu, tai noriu paaukoti bažnyčiai“. Atiduok tam, kam skolingas esi!

Kunigas, aukodamas duoną, kalba: „*Hanc immaculatum Hostiam!*“ Turi būti švari, nesutepta auka. Kasdieninė, ne šventinė duona — ne skolą, o save, ne išpažintį, o pasitaisymą. Kai žmogus trokšta, eina, aukojasi — jis pats laiko Mišias.

Indignus famulus tuus — su drebėjimu artinuos. Kad ir labai aukštai iškilęs būčiau, esu tik dulkė. Dievas mus per Jėzų daro savus. *Offero tibi Deo vivi et vero* — prašau priimti ir palaiminti.

Mišios — tai susijungimas, susivienijimas su Dievu, su Kristumi. Per kančią Jis liko Amžinu Buvimu. Mes ne kryžių garbiname, ne kančią, bet darome viską, kad pasaulyje kančios būtų mažiau, ir mokomės kančią paversti prisikėlimu.

Pro offensionibus. Tikiu, nes žinau, kad Dievas mato kiekvieną mano žingsnį. Suprantu, kad Dievas laukia, Jis teikia džiaugsmą ir leidžia kančią, ir laukia manęs visada. Toks tikėjimas tampa mano žvilgsniu, ir aš ne todėl tikiu, kad kiti taip sako, bet aš pats žinau, patyriau, gyvenu.

KRISTUS IEŠKO PAKLYDUSIŲ

Kristus kviečia: ateikite pas mane, pamatysite — tada mylėsite! Jis pats yra Meilė ir iš mūsų laukia meilės. Jis sakė, kad Dievas ieško paklydusios avies! Tik ką daryti, kai ne viena, o devyniasdešimt devynios nuėjo, paklydo ir prapuolė?

Paklysti lengva. Meilę reikia saugoti. Kiekviena spyna turi raktą, kiekvienis namas turi duris, kiekviena širdis

turi būti žmogaus šventovė! Ką širdin įsileidžiu, tą saugau, myliu ir meldžiuosi. Iš to mano džiaugsmas ir mano gyvenimas.

Mylėti yra sunku. Netvirti ryšiai nutrūksta, lengva meilė perdega ir lieka tik pareiga. Kas pažadėta — ištesėti reikia. Kad ir senas, kad ir ligonis, kad ir negeras — visvien mano. Jei mes nemokėsime mylėti, ieškos meilės kitur! Gali lengvai paklysti. Ne tik Dievas nori visos širdies, bet ir žmogus. Sulaikė ubagą, kuris saujomis vienacencius pylė į upę. Kai paklausė, kodėl taip darai, atsakė: „Kam duoda, kai nebus, duos daugiau“. Jei ir ubagas nenori mažų, menkų dalykų, tai Dievui vieno cento nedalykime...

Laimingas žmogus, kuris mirdamas gali pasakyti: „Kentėjau, bet nekankinau, verkiau, bet nepravirkdžiau kito, varė mane iš namų, aš nevariau nė vieno, apėjau visą pasaulį, bet visada skubėjau namo. Vaikams atidaviau viską, sau tik kamputį pasilikau. Nebuvo duonos, nebuvo rublio, bet Dievo ir sąžinės nepardaviau. Klupau iš nuovargio, ne nuo degtinės. Mylėjau tiesą, nekenčiau melo!“ Laimingas toks žmogus. Be Dievo mylėti žmogaus dažnai neįmanoma. „Aš tavęs, tėve, taip nemylėčiau, jei Dievo nemylėčiau labiau už tave“ (Antigonė). Dievas yra Dvasia, meilė yra širdies dvasia. Pats Dievas mums padeda mylėti: Mozės įstatymas įrašytas giliai širdyje — jis gali prasiveržti ir supurtyti žmogų lemtingą minutę. Elijo šauksmas — tai pranašo šauksmas namuose. Budinti motinos meilė — gal išgirs, nepaklys. Kristaus malonė — meilė visam gyvenimui. Tokio žmogaus nesugundys net tuzinas velnių!

Kristus kviečia: ateikite pas mane dabar, čia, žemėje — tada ateisite ir po mirties.

Keista paslaptis žmogaus gyvenimas: miršta — yra pabaiga, ir NĖRA pabaigos! Buvom vaikai, buvom jauni — praėjo, nebėr. Viskas praeina ir viskas lieka. YRA! Liko dvasia: meilės, draugystės arba — randai. Yra matomas Die-

vas ir bus susitikimas. Džiaukitės, gerieji, sužybės jūsų gerumas, kai ateisite pas mane! Ir drebėkite, blogieji, — gal Dievas dovanos ir atleis, bet nepraeis — viskas lieka.

Yra žmonių, kurie nežino, kas tai yra meilė. Nepatyrė. Jų niekas nemylėjo ir jie nemoka mylėti. Skundžiamės, kad neturime su tokiais kantrybės. Reikia pakentėti, palaukti, nes kitaip ne tik jie, bet ir mes klausysime velnio — klysime... O velnio klausyti negalima. Dažnai mes apsiprantame: sėdi velnias širdyje — tylite. Veda velnias už rankos — einate... Guldo pastalėn, verda namuose peklą — klausote...

Mes (kunigai) ir jūs (tėvai) stovime prie gyvenimo pradžios ir skėščiojam rankom: bėga vaikai iš namų, tolstą, slysta iš tiesos kelio. Išeina ir nueina... O Kristus išėjo ieškoti ir vienos! Mes pagalvojam: jeigu Tau, Viešpatie, brangūs nusidėjėliai, tai ir gyvenk su jais!.. Teisėtas noras pajusti, žinoti ir suprasti, kad čia Dievo ranka, čia Dievo žaizda, čia mano noras, mano pasiilgimas — tada nedarytume klaidų. Reikia suprasti ir įvertinti: tas pirštas jau man dūrė — tai Dievo pirštas — turiu klausyti!

Išvarė iš Kinijos kunigus, ir niekas nebeskelbė Evangelijos. Po 400 metų atvažiavo misionieriai — rado tikinčių žmonių! Senutė atnešė Dievo Motinos Marijos paveikslą ir parodė. Išsaugojo keturis šimtus metų! Iš kartos į kartą. Motina Teresė albanė, o stebuklus daro Indijoje. Tikėjimas peržengia sienas, o meilė pakelia iki Dangaus. Kalėjimuose žmonės atsiverčia, meldžiasi ir supranta, kad Dievo keliai tai ne mūsų keliai.

Todėl negalvokime, kad Dievas labiau myli nusidėjėlius. Dievas myli grįžtantį sūnų! Bet mažiau bus paklydusių, išėjusių, jei mes mokėsime mylėti ir savo įsitikinimus skleisti. Nors per mažiausią plyšelį tegu pralįs mūsų tikėjimas ir meilė. Tada jis bus matomas — tam nereikia ypatingo mokslo, supras visi.

KILNIAUSIA ŽMOGUJE YRA RELIGIJA

Ji prasiveržia virš žemiškų rūpesčių, pakelia iki Dangaus, pasiekia tai, kas aukščiau, ir sugrįžta: formuoja, valdo ir veda žmogų. Toks žmogus žino, junta, mato, kad yra Dievas, kad viskas, kas yra, iš Jo yra ir viskas veda pas Jį.

Jau mūsų protėviai turėjo didžiulę ir visuotiną pagarbą žemei, ugniai, duonai, motinai, žmogui. Todėl jie nebuvo vagys, plėšikai, pagedę — tai buvo darbšti, sumani ir blaivi tauta.

Aišku, primityviai neišgyvensi, atsiskyręs nebūsi. Mūsų tautos didieji valdovai, norėdami, kad tauta gyventų kilniai, saugiai ir ramiai, apsikrikštijo patys ir tautą pakrikštijo, pakvietė kunigų ir vienuolių, kad visus mokytų tikėjimo tiesų.

Krikštas, tikėjimas, religija turi būti saugomi ir puoselėjami, o to ne visada buvo. Ponai jau XVI a. panoro modernios religijos. Poniškos. Tikėjimo tik mintyse: tikiu ir gana... Nereikia Dievo Motinos Marijos, nereikia išpažinties. Bet neįvyko, kaip jie norėjo. Vyskupas Valerijus Protasevičius 1579 metais Vilniuje įsteigė Universitetą — reikėjo, kad ir liaudies sumanūs ir mokslo trokštantys vaikai galėtų mokytis. Ir nuo tada atgijo Lietuvoje tikėjimas ir kultūra.

XIX a. pavergtoje Lietuvoje kitataučiai steigė smukles — būkite kvaili ir prasigėrę. Nereikia mokslo, virskite dvikojais gyvuliais, būkite skurdžiai... Tada vyskupas Valančius pakilo: „Nenorime būti tamsuoliais“.

XX a. vėl geležinė uždanga... Nereikia Dievo, nereikia Bažnyčios, tai prietariai, atgyvenos...

Kas dabar atsiras? Kas suformuluos, kas skelbs, kas organizuos? Širdis pritvinko — nusibodo — laukiam!..

ATSIGRĘŽKIME Į SAVE! Nieko nėra kilniau už Dievą, nieko nėra aukščiau už Kristaus etiką, nieko nėra brangiau

už krikščioniškas vertybes: už Mariją, už šventes ir šventoves!

Dabar mokslo vardu skelbia pasakas... Yra naujų veikėjų, bet jie skelbia tik tai, kas naudinga vienai klasei. Atsiminkime, kad ne Marksas, o šventasis Paulius pasakė: „Kas nedirba, te nevalgo!“ Valgo visi, bet tik tas, kuris valgo savo uždirbtą duoną, yra garbingas žmogus! Pasijuskite žmonėmis!

Kiekvienai idėjai, sąjūdžiui ir darbui reikia vadovų, bet ne bet kokių, ne bet kas gali būti vadovas... O jūs auginat baltarankius... Klaida! Pagalvokit, kas iš tokių žmonių bus? Aš mačiau didelių ponų, kurie nemokėjo jokio darbelio lageriuose — jie visi prapuolė...

Tik dirbantis žmogus nedaro pikta. Tik dirbantis žmogus bus doras ir, duok Dieve, sąžiningas. Tik dirbantis žmogus valgo savo duoną! Darbas teikia naudą, Dievo palaimą ir džiaugsmą. Žmogui tų dalykų reikia!

Bet kas būna, kai žmogus dirba kaip vergas? Kas būna, kai žmogus dirba tik dėl turto? Toks žmogus plėšosi dieną ir naktį, kelia ir gula su mintimis, kaip čia suveikti, kaip gauti, kaip pasotinti save... Toks žmogus jau yra vargas... Nei poilsio, nei šventos dienos...

Tauta ir vyriausybė, kuri nemoka ir nesugeba teisingai organizuoti darbo ir poilsio, darbo ir atlyginimo, eina klaidingų keliu.

Tik tikintis žmogus moka dirbti ir švęsti! Žmogui reikia ne poilsio dienos, bet šventės! Šeimyninės, religinės ar tikros Dievo šventės. Šešias dienas sąžiningai dirbus, septintą dieną reikia pamąstyti, apmąstyti viską, ateiti, pasimelsti, pajusti Dvasios realumą ir Dievo artumą ir parsinešti sau ir namiškiams Dievo palaimą.

Taip gyvendami mes suaugtume į vieną monolitą: Dievas, Bažnyčia ir mes matomai, nesislapstydami gyventume krikščioniškai, ir visi žinotų, kad jie tikintys. Kad ir kas būtų, mums reikia išlikti! Ne tik išlikti, bet būti did-

vyriais! Pardavė broliai Juozapą, jis taip gyveno, kad tapo paskirtas Egipto turtų valdytoju! Mozė išaugo pas egiptiečius, o Dievo balso klausydamas, išvedė visą žydų tautą iš Egipto nelaisvės! Estera buvo priešų vado sugulovė, o išgelbėjo savuosius! Jaunikaitis Danielius buvo pavergtos tautos sūnus, bet karalių rūmuose tapo pranašu!

Nesvarbu kaip — reikia išlikti! Neprasigerti, neprasikeikti, neišduoti savęs ir savo tikėjimo, kad nebūtų Lietuvai gėda!..

Viso pasaulio nuodėmės ir dorybės yra tos pačios. Tik sąlygos kitos. Bet negalima suversti kaltės sąlygoms — supraskime, kad mes patys kalti: aš pats renkuosi, su kuo būsiu, ir pats auginu arba žudau save ir savo vaikus...

Esame tikinti tauta — perduokime vaikams mūsų tėvų ir senelių papročius ir tradicijas, dvasią ir esmę. Išmokime, kai ateiti negalite, tegu Švenčiausiasis bažnyčioj, bet Komunija kasdien namuose — tai valgymas kartu, pasidalijimas dvasia ir duona. Kas neturit supratimo, ateikit pabūt, domėkitės, norėkite, būkit alkani.

DANGAUS KARALYSTĖ

Yra kažkas. Kodėl „kažkas“, sakykime tiesiai: yra Dievas, yra Kristus, yra Šventoji Dvasia. Yra Meilė — Bažnyčia, yra neapykanta — Kryžius, bus pabaiga — Teismas. Kai nesuprantame, tai sakome: „kažkas“, kai arčiau — aišku. Kai nežinome, viskas kažkas, kažkur, kažkada, bet Kristus, pats būdamas Dievas, atskleidė, kas yra Dievas, kas dvasia, kas dangus, kas pragaras — tai ir kalbėkime aiškiais žodžiais!

O vis dėlto kažkas lieka nepasakyta, ką tik pajusti galima, patirti, išgyventi: meilė ir neapykanta, gera ir blo-

ga, pradžia ir artėjanti pabaiga. Kad ir galas, pabaiga, bet esame amžini ir mums pabaigos nebus! Kaip ir Liuciferiui, kaip apaštalams, šventiesiems, geriesiems žmonėms. Ką galvojo Liuciferis: „ar aš pats kaltas, ar Tu, Dieve, negeras, piktas, baudi?“ Ir Kainas, ir Liuciferis manė esą teisūs ir net nepagalvojo: „O gal mes patys esame kalti: nemylėjom, išdavėm, pavydėjom...“ Ir gyvens gerieji Dangaus karalystėje, o piktieji bus pragare. Teisingam žmogui ir kryžius, ir kančia išganymu, prisikėlimu, džiaugsmu tampa, o tam, kas gerumą nori paversti pragaru, ir liks amžinas pragaras.

Pagalvokime, kokia pabaiga, koks galas mūsų laukia? Juk tai priklausys nuo mūsų pačių, nuo to, kokie mes būsimė per visą gyvenimą: Sūnus ar Judas, Liuciferis ar Mykolas, Kainas ar Abelis. Dievas neapleis, bet tai paaiškės po mirties.

Dievas užmokės, kai viskas paaiškės! O kai mums patiems paaiškės, padarykime didelę atgailą. Nebūkime storaodžiai kaip krokodilas, kurio ir kulka neima. Yra Dievas, turime sielą, mums duotas gyvenimas — tai brangenybės, dėl kurių verta gyventi. Reikia jomis gyventi, sujungti į vieną, kad kaip kraujas mūsų kūnu tekėtų Dvasia! Kad ir vargingas būtų gyvenimas, bet laiminga bus amžinybė.

Kristus ne tik gyveno, mokė, stebuklus darė, bet Jis buvo GERAS! Net ant kryžiaus mirdamas liko geras: neprakeikė, bet meldėsi: „Tėve, atleisk jiems!“, o persekiojamas ir niekinamas savo apaštalų būryje kalbėjo: „Mylėkite vienas kitą! Iš to tegu jus pažins, kad esate Mano!“

Meilė ir gerumas yra tas stebuklas, kuris sujungia žmogų su Dievu, o klaida ir kaltė yra ta nelaimė, kuri užriša mums akis. Kad ir klausome, kad ir meldžiamės, kad ir gerbiame, bet... pasitikime kitais dievais: pinigai, pažintys — o dangus? Nebus jo... Negi už klaidas ir atgailą?

Yra Dievas, yra Dangaus karalystė. Jei nematome, negyvename, nesame geri, tai dar nereiškia, kad nėra gerų

žmonių! Jei kas surinktų gerųjų žmonių patyrimus, jei surašytų, ką gero jie padarė, pamatytume, kokia didelė Dangaus karalystė!

Jei kas surinktų, jei patyrintų savo gyvenimą, tai pamatytume, kad ir varge buvo Dievo siųstas žmogus, kuris padėjo, lyg pats Dievas gelbėjo. Žinau: YRA DIEVAS, YRA DIEVO KARALYSTĖ. Kai širdis pilna gerumo — jau Dangaus karalystė žemėje ir širdyje.

Kristaus karalystė žemėje ir danguje! Žemėje — kiekvieniame žmoguje, kuris STENGIASI būti geras, ir danguje — kiekvieniame žmoguje, kuris YRA geras. Jo teritorija, Jo valdos, Jo armija — tai mes. Nėra pasaulyje krašto, nėra namų, kur nebūtų gero žmogaus.

MES ŽINOME —

Gundytojas — tai velnias angelo rūbais. Apgavikas. Ir rojuje jis nesakė: būsite kaip aš — velniai, bet tvirtino: būsite kaip Dievas. Bet koks traukimas į blogą yra gundymas.

Tada reiktų išgirsti Dievo angelo tylų balsą ir jo paklausti. „Dievas yra ištikimas, Jis neleis, kad jūs būtumėte gundomi virš savo jėgų“.

„Manęs negundo“ — ką begundysi, kad tu jau prapuolęs. Ką begundysi, kai tu pats gundai? „Nelipu ant altoriaus nei į kalną, kad gundyčiau“. Kaipgi tu užlipsi, kad tu puolęs, purvinas, paskendęs?

Saugokime, kas brangu. „Kad nieko brangaus nėra, o gera viskas, kas mane džiugina“. Netiesa! Girtuokliui gera išgėrus, vagiui — nepagautam pavogus, pikčiurnai — išsikeikus...

„Mes nieko didelio ir brangaus neturime, ką galėtume padėti ant altoriaus kaip auką“. Mylėkite savuosius. Meilę kaip auką dėkite ant altoriaus: čia mūsų meilės auka!

Senas tėvas padavė savo vaikus teisman, kad jam senatvėje padėtų. Teismas: senukas ir penki sūnūs. Gražūs, jauni, bet: „Ne! Turiu, bet jam neduosiu! Paliko mus mažus su motina, o pats linksmai gyveno. Ne!“

Viskam ateina galas. Teisybė paaiškėja: vargšai vaikui užaugo, prasigyveno, praturtėjo. Buvo alkani, dabar sotūs. Verkė ir vargo, dabar džiaugiasi. Tėvas šoko, kai jie verkė, gėrė, kai jie alko. Pildosi Dievo palaiminimai: palaimintieji vargšai — jie praturtės. Palaiminti alkanieji — jie sočiai turės. Palaiminti verkiantys — jie džiaugsis. Palaiminti pažemintieji — jie bus pagirti.

Velnius pavydi geriesiems gerumo, kantriesiems kantrybės, ištikimiesiems ištikimybės. Jis su pykčio ašaromis ir keiksmų skundais išnaudoja ir sutrypia gerų žmonių paprastas, geras širdis, o pasaulis yra persunktas gerųjų žmonių skausmu ir krauju. Bet geras žmogus lieka laimingas, nes jo skundas kyla iki Dangaus ir Dievo, yra išgirstas ir išklausytas: jis pavirsta gyvu tikėjimu, skaidria palaima, šviesiu gyvenimu.

Neapsileiskime. Nesumaišykime šventų dalykų: šventi maldos žodžiai ir keiksmas, ramybė ir girtuoklio priešaikos. Tegu nemato ir negirdi to vaikai. Ką gero ir ką blogo jie matys pas tėvus, to nepamirš visą gyvenimą. Saugokime tikėjimo šventumą ir grynumą.

Velnius gundė, niekas nesulaikė, žmogus nusidėjo, Dievas išvarė iš rojaus, ir mes gimėme žemėje... Bet kažkas traukia sugrįžti, norim dieviško gerumo, rojaus taikos ir ramybės.

Dievas žmogui paliko visas galias atkurti rojų! Juk ne akmenimis, gyvuliais, žvėrimis pavertė, rankų kojų neišsuko, akių neišbadė. Netekai, ką pats pametei, ko nenorėjai turėti ir neturi... Bet jeigu norėsi — turėsi! Net tamsiausiame pragare Dievas yra su tavim! Jei tu būsi su Dievu, viskas bus pakeliama!

Praradom rojų: tėvai pragėrė dvarą, bet vaikai gali uždirbti ne tik dvarą! Kristus aiškiai pasakė: nematys

Dangaus karalystės tie, kurie ardo, griaua taiką — Dievas laukia meilės darbų! Iš darbų pažinsi žmogų. Savęs paklauskime: ar aš matysiu Dangaus karalystę? Visi, kurie buvote taikūs, kurie Dievui nešėte pirmąją dalį, Jam skyrėte pirmąją vietą, nepaslėpėte Dievo duoto denaro, bet uždirbote kitą — matysite Dangaus karalystę! O tie, kurie nenori ir nedirbo, — kokia dykuma ten, kaip liūdna. Kabinsis į gyvenimą, o jis išslys, ir nebėr... Čia nebuvo, nebus ir Tenai. Čia buvo visko, bet ne Dievo reikėjo, ne Dangaus karalystės reikalai rūpėjo — nebus ir Ten...

Dievui už viską reikės atsakyti. Ne tik tas, kuris, bijodamas „pikto“ Šeimininko, paslėpė denarą, bet ir tas, kuris dirbo, kad aplinkui šviesiau būtų. Nesvarbu, penkis, dešimt ar vieną davė, nedirbančiam ir tą atims.

Dievas tikrai yra *VISAGALIS*. Jis ir mums daug galių suteikė: galime atleisti, galime pamiršti, galime tikėti!

Po Tavo, Viešpatie, šakom norim ugnelę susikurti, iš Tavo žemės norim duoną valgyti, Tavo Tėvynėje norim gražiai gyventi ir rūpinamės, kad tikėjimo medis augtų, kad žemė būtų šventa, kad joje skleistųsi Tavo karalystė!

Tavo valia, Viešpatie, duoti, mano pareiga priimti ir nešti. Kad ir kryžių! Ne kryžius dangų duoda, bet nešimas, kantrybė. O Tu palaimink, kad to, kas svarbiausia, neprarasčiau: pagarbos Tau ir kiekvienai gyvai būtybei. Ir didelį šventės troškimą duok mums!

AR AŠ GALIU TOKS BŪTI?

Mes galvojam, kad dvasiniam žmogaus gyvenimui trukdo žemė ir žmogiškumas, o kur kitur, jei ne žemėje, mes įrodysime, kad mylime Dievą? Žemė — tai ne rojus, bet gali toks būti! Žmonės — ne angelai, bet aš galiu toks būti! Trūksta tik išminties, stiprybės, susivaldymo. Tada padarytume, sugyventume, nebūtų ginčų ir karų.

Kol žmogus negeras, ramybės nebus. Kol žmogus patenkintas tamsoj — nieko gero nebus... Jei nelauksime Ryto, ateis visiškas apakimas... Kitas žmogus negali už mane padaryti gera, o mes laukiame... Laukė žydai iš Kristaus stebuklų, o graikai — išminties. Praėjo 2000 metų, mes vėl laukiame to paties. O Dievas nori, kad gerumo stebuklus darytume mes!

Kad įbaugintų lagerininkus, lageryje išvedė iš rikiuotės kas dešimtą sušaudyti. Už keturių vaikų tėvą išėjo M. Kolbė — sušaudė jį ir manė, kad tai buvo kvailys. O jis buvo stipresnis už smurtą ir baimę — tai gyvas stebuklas! O tikri kvailiai ir bailiai laukia stebuklų iš dangaus... Tik Dievo žmogus pats stebuklus daro!

Yra toks paveikslas: vakaras, žmonės grįžta namo, skamba bažnytėlės varpai — visa aplinka šventa. Laukai ir bažnytėlė, darbas ir malda, meilė ir gerumas. Dievas ir žmogus. Žmogus ir Jėzus Švenčiausiąjame Sakramente — per tokią šventą aplinką ateinantis pas mus. Argi tai ne stebuklas?

Mes įpratome viską pirkti ir parduoti. Ir manome, kad ir dangų už pinigus atidarys... O dangus atviras: Jėzus įeina pro užrakintas duris, Jis eina su mumis kelyje, Jis valgo šalia prie vieno stalo, Jis išvays pirklius iš savo šventovių! Bet iš mūsų širdies veidmainius ir pirklius išvaryti turime mes patys. Širdies namai yra Dievo namai, maldos namai.

Kodėl mes nenorime šito suprasti? Net velnias pažino: „Tu esi Dievo Šventasis“ (Lk 4, 34). Petras pasakė: „Tu esi Gyvojo Dievo Sūnus!“ (Mt 16, 16). Šimtininkas prie kryžiaus sušuko: „Tikrai šitas buvo Dievo Sūnus“ (Mt 27, 54). „Ko tau iš manęs reikia, Jėzau, Aukščiausiojo Dievo Sūnau?“ (Lk 8, 28), — šaukė demonas. „Tu Dievo Sūnus!“ — pripažino piktoji dvasia (Mk 3, 11).

Kitas ženklas: „Mokiniai buvo pamiršę paimti duonos (...), o Jėzus tarė: „Kam jūs tariatės neturį duonos? Ar vis dar nieko neišmanote ir nesuprantate, ir vis dar esate be nuovokos“ (Mk 8,14—17).

Aplinkybės kinta, o žmogus tas pats. Trūksta noro ir pastangų. Laukiame tik Dievo stebuklą, kai mums viskas duota — nematome ir nesuprantame.

VELYKOS

Velykų nakties pamaldos ir varpai, kviečiantys į bažnyčią. Visa tai gražu, bet ar tikra? Gal tai tik simbolika: atgimsta gamta, pabunda žemė, kalasi nauja gyvybė. Gal žmogui tai tik paraginimas: kelkis, nes keliasi visa, kas gyva? Gal Kristus buvo teisuolis ar išminčius iš Egipto? Gal koks didvyris, kuris norėjo revoliuciją padaryti? Juk Egipto faraonų mumijos 5000 metų išsilaikė, indų jogai tris dienas išbūna užkasti po žeme. Gal ir Kristus nebuvo miręs, todėl ir prisikėlė?

Jokia apgavystė ilgai neišsilaiko, o Evangelija ir dabar yra Knygų knyga. Niekas jos nededa šalia romanų ar pasakų knygų. Visi bent kiek apsišvietę žmonės stengiasi ją perskaityti. Tik pas mus niekas jos nespausdins, o visame pasaulyje kiekviena šeima ją turi. Žinokit, ši knyga krauju parašyta! Čia viskas yra Tiesa! Reikia žinoti patiems ir kitiems sakyti Tiesą. O gal — gal — gal — gal nebuvo ir nieko nėra... Saulė net ir akmenį išildo, o kokie besieliai ir akli turime būti mes, jei šitokias mintis įsileidžiame?

Kodėl visi nori laimės? Kas ta laimė? Laimė — tai noras pakilti, noras mylėti ir būti mylimam. Laimė, kai šviesu širdyje ir namuose, kai patys būname geri ir kai gerą žmogų sutinkame, kai gerumas veržiasi iš širdies, o neabejoji: gal, gal, gal...

Bet yra švarūs šaltiniai ir yra užterštos upės, yra aiškus supratimas, ir yra miglos... Sakom, gal ne už nuodėmes kentėjo, bet patys juntam, kaip skauda, kai negerai bū-

nam, kaip sunku ir nyku, kai kitas užgauna mus. Sakom, kad Dievui nieko iš mūsų nereikia, o kodėl mes norim, kad mus vertintų, dėkotų, mylėtų? Kiekviena klaida ir nuodėmė užgauna Dievą, žemina mus, ir yra kryžius ir kančia.

Velykos tik dabar prasideda — tai ta kančia, mirtis ir kalnas. Kapas. Tai tas Rytas, o ne sena iš Egipto išėjimo istorija. Velykos — tai Išganymas. Kruvini marškiniai ir krauju aplaistytą žemę. Kai sugalvojam kitam vargą, kryžių, o patys sau šventę. „Ir nuėjo švęst Velykų...“ Viešpatie, kokių Velykų?

Ačiū jums, ir tegu džiaugiasi Viešpaties širdis, kad esate prisikėlę, kad tikite, kad esate geri žmonės! O jei to nėra, tai ko čia atėjote? Pasižiūrėti į prisikėlusį Kristų? Taip! Jis nugalėjo mirtį, kad ir jūs nugalėtumėte netikėjimą, netikrumą, neviltį ir silpnumą, visas kliūtis. Kad nepaisytumėte nuovargio, laikų ir sąlygų, bet tikėtumėte, budėtumėte, stengtumėtės!

Natūralu žmogui tikėti ir abejoti, pavargti, numoti ranka, rūpintis tik žeme, siekti naudos sau, bet Kristus moko, kad reikia keltis ir eiti, susivaldyti, būti drąsiems, išmintingiems ir gudriems.

Kas matė, kad Kristus prisikėlė? Visi matė, kad prikalė, kad mirė, užgeso su saule, kad perdūrė širdį, kad palaidojo. Budeliai atsiminė Jo žodžius: „Prisikelsiu!“ ir bijojo, kad Jis viską gali — gali prisikelti! Todėl pastatė sargybą, bet Jis prisikėlė, o sargai miegojo. Ir niekas nematė, kada prisikėlė. Kapas buvo tuščias! Paslaptis. O Kristus pasirodė gyvas! Visiems. Nesislapstydamas. Viešai ir atvirai. Ir apaštalų paprašė: „Duokite valgyti“.

Tie, kurie mylėjo Kristų, laukė Jo ir tikėjo. Jis per amžius pasirodo visiems geriems, tikintiems žmonėms. Susitinka, palydi, gelbsti. Stovi laukdamas prie žmogaus širdies durų kaip laimė, kaip geras žmogus. Kartais perspė-

damas, kartais padėdamas. Velykos yra *TIKINČIŲJŲ ŠVENTĖ!*

Ugnis kūrenama dega, nekūrenama gęsta. Bet gali ir tyliai rusenti po pelenais, gali vėjas įpūsti gaisrą, gali žmogus parsinešti žarijų ir įkurti naują židinį. Gali ir užgesti.

Kristus ir mes norime vieno ir to paties, kad žmogų valdytų vidinis balsas, tikras troškimas būti geram, šviesiam, kad tai, kas širdyje, viešpatautų ir gyvenime. Kiekvieno žmogaus širdyje rusena tie troškimai, ir labai nedaug reikia, kad meilės, susivaldymo ir dieviško gerumo ugnis uždegtų mus. Tegu tie troškimai užvaldo mūsų širdis, mūsų gyvenimą.

Norint tikėti ir pasitikėti, reikia prisikelti ir gyventi kilniau. Tas noras didelis, bet žmogus nedrįsta, gėdijasi. Būti geram ir mylėti reikia ne tik tada, kai tau aštuoniolika, bet visą gyvenimą. Be gerumo, be meilės gęsta ugnelė, dūžta svajonės ir gyvenimas tampa panašus į amžiną Kryžiaus kelią — be prisikėlimo... Be vilties. Be noro gyventi kilniau, gražiau. Be noro *PRISIKELTI*. Tegu prisikėlimo troškimas užvaldo mūsų širdis ir keltis reikia visiems! Neduok, Dieve, amžinas kapas...

Švenčiam Kristaus Prisikėlimą. Skelbiam: Kristus prisikėlė! Bet kas matė keliantis? Kas gali keltis iš kapo?

Sargai matė, bet baimė ir pinigai užčiaupė burnas; įsakė viršininkai ir „matė“ tai, ką reikėjo matyti. Užmokėjo, apdovanojo, bet ne visi paperkami. O Kristus eina su mokiniiais į Emausą, Jis pasirodo gerosioms moterims; visi mato tuščią kapą.

Matom ir suprantam, kaip yra, *KAIP BUVO*. Skiriam, kas tiesa, kas melas. Žinom, už ką mirt galima ir kas apgaulė. Žmogus melagis, nemokantis sugyventi, neturintis gerumo, yra kapas. Tuščias kapas. Išėjo iš ten Dievas. Apleido, liko tuščia vieta. Yra tokių kapų.

To žmogaus širdyje, kuris „palaidojo“, prarado tikėjimą, nieko nebeliko. Ir saugoti nebėra ką. Nebereikia. Baisu prie tuščio kapo. Kažkokia paslaptis, kurios negalime suprasti, kuri šiurpą kelia.

O iš tikrųjų matė Marija Magdalena, gerosios moterys, apaštalai ir daugybė žmonių. Milijonai ir šiandien mato gyvą Kristų. Visi, kas tiki, kas myli, kas saugo tikėjimą, mato.

O mes? Negi nesutikome, nelydėjo, nebuvo džiaugsmo ir vargo dienomis, negi negelbėjo, nepašaukė vardu? Iš kur tas mūsų gerumas, tikėjimas, meilė? Dievas davė, apdovanojo! Iš kur tas kantrumas? Jėzus ant kryžiaus, Dievas sunkiame Kryžiaus kelyje parodė, kas ko vertas, dėl ko reikia pakentėti ir dėl ko neverta. Dėl ko negaila nieko ir dėl ko galima pasiaukoti, paaukoti visą gyvenimą.

Dievas prisikėlė, Jis yra su mumis, ir mes — su Juo. Jis veda, ragina, stiprina, palaiko. Mes visi *ESAME LIUDININKAI*, kad Jis yra Gyvasis Dievas, kad Jis eina pirma mūsų, Jis eina paskui mus, Jis eina su mumis. Jis saugo mus labiau, kaip tie sargai kapą. Jis myli labiau, kaip mes suprasti galime!

Tuščias kapas liudija, kad Jo nėra mirusiųjų pasaulyje. Jo neieškokime tenai, kur Jo nėra. Jei žmogaus širdis šalta kaip tuščias kapas ir tamsi kaip uola — ten Jo nėra. O kas Jį matė, sutiko ir šiandien mato ir sutinka, gali liudyti ir šviesti — mes būkime Jo Šviesa šioje tamsioje žemėje. Visi, kas turite sielą, gerą širdį, žinote, kad toje širdyje gyvena Dievas. Tai brangiau už turtą, garbę, papuošalus. Kas Jo klauso, tas laimingiausias žmogus. Žinokite, Dievas yra Tėvas, paskui Jis bus Teisėjas. Saugokime savo širdį, nes apsileidimas yra vergystė velniui. Žinokit, Šventasis Raštas yra rašytas tų žmonių, kurie už savo žodžius atidavė gyvybę. Branginkime tikėjimo malonę!

Tam, kas turi Dievo Dvasią, kas myli Dievą ir gyvena kaip Dievo vaikas, Dievo įsakymai nėra sunkūs. Bet ką daryti tam, kas Dievo nemyli? — Jiems yra įsakymai.

Reikia jų laikytis! Pasaulį pakeisti gali tik meilė! Meilė yra žiedai, įsakymai — tai tik riba, — toliau nežengsi, už jos bedugnė, prapultis. Įstatymai ir įsakymai nepakeis pasaulio, bet nuo sugedimo apsaugoti gali.

Kristus prisikėlė, ar pasikeitė pasaulis? Kas nuo to pasaulyje pasikeitė? Ir mes kasmet švenčiame Kristaus prisikėlimą — ar pasikeitėme mes?

Kol patys keistis nenorėsime, niekas mūsų pakeisti neįstengs. Yra tokia pasaka. Kristus pragaruose sutiko Judą: „Einam, Judai, iš čia“. — „Man ir čia gerai“, — atsakė Judas.

Jei žmogui gerai pragare, niekas jo neišgelbės. Jei žmogus pats nesistengia, niekas negali jo ištraukti iš tamšos, apsileidimo, pagedimo. Niekas! Kol jis pats nepanorės iš ten išeiti. Čia ir Dievas ne visagalis... Neišves, jei tu pats neisi, nebėgsi nuo tos smarvės, nuo tos pražūties.

Pasikeitimas — tai ne „kailio“ pakeitimas. Senų žmonių pasaka. Atėjo pavasarį gyvatė pas žmogų ir sako: „Gyvenkime santaikoj, štai mano kailis naujas — aš pasikeičiau... Aš kita“. Žmogus atsakė: „Kailis tai naujas, o širdis, o dantys, nuodai tie patys“.

Daug „gyvačių“ reikia užmušti, kad prisikėlimas būtų! Kad rytas auštų šviesus, taikus. Prisikėlimas — tai vidinė ramybė, kai žinau, esu tikras, esu ramus, esu gyvas: mano Tėvas yra Dievas, Kristus prisikėlė — kelsimės ir mes. Žinau!

Geram žmogui kasdien Velykos: keliasi, sveikina ir paukštį, ir žmogų. Ir eina: „Ne kaip lapas vėjo pūstas, bet galingo Tėvo siųstas!“ (J. Baltrušaitis). Siunčia — einu, dirbu, kad ramybė ir taika visur viešpatautų!

Parašo rašytojas knygą ir nori, kad ją skaitytų. Nupiešia dailininkas paveikslą ir nori, kad visi, kurie jį matys, suprastų, atspėtų jo mintį. Pagimdo motina vaiką ir nori, kad jis būtų jos džiaugsmas iki gyvenimo pabaigos.

Viską sukūrė Dievas ir nori, kad viskas liudytų Jo meilę, Jo protą, Jo gerumą. Prisikėlimas ne pavasarinis prabudimas, bet tai įrašyta mūsų širdyje! Ne „taip radom, taip paliksim“, bet *TAIP YRA, TAIP BUVO!*

Gavau laišką iš gero žmogaus, jis rašo: „Mirė mama. Ilgai sirgo vėžiu, bet nesiskundė, nedejavo. Mirė giedri ir gera. Dabar turime danguje užtarėją — savo Mamą!“

O mes kaip gyvename? Kokie mes? Dievo bendradarbiai ar gadintojai? Dievui džiaugsmą ar skausmą darome? Bažnyčia moko: eikime į Dievą! Jūs atnešate kūdikius pakrikštyti, atvedate vaikus prie Pirmosios Komunijos, ir daugiau mes jų nematome... Tie, kuriems viskas liko širdyje ir atmintyje, ateina, gyvena kaip tikri Dievo vaikai, kitiems nieko neliko, sunyko... Žinokite, kas Dievo klauso, yra laimingiausias žmogus, kas Jį prarado — viską prarado...

Kiekvienas geras žmogus yra kaip Kristus. Kiekviena kančia yra išganinga, Dievo meilę ir malonę pritraukianti. Pagalvokime apie Dievo Motinos kančią, apie apaštalų kančią, ištikimybę ir ištvermę. Jeigu jums Dievas, tiesa, sąžinė yra brangiau už viską, jūs esate pasaulio pamatas, ant jūsų laikosi Bažnyčia, tikėjimas, gerumas. Džiaukitės ir dėkokite Dievui. Nedejuokite, kai būsite bandomi — ką Dievas myli, tą ir bando. Taip buvo, taip yra, taip mumyse įrašyta, taip rašome mes. Tik mums duotas laikas, gyvenimas, mes visi esame Dievo pašaukti. Žmogaus dienos trumpos. Mus kiekvieną Dievas neša, saugo, myli. Būkime geri. Gailėkimės tų, kurie „sumindė“ Dievo dovanas. Nebūkime neprotingi gyvulėliai — jie neprotingi, todėl ir neatsakingi. Dievu reikia tikėti ir nemačius. Nematėme Afrikos, nebuvome Amerikoje, bet rašo, kad tie kraštai yra — tikime. Tikėkime ir Dievu! Tikėjimo akimis jį matome, širdimi jaučiame. Mylėkime, džiaukimės!

TURINYS

PIRMOJI DALIS	5
Žmogaus evoliucija	7
Certitudo	11
„O pats, kunige, ar tiki?“	17
Pašaukimas buvo!	23
Pagrindinės gairės	29
Viskas kitiems, o kas man?	34
Sacrum facere	38
Teologinis komentaras	45
O vis dėlto tu būsi vadas	49
Vienybės, broliai kunigai	55
Ką mylėti? Kaip mylėti	59
Ut filii dei	63
Kunigas	70
ANTROJI DALIS	73
Tikėjimas	75
Confessio fidei	76
Tai ne tradicijos ir ne kultas, o tiesa	78
Į centrą	80
Katalikybė — kas tai?	81
Apie mąstymą	83
Būk žmogumi	84
Sakralizacija ar sekuliarizacija	86
Nesikeiskite, gerieji žmonės!	88
Išpažintis	90
Krikštyti pagonyms	92
Kančia ir palaima	93

Malda	95
Skausmingoji Dievo motina	96
Aš ir Dievas	97
Sutvėrė žmogų į save panašų	100
„Tavęs visi ieško“	102
Kristus	104
Nepraraskime ryšio	106
Mišių auka	108
Kristus ieško paklydusių	110
Kilniausia žmoguje yra religija	113
Dangaus karalystė	115
Mes žinome —	117
Ar aš galiu toks būti?	119
Velykos	121

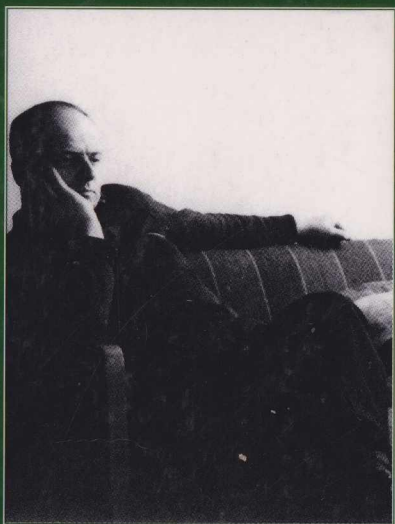
Kun. Bronius Bulika REKOLEKCIJOS

Pamąstymai ne vien kunigams

2002 07 10. 8 sp. l. Tiražas 500 egz. Užsakymas 2-428.

Leidžia „ATMINTIS“.

Spaustuvė „MORKŪNAS ir Ko“,
Draugystės g. 17, LT-3031 Kaunas.



Mišiose yra toks nuostabus žodis *COMMUNICANTES*. Tai pabuvimas kartu ir pasidalijimas. Dalykimės viskuo: kas gera ir kas ne, ką radau, sugalvojau, supratau ir kas neaišku.

Laimingieji, kurie gavot dešimt ir dar dešimt uždirbot, padėkokit ir pasidalykit su visais. Gerieji, kurie renkate po grūdelį ir viską nešat į Viešpaties aruodą, pasidalykite savo gerumu ir paprastumu – mums to labiausiai reikia! Dažnai mes apie save esame labai aukštos nuomonės, pamąstysime, pakalbėsime, ar iš tikrųjų tų aukštybių esame verti.

Didaktinė literatūra nuobodi, moralai – jauniui, o tikra jėga formulėj ir principe: TAIP YRA IR TAIP REIKIA! Pajuskime formulės ir principo jėga ir grožį!

Kim. Bronius Bulika